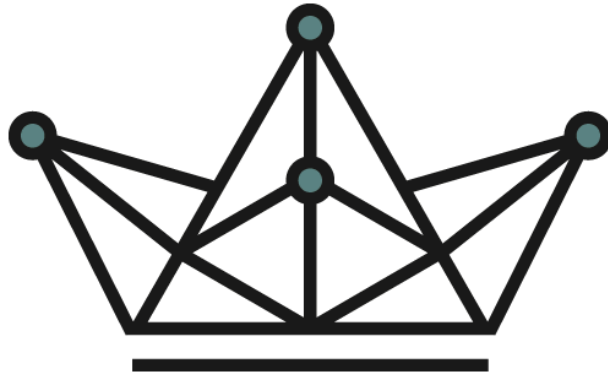

Projectrapport:

**Regionale erfgoedzorg in
Brugge en de Middenkust**

2023-2026

COLOFON

Dit rapport werd opgemaakt door Erfgoedcel Brugge in samenwerking met Erfgoedcel Kusterfgoed, in kader van het bovenlokaal cultureel-erfgoedproject *Naar een regionale collectie- en depotwerking in regio Brugge-Oostende (2023-2026)*.

De erfgoedcellen werkten hierbij samen met:

kernpartners

kennispartners

erfgoedcel TERF
midwest

TREZOOR
ERFGOEDDEPOT

en partnergemeenten: Beernem, Blankenberge, Bredene, Brugge, Damme, De Haan, Gistel, Ichtegem, Jabbeke, Knokke-Heist, Middelkerke, Oostende, Oudenburg, Torhout, Zedelgem.

© Erfgoedcel Brugge - augustus 2026

Oostmeers 17

8000 Brugge

Tel: 050 44 50 48

www.erfgoedcelbrugge.be

livia.snauwaert@brugge.be

BRU
GGE | Erfgoedcel

Vlaanderen
verbeelding werkt

Voorwoord

Dit rapport vormt de samenvatting van de aanpak en resultaten van een driejarig project waarin Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed, met de steun van de Vlaamse overheid, hebben samengewerkt aan een betere kennis van het roerend erfgoed in de regio's Brugge en Middenkust.

Dankzij de opmaak van een regionale veldtekening collecties, de ontwikkeling van regionale erfgoedlijnen en de uitwisseling van expertise binnen een lerend netwerk erfgoedzorg, werden belangrijke stappen gezet naar een sterkere en geïntegreerde erfgoedzorg, met als sluitstuk de opstart van het regionaal roerenderfgoeddepot in de Erfgoedfabriek.

Inhoudstafel

Managementsamenvatting	3
Projectpartners	3
Aanleiding en doelstellingen	3
Projectresultaten	4
Inleiding: opzet en doelstellingen	8
Werkinggebied en partners	8
Doelstellingen en projectplanning	9
Huisstijl en communicatie	13
Huisstijl	13
Interne communicatie	14
Externe communicatie	16
Fase 1 Regionale veldtekening & lerend netwerk erfgoedzorg	17
1.1 Expertise van de deskundige	18
1.2 Regionale veldtekening collecties	20
1.3 Regionaal lerend netwerk erfgoedzorg	47
Fase 2 Regionale erfgoedlijnen	61
2.1 Het participatieve traject	62
2.2 Vijf erfgoedlijnen	66
2.3 Toepassingen erfgoedlijnen	69
Fase 3 Regionaal erfgoeddepot & rapportage	71
3.1 Regionaal erfgoeddepot	72
3.2 Rapportage en kennisverankering	76
Besluit	82
Vooruitzichten en toekomstambities	83
Dankwoord	85
Bijlagen	86
Bijlage 1 Cometa deelcollectieregistratie (deelcollectiefiche)	86
Bijlage 2 Registratie bewaaromstandigheden (depotfiche)	92

Managementsamenvatting

In juli 2023 opende in Brugge een **gloednieuw erfgoeddepot: de Erfgoedfabriek**. Het gebouw, dat met de financiële steun van de Provincie West-Vlaanderen werd gerealiseerd, biedt niet enkel plaats aan de collectie van Musea Brugge en het Brugse kostuumatelier, maar vervult ook een **regionale rol**. Via Raakvlak kunnen archeologische artefacten (onroerend erfgoed) uit het werkingsgebied van de IOED Brugge en Ommeland terecht in het depot. Ook voor **roerend erfgoed uit Brugge en 18 omliggende gemeenten** (uit regio's Brugge en Middenkust) is ruimte in het depot voorzien.

Maar de depotruimte is beperkt. Om te bepalen welke objecten bewaard kunnen worden in het regionaal depot en wat de rol van het depot voor het roerend erfgoed is, was er nood aan een onderzoek. Met het project Regionale erfgoedzorg in Brugge en de Middenkust werden de nodige stappen gezet om een **exploitatieplan voor de regionale rol van de Erfgoedfabriek** op te maken en de **dienstverlening op het vlak van erfgoedzorg voor collecties in de regio scherp te stellen**.

Projectpartners

De trekkers van het project zijn **Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed**. Samen vertegenwoordigen ze 6 gemeenten binnen de referentieregio's Brugge en Middenkust. De 11 overige lokale besturen binnen deze referentieregio's werden uitgenodigd als projectpartner. 2 gemeenten gingen niet in op deze uitnodiging, waardoor het project uitgroeide tot een **samenwerking van 15 gemeenten**: Beernem, Blankenberge, Bredene, Brugge, Damme, De Haan, Gistel, Ichtegem, Jabbeke, Knokke-Heist, Middelkerke, Oostende, Oudenburg, Torhout, Zedelgem. Deze gemeenten vormen binnen dit project "de regio Brugge-Middenkust".

Tijdens het project werd gewerkt met een kernteam en een projectstuurgroep. Tot het **kernteam** behoren de trekkers van het project (Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed) en **kernpartners** Musea Brugge en Raakvlak (IOED Brugge en Ommeland. Voor de **projectstuurgroep** werd dit kernteam uitgebreid met de **15 partnergemeenten** en **kennispartners** FARO, Erfgoedcel CO7, Erfgoedcel TERF (Midwest), Erfgoedcel Zuidwest, DEPOTYZE en Trezor.

Aanleiding en doelstellingen

Er is vertrokken vanuit een aantal bepalende vragen:

- Welk roerend erfgoed bevindt zich in de regio en wat zijn de bewaaromstandigheden?
- Welke expertise op het vlak van erfgoedzorg is er al aanwezig en waar liggen de voornaamste noden?

- Welke rode draden lopen door het regionale erfgoed en kunnen richting geven voor een helder depotprofiel voor het regionaal roerenderfgoeddepot?
- Op basis van welke criteria, voorwaarden en procedures kunnen collectiestukken uit de regio een plaats krijgen in het regionaal erfgoeddepot?
- We willen in situ bewaring van collecties stimuleren waar dat mogelijk is. Hoe kunnen we erfgoedbeheerders ondersteunen en versterken in de zorg voor hun collectie(s)?

Deze vragen zijn vertaald naar doelstellingen, verdeeld in vijf werkpakketten, gegroepeerd in drie projectfases:

Fase 1: regionale veldtekening & lerend netwerk erfgoedzorg

- **WP 1:** Er is een veldtekening gemaakt met **roerend erfgoedcollecties** in de regio, **geregistreerd op (deel)collectieniveau**. Ook de **aanwezige expertise en noden** op het vlak en collectiezorg en depotwerking zijn **in kaart gebracht**.
- **WP 2:** Er is een **lerend netwerk** van erfgoedbeheerders in de regio **uitgebouwd** op het vlak van erfgoedzorg, **inspelend op vastgestelde noden**.

Fase 2: regionale erfgoedlijnen

- **WP 3:** Er is een **regionaal erfgoedprofiel opgesteld** dat bijdraagt tot het referentiekader **om collecties in de regio te waarderen** en dat een kapstok vormt tot samenwerking en afstemming rond de bewaring en presentatie van roerend erfgoed in de regio.

Fase 3: regionaal erfgoeddepot & rapportage

- **WP 4:** Het regionaal roerenderfgoeddepot in de Erfgoedfabriek en de bijbehorende dienstverlening worden gerealiseerd op basis van een exploitatieplan met een depotprofiel en aanvaardingscriteria. De **rol van de Erfgoedfabriek en de depotcoördinator van Musea Brugge in functie van de regio zijn scherpgesteld** en afgestemd met de rol van de deskundige regionale erfgoedzorg waarvoor extra middelen zijn aangevraagd door Erfgoedcel Brugge voor de periode 2027-2032.
- **WP 5:** Aan het einde van het project zijn verschillende stappen gezet om de **projectresultaten te verankeren en de opgedane kennis te delen**, niet enkel voor de regio en de projectpartners, maar ook op Vlaams niveau.

Projectresultaten

Fase 1: Regionale veldtekening & lerend netwerk erfgoedzorg

In totaal zijn **191 (deel)collecties** geregistreerd en opgenomen in een regionale veldtekening voor Brugge en de Middenkust (Excel). De collecties van 15 lokale besturen, 2 musea onder bovenlokaal bestuur, 6 heemkundige kringen, 55 kerkbesturen en 1 synagoge werden **geregistreerd met behulp van het Cometamodel**. Deze collecties werden in veel gevallen onderverdeeld in meerdere deelcollecties. Daarnaast werden ook erfgoedcollecties bij

verenigingen zonder erfgoedwerking in kaart gebracht via een online bevraging. Collecties van privépersonen werden in deze veldtekening buiten beschouwing gelaten. Voor de heemkundige kringen, religieuze instellingen en verenigingen werden de registraties beperkt tot het werkingsgebied van de erfgoedcellen om een opvolging op lange termijn te verzekeren. Enkel heemkundige kringen die geen feitelijke verenigingen zijn en een collectie met 3D-objecten hebben, werden hierbij bevestigd.

Door gebruik te maken van het Cometamodel kunnen de metadata van de (deel)collecties **geïmporteerd worden in de Vlaamse erfgoedbank**. Omdat de migratie van collecties naar de Vlaamse erfgoedbank nog lopende is, zijn momenteel enkel de collectiegegevens van kerkbesturen die al een erfgoedinventaris in Erfgoedplus hadden, reeds ingevoerd en online raadpleegbaar op het collectievenster erfgoedbank.be. De verdere digitale registratie en online ontsluiting van andere collecties worden na afloop van het project nog verder opgevolgd door beide erfgoedcellen.

De lokale besturen en heemkundige kringen waarvan hun collectie werd geregistreerd, zijn **zichtbaar gemaakt op de Erfgoedkaart van FARO**. Ook de kerkbesturen zijn aangemoedigd zich te registreren. Op de Erfgoedkaart bestaat de mogelijkheid om een link naar de online ontsloten (deel)collecties op erfgoedbank.be toe te voegen. Omdat de (deel)collecties van de lokale besturen en heemkundige kringen nog niet in MuseumPlus zijn geregistreerd, wordt ook dit na afloop van het project verder opgevolgd. Enkele kerkbesturen voegden wel al een link naar het collectievenster toe.

Er is een lerend netwerk erfgoedzorg opgericht op basis van de gedetecteerde noden waarbij **4 langdurige trajecten en 13 eenmalige vormingen of waarnemingssessies** zijn georganiseerd. Erfgoedmedewerkers uit de 15 gemeenten leerden elkaar kennen en legden er **duurzame contacten**. Door de trajecten en vormingen te koppelen aan specifieke cases bij de lokale besturen, konden deelnemers niet alleen hun **kennis bijschaven** aan de hand van herkenbare voorbeelden uit de eigen regio, maar kregen de gemeenten ook een **platform om eigen expertise met het netwerk te delen**.

Fase 2: Regionale erfgoedlijnen

De registratie op (deel)collectieniveau bemoeilijkte het proces om inhoudelijke rode draden in het regionale roerend erfgoed te detecteren. Om die reden is er afgestapt van het idee om een regionaal collectieprofiel uit te bouwen. Er is gewerkt naar een **regionaal erfgoedprofiel**, waarin zowel roerend als immaterieel erfgoed is opgenomen. Er is gekozen voor een **participatieve werkmethode**. Geïnspireerd door de Zeeuwse erfgoedlijnen en de expertise van Erfgoedcel TERF (Midwest) zijn er **vijf erfgoedlijnen** voor de regio uitgeschreven. Ze zijn het resultaat van een online bevraging en verschillende werkgroepen met inwoners, erfgoedprofessionelen en historici.

De erfgoedlijnen worden **meegenomen in de uitwerking van een toolbox voor waardering** om collectiehouders te helpen bij hun collectiebeleid én om dit in te zetten als richtsnoer voor de opname van collectiestukken in het regionaal roerenderfgoeddepot.

De erfgoedlijnen kunnen ook ingezet worden voor **publiekswerking**. Als kapstok is een **pop-up expositie** ontwikkeld die vanaf 2027 door de regio kan reizen. De expo panelen kunnen door de ontvangende gemeente aangevuld worden met lokale, passende erfgoedobjecten. De panelen zijn voor het eerst opgesteld op de afsluitende studiedag van het project, als voorbeeld aangevuld met objecten uit collecties van lokale besturen en heemkundige kringen in de regio.

Fase 3: Regionaal erfgoeddepot & rapportage

Er is een basis gelegd voor de werking van het regionaal roerenderfgoeddepot in de vorm van een **depotprofiel en specifieke opnamevoorwaarden**, afgestemd met kernpartners Musea Brugge en Raakvlak die het depot beheren. Deze documenten werden afgestemd met de andere West-Vlaamse erfgoeddepots via de kennispartners in het project, zodat we komen tot een **afgestemd depotbeleid voor de Provincie West-Vlaanderen**, waarvan de grondslag is gelegd toen de Provincie nog de regierol voor het depotbeleid in handen had.

Nu de Erfgoedfabriek volledig operationeel is geworden, is duidelijk dat de regionale rol niet volledig gedragen kan worden door de depotcoördinator van Musea Brugge. De **dienstverlening en opslag van collectiestukken** in het regionaal roerenderfgoeddepot vragen teveel om op te nemen in dit takenpakket. Daarom heeft Erfgoedcel Brugge afgestemd met Erfgoedcel Kusterfgoed extra middelen gevraagd bij haar werkingsmiddelen voor de periode 2027-2032 voor een deskundige regionale erfgoedzorg. De projectmedewerker Ellen Soenens wil deze functie graag opnemen, waardoor we de opgedane kennis en inzichten uit het project ook vlot verder kunnen inzetten. Afhankelijk van de toegekende middelen zal de regionale werking van de Erfgoedfabriek worden uitgebouwd volgens een **minimaal of maximaal scenario**:

- In een minimaal scenario wordt enkel gratis noodopslag aangeboden, opgevolgd door de depotcoördinator van Musea Brugge.
- In een maximaal scenario worden daarnaast ook langdurige opslag, tijdelijke opslag en consulentenschap erfgoedzorg voor de regio voorzien en opgevolgd door een deskundige regionale erfgoedzorg, aangesteld door Stad Brugge en aangestuurd door Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed. Alle documenten zijn voorbereid om de regionale rol van de Erfgoedfabriek vanaf januari 2027 op te starten.

De projectresultaten zijn gepresenteerd op een **afsluitende studiedag** op 21 mei 2026 in BRUSK. Daarnaast is het **projectrapport** samen met de regionale erfgoedlijnen gedeeld op de websites van beide erfgoedcellen.

Het depotprofiel voor het regionaal roerenderfgoeddepot werd vertaald naar een **depotfiche** op de website van FARO. Samen met Raakvlak werd ook een fiche voor het erkend onroerenderfgoeddepot opgemaakt waardoor de volledige regionale werking vanuit de Erfgoedfabriek zichtbaar is gemaakt.

De **reizende pop-up expositie** zorgt ervoor dat de regionale erfgoedlijnen een breed publiek kunnen bereiken, met ook de mogelijkheid tot aanvullingen en feedback van bezoekers.

En wat nu?

Deze 3-jarige samenwerking heeft duidelijk meer opgeleverd dan een exploitatieplan voor het regionaal roerendergoeddepot in de Erfgoedfabriek. In verschillende partnergemeenten worden de **inzichten uit het lerend netwerk erfgoedzorg al omgezet in concrete acties** en is er de **vraag om verderzetting van het regionaal consulentenschap**. Het leren van elkaar en het delen van ervaringen is door de deelnemende gemeenten in dezelfde mate gewaardeerd als het bijschaven van kennis.

Erfgoedcellen Brugge en Kustergoed willen dat de **regionale dynamiek** die op gang gebracht is met dit project **verduurzaamd kan worden via de verdere inzet van een deskundige regionale erfgoedzorg de komende 6 jaar (2027-2032)**. Enerzijds om het lerend netwerk erfgoedzorg te kunnen continueren, maar anderzijds ook om het **maximale scenario voor de regionale invulling van de Erfgoedfabriek** te kunnen **waarmaken** voor 19 gemeenten. De deskundige kan immers **specifieke ondersteuning** bieden **bij de bewaring en waardering van collecties in situ** en anderzijds ingezet worden bij de **uitbouw van een regionaal calamiteitennetwerk**, waarbij de Erfgoedfabriek een sleutelrol kan spelen. De werkingsperiode van 6 jaar als deskundige regionale erfgoedzorg zal het ook mogelijk maken om samen met de depotcoördinator van Musea Brugge en andere partners te kijken hoe de werking vanaf 2033 geconsolideerd kan worden.

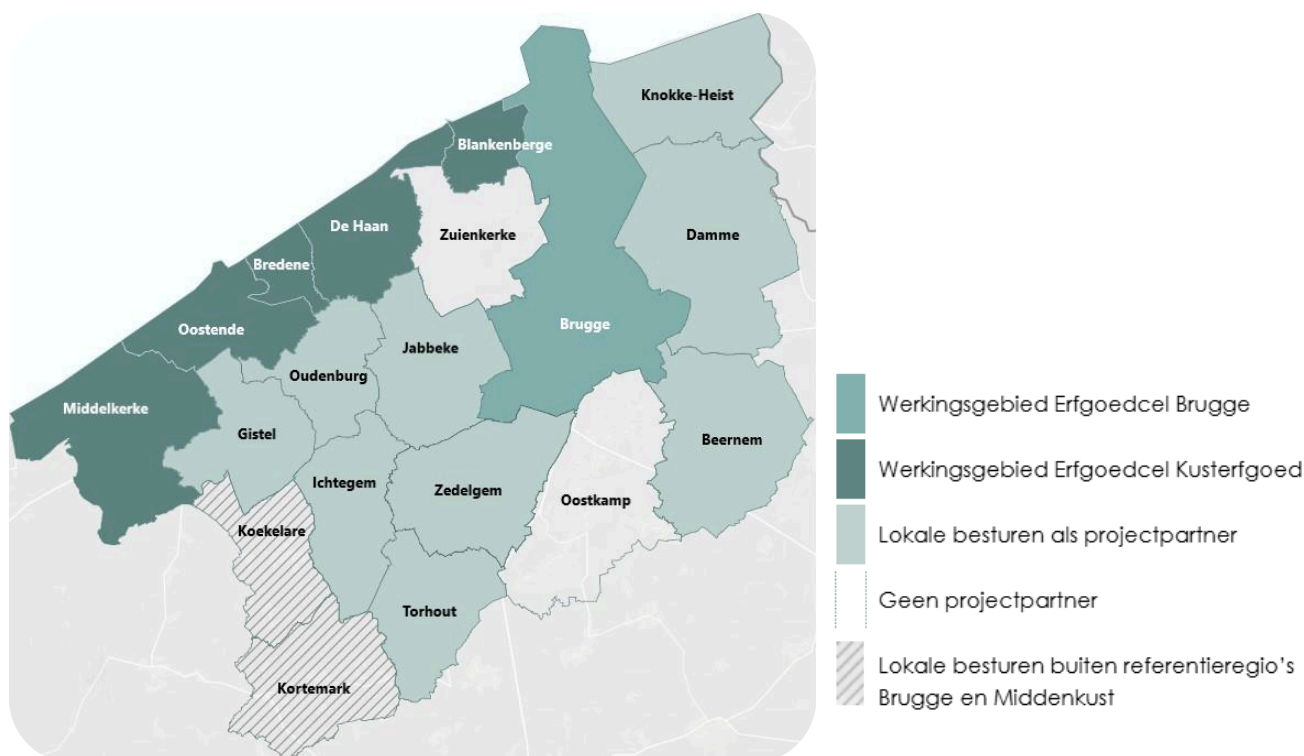
Inleiding: opzet en doelstellingen

Een oude kaarsenfabriek in Brugge werd gerenoveerd tot een **gloednieuw, state-of-the-art erfgoeddepot**. Het gebouw opende in juli 2023 onder de naam **Erfgoedfabriek**. Op deze plek wordt zowel roerend, onroerend als immaterieel erfgoed bewaard:

- Musea Brugge brengt er haar collecties met 3D-objecten onder;
- in het erkend onroenderfgoeddepot wordt de collectie archeologische ensembles van Raakvlak (IOED Brugge en Ommeland) bewaard;
- een deel van het gebouw wordt door het Kostuumatelier van Stad Brugge in gebruik genomen dat o.a. historische kostuums voor de Heilig Bloedprocessie en de Gouden Boomstoet maakt en bewaart;
- het erfgoeddepot is ook een **regionaal roenderfgoeddepot**, waar roerend erfgoed afkomstig uit negentien gemeenten in de regio voor bewaring terecht kan.

Om de **regionale werking** van het erfgoeddepot te **bepalen** en de krijtlijnen hiervoor uit te zetten, diende Erfgoedcel Brugge in samenwerking met Erfgoedcel Kusterfgoed een subsidieaanvraag in binnen het cultureel-erfgoeddecreet. Het **driejarig bovenlokaal project Naar een regionale collectie- en depotwerking in regio Brugge-Oostende** ging van start in juni 2023.

Werkingsgebied en partners

Het **werkingsgebied van het regionaal roerenderfgoeddepot** in de Erfgoedfabriek werd vastgelegd in een erfpachtovereenkomst met de Provincie West-Vlaanderen in 2018. Het bestaat uit **negentien gemeenten**, waarvan zeventien behoren tot de referentieregio's Brugge en Middenkust. De gemeenten Koekelare en Kortemark vallen hierbuiten en werden om die reden niet meegenomen in de scope van het project.

Erfgoedcellen Brugge en Kusterfgoed vertegenwoordigden gedurende het project (2023-2026) samen zes gemeenten¹. De elf andere lokale besturen binnen de referentieregio's Brugge en Middenkust werden uitgenodigd als projectpartner. De lokale besturen van Oostkamp en Zuienkerke gingen niet op deze vraag in, waardoor het **werkingsgebied van het project** in totaal uit **vijftien gemeenten** bestaat: Beernem, Blankenberge, Bredene, Brugge, Damme, De Haan, Gistel, Ichtegem, Jabbeke, Knokke-Heist, Middelkerke, Oostende, Oudenburg, Torhout, Zedelgem.

Musea Brugge en Raakvlak werden als **kernpartners** bij het project betrokken. Zij beheren het erfgoeddepot en staan in voor de dagelijkse werking. Na afloop van het project zullen zij zich over de regionale werking ontfemen.

Ten slotte zijn er ook een aantal **kennispartners** betrokken die ons hielpen vanuit hun eigen ervaring en expertise. Deze groep bestond uit **FARO** en de **West-Vlaamse erfgoedcellen** - CO7, TERF (Midwest), Zuidwest - die al ervaring hebben met de opstart van een regionale depotwerking. Daarnaast waren ook de **West-Vlaamse regionale erfgoeddepots** zelf (Trezoor en DEPOTYZE) vertegenwoordigd.

Doelstellingen en projectplanning

Doelstellingen

Om een exploitatieplan voor het regionaal roerenderfgoeddepot in de Erfgoedfabriek te realiseren, werden **vier algemene projectdoelen** opgesteld. Per doelstelling zijn ook specifieke, beoogde resultaten geformuleerd.

1. Roerend erfgoedcollecties in de regio's Brugge en Middenkust in kaart brengen en een duurzame collectiewerking ontwikkelen

- a. er is een overzicht van de roerend collecties in de regio, erfgoedbeheerders en -houders zijn gestimuleerd om hun collecties ook te registreren op de Erfgoedkaart van FARO;
- b. de aanwezige expertise, de beschikbare middelen en de noden op het vlak van collectiezorg en depotwerking zijn in kaart gebracht;
- c. er is een overzicht van de beschikbare depotinfrastructuur in de regio.

¹ In 2026 trad Knokke-Heist toe tot de projectvereniging Erfgoedcel Kusterfgoed. In dit rapport wordt nog uitgegaan van het werkingsgebied van Erfgoedcel Kusterfgoed zoals bij aanvang van het project.

2. Een sterk lerend netwerk van erfgoedbewaarders in de regio uitbouwen op het vlak van erfgoedzorg

- a. erfgoedbeheerders en -houders zijn overtuigd van het belang van collectieregistratie, -zorg en -waardering;
- b. er is een inhaalbeweging opgestart op het vlak van digitalisering en registratie, dankzij de steun van de deskundige en de erfgoedcellen;
- c. we weten of er een draagvlak is voor een regionaal calamiteitennetwerk en welke engagementen de lokale erfgoedspelers daarin willen opnemen;
- d. lokale erfgoedspelers kennen elkaar en elkaars collecties, expertise en middelen op het vlak van collectiezorg en weten elkaar voortaan te vinden om hierrond af te stemmen en/of samen te werken.

3. Een collectiedynamiek genereren en het profiel van de regio op vlak van het roerend erfgoed scherpstellen

- a. er is een regionaal erfgoedprofiel, op basis van bevraging van erfgoedbeheerders en -houders, de expertise van partner Erfgoedcel TERF (Midwest) en netwerkbijeenkomsten, dat dient als leidraad voor toekomstige projecten rond waardering, herbestemming ... ;
- b. erfgoedbeheerders en -houders zijn gestimuleerd om hun collecties te waarderen met de regio en het regionaal erfgoedprofiel als referentiekader;
- c. indien er een draagvlak voor blijkt, is de opstart van een regionaal calamiteitennetwerk voorbereid.

4. Het regionaal roerenderfgoeddepot in de Erfgoedfabriek en de bijbehorende dienstverlening realiseren

- a. er is een depotprofiel voor de regionale invulling van de Erfgoedfabriek;
- b. de aanvaardingscriteria hiervoor zijn eenduidig opgesteld;
- c. de roerend erfgoedcollecties in de regio die niet in situ bewaard kunnen worden, zijn voorbereid op de inhuizing in de Erfgoedfabriek;
- d. de rol van de Erfgoedfabriek en de depotcoördinator van Musea Brugge i.f.v. de regio is scherpgesteld en vastgelegd in een visietekst over regionale collectie- en depotwerking;
- e. deze visie is geformaliseerd met de projectpartners.

De resultaten aangeduid in het groen werden tijdens de looptijd van het project niet (volledig) behaald. Vanuit de regionale werking in het erfgoeddepot en de reguliere werking van beide erfgoedcellen zullen deze doelen na het project nog opgevolgd en waar mogelijk gerealiseerd worden. Er is in ieder geval de ambitie om voor te bouwen op de dynamiek op

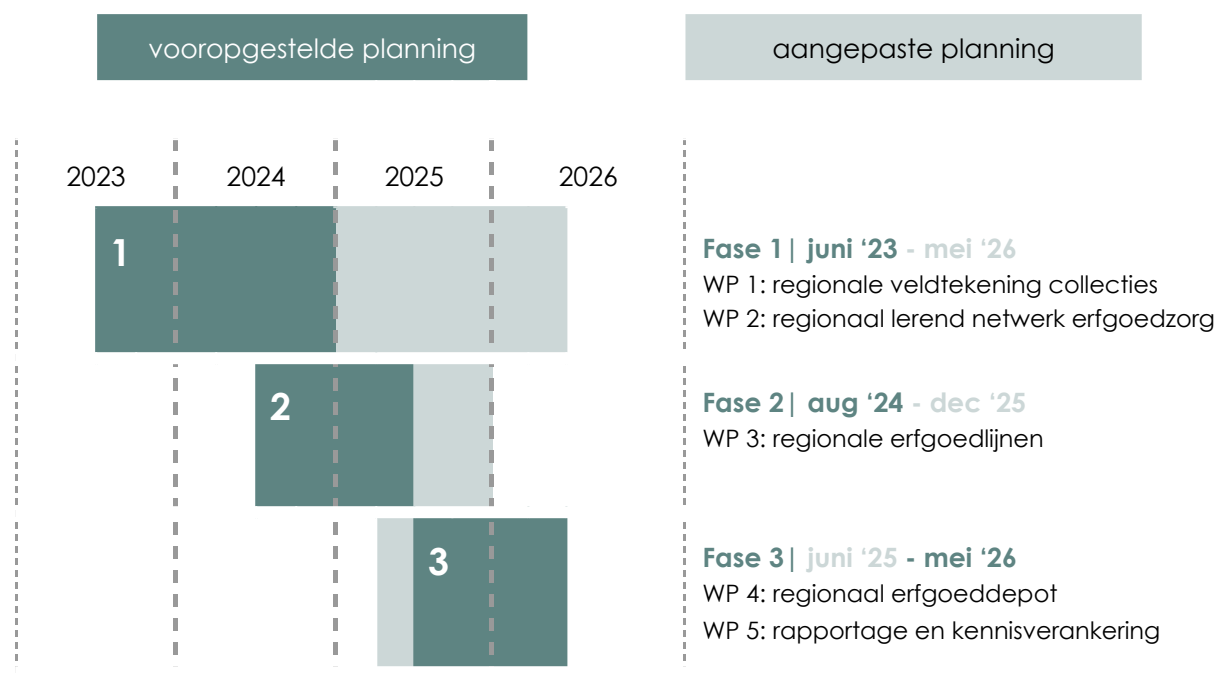
het vlak van erfgoedzorg, voortvloeiend uit dit project in de periode 2027-2032 (zie fase 3). Dit projectrapport biedt een inkijk in de redenen waarom sommige resultaten nog niet werden behaald.

- + Aan het eind van het project worden verschillende stappen gezet om de **projectresultaten** te **verankeren**, niet enkel voor de regio en de projectpartners maar ook op Vlaams niveau.

Projectplanning

Het project omvat **vijf werkpakketten**, gegroepeerd in **drie projectfases**:

- Fase 1 - werkpakket 1: regionale veldtekening collecties
- Fase 1 - werkpakket 2: regionaal lerend netwerk erfgoedzorg
- Fase 2 - werkpakket 3: regionale erfgoedlijnen
- Fase 3 - werkpakket 4: regionaal erfgoeddepot
- Fase 3 - werkpakket 5: rapportage en kennisverankering

Tijdens het projectverloop werd de **vooropgestelde planning licht aangepast**. De doorlooptijd van het **tweede werkpakket** werd uitgebreid en **verlengd tot de gehele projectduur**. De contacten tijdens de opstart van het lerend netwerk hadden immers vaak een sensibiliserend en bewustmakend effect. Het verlengen van werkpakket 2 bood de kans aan gemeenten om in te spelen op noden die pas naar boven kwamen gedurende fase 1. Heel wat partnergemeenten gingen dus pas aan de slag met één van de erfgoedzorg methodieken na het volgen van een introductiesessie. Bovendien vragen heel wat erfgoedzorgtaken veel tijd. Door de verlenging van werkpakket 2 konden processen beter

ingepland en uitgevoerd worden. Tot slot was er zo ook meer ruimte om het netwerk te laten groeien. Ook **fase 2 werd iets verlengd**, zodat de feedback van de projectpartners kon worden meegenomen in de finale versie van het regionaal erfgoedprofiel. **Fase 3 startte dan weer net iets vroeger** om tijdens een samenkomst in september 2025 al de eerste krijtlijnen van het exploitatieplan voor de regionale werking van het depot aan de stuurgroep mee te kunnen geven en in te kunnen spelen op de vraag van de partnergemeenten in het kader van hun begrotingsopmaak voor de periode 2026-2031.

Huisstijl en communicatie

Huisstijl

Voor de **herkenbaarheid** van het project werd een **huisstijl met logo** ontwikkeld. Hiervoor werkten we samen met ontwerpbureau FRISCO. Naast een logo ontwierpen ze ook een PowerPoint-sjabloon en e-mailhandtekening die door beide erfgoedcellen werden gebruikt bij communicatie in functie van het project.

In het logo moest de essentie van het project naar voren komen: erfgoedzorg in de regio's Brugge en Middenkust, waarbij **roerend erfgoed en verbondenheid centraal** staan.

We kozen voor een logo met combinatie van beeld en tekst: In het beeld is een **kroon** en een **papieren bootje** te herkennen. Deze elementen symboliseren het type erfgoed dat centraal staat: **roerend erfgoed**. Het kroontje verwijst ook naar **erfgoedzorg als de kroon op het werk**, terwijl het bootje een **subtiele knipoog** vormt **naar de regio**, waar de band met water - en de zee in het bijzonder - een belangrijke rol speelt.

De **vormgeving met lijnen en knooppunten** refereert aan het **lerend netwerk**, waarin de verbondenheid tussen de lokale besturen en erfgoedbeheerders centraal staat. Anderzijds kunnen de lijnen ook verwijzen naar de tweede fase van het project waarbij **rode draden** in het erfgoed van de regio worden gedetecteerd.

In de eerste projectfase werd het werkingsgebied nog aangeduid op basis van de arrondissementen Brugge en Oostende, zoals ook in het aanvraagdossier. In de tweede fase, wanneer we ook contact legden met inwoners en het regiodecreet in voege getreden was, kozen we voor een meer **toegankelijke communicatie** door de **referentieregio's** te benoemen. De tekst in het logo werd aangepast naar 'regio Brugge-Middenkust'. Om de communicatie verder te stroomlijnen werd ook de **oorspronkelijke projecttitel ingekort**: *Regionale erfgoedzorg in Brugge en de Middenkust*. Collectie- en depotwerking kunnen samen onder overkoepelende term erfgoedzorg geplaatst worden. Dit leest niet alleen gemakkelijker maar verwijst ook naar een belangrijk einddoel: integrale erfgoedzorg, waarbij er een samenwerking is tussen cultureel en onroerend erfgoed in de Erfgoedfabriek en daarbuiten.

Interne communicatie

Om het project in goede banen te leiden, werd als projectmedewerker een **deskundige regionale collectiezorg**² aangesteld. Deze persoon coördineerde het project en werd hierbij nauw ondersteund door beide erfgoedcellen en de projectpartners. De partners werden opgedeeld in twee adviesgroepen: het kernteam en de projectstuurgroep.

Het **kernteam** bestond uit collega's van **beide erfgoedcellen** en de **kernpartners** (Museum Brugge en Raakvlak). Met deze groep werden de eerste ideeën afgetoetst, het verloop van de projectfasen opgevolgd en geëvalueerd, alsook bij de start van een nieuwe fase nagedacht over de aanpak. De conclusies en voorstellen uit het kernteam werden telkens voorgelegd aan de projectstuurgroep. In functie van fase 3 werden uitzonderlijk ook kennispartners Trezor, DEPOTYZE en Erfgoedcel TERF (Midwest) bij het kernteam uitgenodigd. Het kernteam kwam **circa drie keer per jaar** samen. Voor de voorbereiding en uitvoering van fase drie werden frequenter bijeenkomsten georganiseerd. Er was binnen deze projectfase dan ook een nauwere samenwerking met de kernpartners dan in voorgaande fasen.

In de **projectstuurgroep** waren alle projectpartners aanwezig: de **vijftien deelnemende lokale besturen, kennispartners** en het **kernteam**. De frequentie van deze bijeenkomsten werd vastgelegd op **tweemaal per jaar**. In totaal werden zes contactmomenten georganiseerd, met aanvullend de afsluitende studiedag op 21 mei 2026, waarop ook de leden van de projectstuurgroep waren uitgenodigd.

Het kernteam en de projectstuurgroep waakten samen over voortgang en kwaliteit van het project en dienden als klankbord voor de deskundige regionale erfgoedzorg.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van alle bijeenkomsten:

	Datum	Behandelde agendapunten
Kernteam 1	28/02/2023	projectdoelstellingen; ontvangen subsidie; aanwerving deskundige; voorbereiding startvergadering projectstuurgroep; communicatie en kennisdeling; verankering en werking na afloop project
Project-stuurgroep 1	21/06/2023	projectdoelstellingen; planning; <u>fase 1</u> : aanpak veldtekening en lerend netwerk; projectpartners; verwachtingen en discussie; praktische afspraken
Kernteam 2	13/09/2023	<u>fase 1</u> : kennismakingsbezoeken, afstemming Cometamodel, opstart lerend netwerk; evaluatie projectstuurgroep; verhuisblog Museum Brugge
Kernteam 3	21/11/2023	voortgang en communicatie; <u>fase 1</u> : eerste collectiebezoeken, vormingsaanbod lerend netwerk

² In navolging van het aanpassen van de projecttitel werd ook de functietitel van de deskundige gewijzigd naar deskundige regionale erfgoedzorg.

	Datum	Behandelde agendapunten
Kernteam 4	09/01/2024	Jabbeke als nieuwe projectpartner; <u>fase 1</u> : stavaza regionale veldtekening, oprekken timing lerend netwerk, vormingsaanbod; <u>fase 2</u> : verkenning aanpak; feedback huisstijl; agenda projectstuurgroep 2
Project-stuurgroep 2	24/01/2024	communicatie en huisstijl; <u>fase 1</u> : stavaza en vervolg veldtekening, voorstel en feedback op aanpak, inhoud en timing lerend netwerk
Kernteam 5	05/06/2024	<u>fase 1</u> : resultaten veldtekening, stavaza lerend netwerk; vervanging deskundige; <u>fase 2</u> : opstart en aftoetsen vragen mentimeter projectstuurgroep 3; <u>fase 3</u> : communicatie afsluitende studiedag
Project-stuurgroep 3	26/06/2024	vervanging deskundige; <u>fase 1</u> : resultaten veldtekening; stavaza en invulling lerend netwerk (mentimeter); <u>fase 2</u> : getroffen voorbereidingen, aanpak erfgoedprofiel (mentimeter); <u>fase 3</u> : communicatie afsluitende studiedag
Kernteam 6	16/10/2024	<u>fase 1</u> : resultaten en aanvullingen veldtekening; stavaza lerend netwerk; <u>fase 2</u> : methodiek, inhoud online bevraging; <u>fase 3</u> : regionaal erfgoedprofiel als richtsnoer?
Kernteam 7	08/01/2025	<u>fase 1</u> : rapport regionale veldtekening, stavaza lerend netwerk; overzicht kosten; <u>fase 2</u> : resultaten bevraging, planning werkgroepen; <u>fase 3</u> : methodiek en timing; agenda projectstuurgroep 4
Project-stuurgroep 4	29/01/2025	<u>fase 1</u> : rapport regionale veldtekening, stavaza en verdere verwachtingen lerend netwerk (mentimeter); overzicht kosten; <u>fase 2</u> : resultaten bevraging, planning werkgroepen + save the date; <u>fase 3</u> : timing en voorlopige afspraken
Kernteam 8	26/06/2025	<u>fase 1</u> : evaluatie lerend netwerk + nodenanalyse 2.0; stavaza lerend netwerk; <u>fase 2</u> : resultaten werkgroepen 1 & 2; <u>fase 3</u> : aanzet opnamevoorwaarden, regionale dienstverlening & consulentenschap erfgoedzorg
Kernteam 9	04/09/2025	<u>fase 2</u> : resultaten werkgroep 3, voorstelling vijf erfgoedlijnen; <u>fase 3</u> : verfijnen krijtlijnen opnamevoorwaarden; agenda projectstuurgroep 5
Project-stuurgroep 5	17/09/2025	<u>fase 1</u> : evaluatie en stavaza lerend netwerk; <u>fase 2</u> : resultaten werkgroepen, feedback op vijf erfgoedlijnen, voorstel pop-up expositie; <u>fase 3</u> : resultaten nodenanalyse 2.0, krijtlijnen opnamevoorwaarden, input voor afsluitende studiedag
Kernteam 10	20/10/2025	<u>fase 3</u> : vastleggen opnamevoorwaarden
Kernteam 11	14/1/2026	<u>fase 2</u> : presentatie erfgoedlijnen; <u>fase 3</u> : eerste voorstel

	Datum	Behandelde agendapunten
		opnamevoorwaarden en depotprofiel
Kernteam 12	04/02/2026	<u>fase 2</u> : vastleggen finale erfgoedlijnen; <u>fase 3</u> : vastleggen opnamevoorwaarden en depotprofiel, sjabloon aanvraagformulier voor opname, voorbereiding collegedossier, to do's studiedag (incl. pop-up expositie); agenda projectstuurgroep 6
Project-stuurgroep 6	12/02/2026	<u>fase 1</u> : Erfgoedkaart FARO, Vlaamse erfgoedbank; <u>fase 2</u> : finale erfgoedlijnen, organisatie pop-up expositie; <u>fase 3</u> : stavaza opnamevoorwaarden en depotprofiel, programma studiedag, rapportage
Kernteam 13	03/06/2026	<u>fase 3</u> : rapportage en kennisdeling, evaluatie project en afsluitende studiedag, to do's exploitatieplan en collegedossier

Externe communicatie

Bij de start van het project werd op de websites van [Erfgoedcel Brugge](#) en [Erfgoedcel Kusterfgoed](#) een **projectpagina** aangemaakt met een publieksgerichte uitleg over de insteek en doelen van het project. Tijdens het projectverloop werd deze pagina geüpdatet met foto's en tekstueel opgevolgd. Ook na afloop van het project blijven deze webpagina's online. Ze vormen een belangrijk publiek platform waarop ook enkele documenten worden gedeeld, zoals dit projectrapport en de regionale erfgoedlijnen.

Tijdens bijeenkomsten werden telkens foto's genomen. Dit gaat van vergaderingen met de projectstuurgroep tot de praktische bijeenkomsten met het lerend netwerk. Via de **sociale media** en **nieuwsbrieven** van beide erfgoedcellen werd af en toe een update over het project gedeeld. Ook de publicatie van het projectrapport op de projectpagina's zal via de nieuwsbrieven gedeeld worden.

Ook **rapportage, kennisdeling en kennisverankering** spelen een belangrijke rol binnen de externe communicatie. De projectresultaten en de opgedane kennis en ervaringen worden daarom actief gedeeld, zowel regionaal als met de Vlaamse erfgoedsector. Er werd een pop-up expositie over de regionale erfgoedlijnen ontwikkeld, die vanaf 2027 door de partnergemeenten kan rondreizen. De tentoonstelling werd voor het eerst opgesteld tijdens de afsluitende studiedag waar ook de projectresultaten werden gedeeld. De resultaten zijn telkens gebundeld in tussentijdse rapporten en worden in dit eindrapport en via verschillende bovenlokale netwerken en platformen ontsloten. Ook gedurende het project vond actieve kennisuitwisseling plaats met collega's, onder meer via overleg en deelname aan adviesgroepen. Een uitgebreide toelichting over de rapportage en kennisverankering is opgenomen in werkpakket 5.

Fase 1 | Regionale veldtekening & lerend netwerk erfgoedzorg

De eerste projectfase stond in teken van het **in kaart brengen van de aanwezige erfgoedexpertise en -noden, evenals de erfgoedcollecties en beschikbare faciliteiten** in de regio. Om een duidelijke scope af te bakenen, werd in samenspraak met de projectstuurgroep tot een **stapsgewijze aanpak** overgegaan. In de eerste plaats lag de **focus op de erfgoedwerking en -collecties van de lokale besturen**, vervolgens op **andere organisaties met een erfgoedcollectie** en als laatste op privé-actoren. De mate van engagement en de verankering van een cultureel-erfgoedwerking op lange termijn waren hierbij de belangrijkste overwegingen om collecties al dan niet in de scope van het project mee te nemen. Gemeentelijke erfgoedcollecties zijn verbonden aan een lokaal bestuur dat hiervoor de verantwoordelijkheid voor een lange periode opneemt. Tot op zekere hoogte geldt dat ook voor erfgoedorganisaties zoals heemkringen of kerkbesturen. Deze collecties zitten dan ook in de scope van het project. Als je de blik richt op privécollecties of -musea, toont zich in veel gevallen een ander verhaal. Deze collecties ontstaan vaak uit een persoonlijk initiatief waarbij een langetermijnvisie op het vlak van erfgoedzorg en -ontsluiting ontbreekt. Privécollecties komen tot stand vanuit de visie en blik van een verzamelaar en niet in het kader van een bepaalde bevoegdheid of collectieplan, wat het nagenoeg onmogelijk maakt om collectieafspraken te maken. Bovendien hangen zowel het behoud en beheer als de zichtbaarheid van deze collecties af van de privé-eigenaar, die niet gebonden is aan statuten of doelstellingen met betrekking tot de maatschappij of het bredere publiek. De zorg en ontsluiting van deze collecties zijn volledig afhankelijk van de goodwill, kennis en middelen van de privé-eigenaar. Omdat een verankering in een bredere (erfgoed)werking of structuur ontbreekt, kunnen deze collecties ook plots uiteenvallen of ontbonden worden. Om die reden werden deze collecties niet actief meegenomen in de scope van het project.

Daarnaast werd ook beslist om de **focus op roerend erfgoed** te leggen, **in het bijzonder 3D-objecten**. (Administratieve) archieven, (erfgoed)bibliotheken, archeologie in niet-museale context en documentatie werden uitgesloten van de veldtekening. Deze beslissing werd ingegeven vanuit de overweging dat deze domeinen al tot het speelveld behoren van andere netwerken, overheden en subsidiekanalen. Voor archieven geldt tevens ook een aparte wetgeving. Daarnaast speelt ook de toekomstige werking van het regionaal roerenderfgoeddepot in de Erfgoedfabriek een rol: omwille van het bewaarklimaat en de inrichting van de depots kunnen papieren collecties er niet terecht. In functie van de veldtekening werd er wel een 'grijze zone' geformuleerd voor beeldcollecties (foto's, prentbriefkaarten, affiches etc.).

In functie van het tweede werkpakket werden zowel de erfgoedexpertise als de noden bij de lokale besturen op het vlak van erfgoedzorg bevroegd. Met het **lerend netwerk** konden we **inspelen op gedetecteerde noden** en **verrijkten we de erfgoedexpertise** van de erfgoedmedewerkers. Niet alleen bijleren stond centraal, ook het **ontmoeten en netwerken** was een **belangrijke pijler**. Erfgoedmedewerkers van de lokale besturen leerden elkaar kennen én leerden van elkaar. Op enkele vormingsmomenten werden ook de

erfgoedorganisaties die in de veldtekening waren opgenomen, uitgenodigd. Zo kregen ook zij de kans om hun kennis verder te versterken.

1.1 Expertise van de deskundige

Voor de functie van projectmedewerker werd gezocht naar een deskundige met het volgende profiel: een **netwerker met kennis van de (West-)Vlaamse cultureel-erfgoedsector, met inzicht in de wet- en regelgeving inzake cultureel erfgoed, met kennis van en inzicht in behoud en beheer van erfgoedcollecties, die vertrouwd is met relevante tools voor collectieregistratie en met projectmanagement.**

Pieter De Ketelaere werd aangesteld als deskundige en zette in de eerste maanden sterk in op verdere professionalisering op het vlak van behoud en beheer. In dat kader volgde hij de *Basiscursus behoud en beheer* en de vormingsreeks *In Goede Handen* bij FARO. In juli 2024 verliet Pieter het project, waarna een nieuwe projectmedewerker werd aangesteld: Ellen Soenens. Zij startte voor haar aanstelling al de opleiding *Behoudsmedewerker erfgoed* bij CVO Groeipunt (Gent) en rondde deze opleiding in de eerste maanden na haar indiensttreding af. Daarbij volgde ze dat najaar ook de *Verkennerscursus* bij FARO om nog beter kennis te maken met het Vlaamse cultureel-erfgoedveld.

Gedurende de looptijd van het project maakten beide projectmedewerkers gebruik van gerichte vormingsmogelijkheden om zich bij te scholen. Daarnaast namen ze ook jaarlijks deel aan het Groot Onderhoud van FARO.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de vormingen gevolgd door beide projectmedewerkers:

Vorming	Datum	Organisator
Nalatenschappen kunstenerfgoed (2 masterclasses; 1 webinar)	5/10/2023 - 7/03/2024	Departement Cultuur, Jeugd en Media
Basiscursus behoud en beheer (3 sessies)	2 -16/10/2023	FARO
In Goede Handen (5 sessies)	23/10/2023 - 11/12/2023	FARO
Ontmoetingsdag Histories & Erfgoedcellen	02/02/2024	Histories
Collegagroep Behoud en Beheer van bibliothecaire en documentaire collecties: verhuizen	19/03/2024	BibliothecairErfgoed.be
Collegagroep Digitale Collectieregistratie	27/03/2024	FARO

Vorming	Datum	Organisator
Webinar: Platform Collecties van overheden	17/04/2024	Rijksdienst Cultureel Erfgoed (RCE)
VIBE-traject Uilenspiegelmuseum Damme (3 werkdagen)	19-26/08/2024	BibliothecairErfgoed.be
Verkennerscursus (3 sessies)	21/10/2024 - 22/11/2024	FARO
Opleiding voor ondersteuners in MuseumPlus	29/10/2024	meemoo
RE-ORG: introductiesessie	04/12/2024	Erfgoedcellen Brugge en Kusterfgoed
Kanttechnieken herkennen	06/12/2024	Erfgoedcel Brugge
Atelier Zuidwest: inspiratietafel calamiteitenplanning	10/12/2024	Erfgoedcel Zuidwest
Slotdag Kempencollectie in Kaart	19/03/2025	Kempense erfgoedcellen
Slotmoment VIBE-project	01/04/2025	BibliothecairErfgoed.be
Trefdag Religieus erfgoed	22/09/2025	PARCUM
Basiscursus inventariseren van religieus erfgoed	06/10/2025	Erfgoedcel Kusterfgoed i.s.m. PARCUM
Archiefrecht voor beginners: - AVG-wetgeving & privacy - Auteursrecht	02/12/2025 09/12/2025	Erfgoedcel Kusterfgoed
- Basisbeginselen van de archivistiek - Werken met Archiefbank	05/12/2025 12/12/2025	Erfgoedcel Brugge i.s.m. Archiefpunt
Webinar: Lerend netwerk co-waarderen (2 sessies)	16/01/2026 23/01/2026	Reinwardt Academie i.s.m. RCE en FARO

Vorming	Datum	Organisator
Symposium: preventieve conservering	28/03/2026	Object Care bv
Netwerkmoment cultureel erfgoed in de noordelijke Westhoek	07/05/2026	DVV Westhoek
Webinar: zoek en vervang in MuseumPlus	28/05/2026	meemoo

Met deze opgedane kennis en ervaring is de deskundige regionale erfgoedzorg ondertussen klaar om ook de volgende 6 jaar de regionale werking die is opgebouwd, verder te zetten. Daarom is de aanstelling van Ellen Soenens voorzien, als de aangevraagde Vlaamse werkmiddelen volgen.

De **depotcoördinator van Musea Brugge** was bij het schrijven van de subsidieaanvraag nog niet aangeworven. Bij de aanstelling van Lisa Stevens bleek dat haar **expertise al heel uitgebreid** was op het vlak van behoud en beheer en depotwerking, dus daar was geen noemenswaardige kennisopbouw meer nodig.

1.2 Regionale veldtekening collecties

Kennismakingsbezoeken partnergemeenten

Om de aanwezige erfgoedexpertise, -faciliteiten en -noden in kaart te brengen, werd geopteerd voor **fysieke bezoeken aan de lokale besturen**. Het doel hiervan was in de eerste plaats een kennismaking tussen de deskundige en de partnergemeente. Daarbij werd het project toegelicht en gepolst naar de verwachtingen van de gemeente. Daarnaast probeerde de deskundige een **overzicht te krijgen van de erfgoed(samen)werking, erfgoedactoren, erfgoedexpertise en roerend-erfgoedcollecties** binnen de gemeentelijke werking en bij uitbreiding op het grondgebied. Deze *tour d'horizon* vormde de basis voor het uitwerken van het lerend netwerk.

De kennismakingsgesprekken werden gevoerd met de persoon die de gemeente vertegenwoordigde in de projectstuurgroep, in de meeste gevallen een diensthoofd of cultuurbeleidscoördinator. Daarnaast sloten vaak andere medewerkers aan vanwege hun relevante kennis over de collecties en erfgoedwerking, zoals een archivaris. Als basis werd een gespreksleidraad opgemaakt met vragen gegroepeerd in thema's. De startgesprekken werden gevoerd tussen september 2023 en januari 2024. Van deze bezoeken werd telkens een **verslag per gemeente** opgemaakt.

Bevindingen kennismakingsbezoeken

De vraag "Wie is verantwoordelijk voor de zorg van het (roerend) erfgoed in de gemeente en in hoeveel VTE is dat uit te drukken?" werd stevast op een lichte aarzeling onthaald en

vereiste een grondige denkoefening, meestal zonder duidelijke uitkomst. In slechts weinig gevallen is erfgoedzorg een duidelijk omschreven onderdeel in het takenpakket van gemeentelijke medewerkers. Veel **gemeentelijke medewerkers hebben een zeer breed takenpakket** dat niet noodzakelijk overeenstemt met de geformuleerde afbakeningen binnen het project. Zo is het vaak de cultuurbeleidscoördinator of archivaris die over de erfgoedcollectie waakt, maar tegelijk ook instaat voor de publieks- of museumwerking, de vrijwilligerswerking en/of de onroerenderfgoedwerking. Vaak wordt die lijst nog aangevuld met bevoegdheden buiten het domein erfgoed (bibliotheek, cultuurcentrum, muziekschool, zaalverhuur, toerisme ...). **Een concreet VTE voor erfgoedzorg was vaak moeilijk te geven.**

In veel gemeenten bestaat de erfgoedwerking uit een erg klein team. Zes gemeenten gaven aan dat er meer dan één betaald personeelslid dagelijks betrokken is bij de gemeentelijke erfgoedwerking (Blankenberge, Brugge, De Haan, Knokke-Heist, Middelkerke, Zedelgem). Bij acht gemeenten staat deze teller tussen 0 en 1 (Beernem, Damme, Gistel, Ichtegem, Jabbeke, Oostende, Oudenburg, Torhout). Eén gemeente gaf zelfs aan dat er niemand voor het erfgoed verantwoordelijk is (Bredene). Hierbij moet echter opgemerkt worden dat het gaat om een **puzzel van verschillende functies en vol- en deeltijdse krachten** waardoor er geen scherpe onderscheiden te maken zijn. De ene gemeente rekent het onthaalpersoneel van een bezoekerscentrum bij dit aantal omdat zij ook deels betrokken zijn bij de collectiezorg; de andere gemeente doet dit niet omdat deze onthaalmedewerkers door de toeristische dienst worden aangestuurd. Daarnaast zou je ook rekening kunnen houden met in hoeverre gesteund wordt op andere gemeentediensten voor het uitvoeren van de erfgoedwerking (communicatie, toeristische dienst, technische dienst ...). Daardoor is het vergelijken van deze cijfers riskant en niet wenselijk.

De kleine erfgoedteams in de partnergemeenten, niet zelden een eenmansteam, hebben een gevolg voor de aanwezige expertise rond erfgoedzorg. Kennis, netwerken, contacten en ervaringen zijn sterk gebonden aan de persoon die de functie bekleedt. Een **structurele verankering van kennis en expertise** is dus eerder **zeldzaam en moeilijk te bereiken**. Zo ontbreekt het vaak aan cruciale overdrachtsmomenten tussen huidige en opvolgende medewerkers waardoor expertise verdwijnt als deze niet op een structurele, toegankelijke manier is gedocumenteerd. Op die manier moet de nieuwe kracht vaak van nul beginnen. Niet enkel bij pensionering of vertrek stelt dat probleem zich. Ook wanneer een medewerker van een eenmansteam uitvalt, bestaat het risico dat de hele werking stilvalt. Registratie, publiekswerking etc. vallen stil en ook kennis over de werking en de collectie zijn onbereikbaar, zoals verschillende keren bleek tijdens de startgesprekken.

Daarnaast heeft de beperkte personeelsinzet ook tot gevolg dat **kostbare uren meestal prioritair** worden **ingezet op publiekswerking**. Vaak haalt het deadline gedreven werk voor een tentoonstelling of publieksevenement het van de voortdurende aandacht voor collectiezorg. Het eerste genereert duidelijke resultaten en zichtbaarheid naar de buitenwereld toe (inwoners, publiek, buurgemeenten ...), het tweede gebeurt achter de schermen en is minder direct te vertalen in bezoekersaantallen of aantrekkelijke resultaten. Toch komt ook duidelijk naar voren dat publieksevenementen als Erfgoeddag of Open Monumentendag een stimulerend effect hebben op de erfgoedwerking. Ze bieden vaak

een kapstok voor vrijwilligerswerking en leveren regelmatig collectieaanwinsten op. Soms stimuleren ze ook een inhaalbeweging op het vlak van erfgoedzorg.

Tot slot heeft de beperkte personeelsinzet een gevolg voor de verdere **bijscholing** en de mogelijkheid tot het uitbouwen van een netwerk rond collectiezorg. Beide aspecten vergen een tijdsinvestering waarvoor vaak niet de ruimte bestaat. Bovendien zien niet alle gemeenten hun noden beantwoord door het bestaande vormingsaanbod. Daarbij **ontbreekt** het niet zozeer aan kwaliteit, maar wel aan **een toegankelijke vertaling naar de concrete praktijk die rekening houdt met de soms beperkte middelen en mogelijkheden**. Suggesties voor oplossingen variëren, maar een voorbeeld dat meermaals werd genoemd is VONK, het vormings- en expertisecentrum vanuit de Provincie West-Vlaanderen. Vanuit VONK worden jaarlijkse intervisiemomenten voor archivariissen georganiseerd. Omwille van de inperking van de bevoegdheid van de provincie om te werken rond cultureel erfgoed, beperkt de inhoud van deze intervisiemomenten zich tot de zorg en het beheer van documentaire en archivalische collecties. Voor advies bij de bewaring en ontsluiting van objectencollecties moet naar FARO worden gekeken. Het **initiatief** hiervoor dient **hoofdzakelijk vanuit de archivaris** te komen en de lokale besturen zijn dus **afhankelijk van de persoon achter die functie**. Nu bij de aanwerving van archivariissen het profiel ook vaker wordt uitgebreid naar de zorg voor cultureel-erfgoedcollecties en de ontsluiting ervan, zal dit wellicht een verandering teweegbrengen.

De **aanwezige expertise en noden** binnen de gemeenten werd opgenomen in verslagen en **verzameld in een tabel** om - in de mate van het mogelijke - een overzicht te krijgen van de hiaten en noden. Op de horizontale rijen vind je het bevroegde aspect rond erfgoedzorg; de verticale kolommen tonen de antwoorden van de gemeenten. Bij de noden tabel werd een onderscheid gemaakt tussen een duidelijke nood en een nood die vermoedelijk aanwezig is. Dat heeft soms als oorzaak dat niet elke erfgoedmedewerker bij het gesprek aanwezig kon zijn of in sommige gevallen eerst andere acties nodig zijn om zicht te krijgen op een bepaalde nood (er is bv. eerst inhoudelijke kennis nodig voor je kunt ontzamelen, of er is bv. eerst inventarisatie nodig voor je kunt waarderen).

Er werd bewust gekozen om de namen van de gemeenten niet op te nemen in de tabel gezien het **regionale overzicht primeert**. Bovendien is 'expertise' moeilijk objectief te meten. De term kan zeer breed geïnterpreteerd worden. Het uitgangspunt bij deze bevraging was dan ook een beoordeling van de gemeentelijke medewerkers waarvoor werd gerekend op hun eigen inschattingsvermogen, eventueel gestuurd door kritische vragen van de deskundige.

Van welk onderwerp denken de gemeenten (voldoende) expertise te hebben en voor welk onderwerp denken ze (extra) vorming te kunnen gebruiken? Een **belangrijke opmerking** hierbij is wel dat de **aanwezige expertise niet altijd gelijk staat aan een bevredigende toestand** op dat vlak. Het is niet omdat een archivaris een uitgebreide achtergrond heeft in registratie en verpakken, dat dit ook weerspiegeld wordt in de fysieke toestand van de erfgoedcollectie. Het is goed mogelijk dat deze persoon nog een achterstand moet inhalen. Daarnaast zijn beide tabellen ook niet elkaars exacte tegendeel. Het is goed mogelijk dat er

verhuisbeweging															
materialenkennis															
inhoudelijke kennis															
vrijwilligerswerking															
religieus erfgoed															

Uit de resultaten kan volgende analyse worden gemaakt i.f.v. de aanwezige expertise:

- De expertise van 'inventarisatie', 'bewaren & verpakken', 'materialenkennis' en 'inhoudelijke kennis' ligt het hoogst. Bij deze onderwerpen gaven telkens 10 of 11 van de 15 gemeenten aan (voldoende) expertise te hebben. Dat is ongeveer 2/3^e van de gemeenten in de regio.
- Van 'waarderen', 'ontzamelen', 'collectieplan/erfgoedbeleid', 'depotinrichting', 'vrijwilligerswerking' en 'religieus erfgoed' gaven telkens tussen de 5 en 9 van de 15 gemeenten aan (voldoende) expertise te hebben. Dat is tussen 1/3^e en 1/2^e van de gemeenten in de regio.
- Van 'calamiteitenplan' en 'verhuisbeweging' gaven telkens maar 2 van de 15 gemeenten aan (voldoende) expertise te hebben. Dat is minder dan 1/5^e van de gemeenten in de regio.
- Van 'calamiteitennetwerk' gaf maar 1 van de 15 gemeenten aan expertise te hebben; al gaat het hierbij louter om theoretische kennis. In zekere zin is dit cijfer logisch aangezien dit het oprichten van een calamiteitennetwerk een collectieve onderneming is, in het bijzonder met naburige steden en gemeenten.

Noden lokale besturen

Horizontaal: bevraagde onderwerp

Verticaal: antwoord per stad/gemeente

Roze ingekleurd: nood aanwezig

Grijs ingekleurd: nood wellicht aanwezig

inventariseren															
waarderen															

ontzamelen															
collectieplan/erfgoedbeleid															
calamiteitenplan															
calamiteitennetwerk															
bewaren en verpakken															
depotinrichting															
verhuisbeweging															
materialenkennis															
inhoudelijke kennis															
vrijwilligerswerking															
religieus erfgoed															

Uit de resultaten kan volgende beknopte analyse worden gemaakt i.f.v. de aanwezige noden:

- De nood aan (extra) expertise rond 'waarderen', 'ontzamelen', 'collectieplan of erfgoedbeleid' en 'depotinrichting' ligt het hoogst. Bij deze onderwerpen gaven telkens tussen de 10 en 12 van de 15 gemeenten aan nood te hebben aan (extra) expertise. Dat is ongeveer 2/3^e van de gemeenten in de regio.
- Van 'inventarisatie', 'calamiteitenplan', 'calamiteitennetwerk', 'bewaren en verpakken', 'verhuisbeweging', 'materialenkennis', 'inhoudelijke kennis', 'vrijwilligerswerking' en 'religieus erfgoed' gaven telkens tussen de 5 en 9 van de 15 gemeenten aan nood te hebben aan (extra) expertise. Dat schommelt van 1/3^e tot meer dan de helft van de gemeenten in de regio.

Tijdens de kennismakingsgesprekken werd ook gepolst naar de **noden op het vlak van geschikte depotruimte en faciliteiten**. Zo werd gevraagd naar de interesse voor opslagruimte in de Erfgoedfabriek. Hierover was echter nog **veel onduidelijkheid**: Hoeveel ruimte is er

precies beschikbaar? Is die ruimte bedoeld voor langdurige of tijdelijke bewaring? Wat zijn de voorwaarden en kostprijs? En hoewel het een van de doelstellingen van het project is om deze noden in kaart te brengen, was aan het begin van het project te weinig informatie beschikbaar om gerichte vragen te kunnen stellen waarop de gemeenten een onderbouwd antwoord konden formuleren. Bovendien mochten er ook geenszins verkeerde verwachtingen worden geschapen over het regionaal erfgoeddepot. Daarom werd de vraag hierrond voorzichtig en algemeen geformuleerd. 3 van de 15 gemeenten (Gistel, Jabbeke, Middelkerke) gaven aan nog niet over voldoende info te beschikken (over bewaring in de Erfgoedfabriek, maar ook over de eigen collectie) om op deze vraag te kunnen antwoorden. 3 van de 15 gemeenten (Blankenberge, Bredene, De Haan) gaven aan geen interesse te hebben. 9 van de 15 gemeenten (Beernem, Brugge, Damme, Ichtegem, Knokke-Heist, Oostende, Oudenburg, Torhout, Zedelgem) toonden wel enige vorm van interesse. De mate waarin varieert van interesse in de faciliteiten (bv. anoxiekamer) en interesse voor de bewaring van enkele objecten tot een concrete depotvraag van enkele tientallen vierkante meters. Voor werkpakket 1 volstond deze peiling naar de interesse.

Collectiebezoeken partnergemeenten

Na de kennismakingsgesprekken volgde een reeks collectiebezoeken waarbij met de gemeentelijke medewerker(s) de **collectie in het bezit van het lokaal bestuur werd geregistreerd** volgens het [Cometamodel](#). Cometa is een afkorting van collectiemetadatas, wat verwijst naar de gegevens en informatie verbonden aan een collectie. Het model is ontwikkeld om erfgoedcollecties **op deelcollectieniveau** te beschrijven. Een registratie op objectniveau was gezien de scope van het project niet wenselijk, noch haalbaar. Een algemeen overzicht op de verschillende collecties primeert waardoor dit systeem geschikt werd bevonden.

Het Cometamodel is opgebouwd in drie trappen:

1. Cometa Basis: een minimale set gegevens die nuttig zijn bij het publiek ontsluiten van erfgoedcollecties en zeer breed kunnen worden uitgewisseld.
2. Cometa Plus: aanvullende informatie relevant voor het ondersteunen van beheersfuncties en beleidsontwikkeling die uitgewisseld kan worden met andere erfgoedinstellingen die het Cometamodel volgen.
3. Cometa Extra: gegevens die niet in Cometa Plus voorkomen en dus deel zijn van een beschrijving die buiten het brede uitwisselingsdoel van Cometa valt. Dit zijn velden die door een organisatie zelf aan het registratiemodel worden toegevoegd.

De **aanpak** van de registratie werd op voorhand **afgestemd met het project [Kempencollectie in Kaart](#)**. Het Kempense projectteam registreerde de collecties in hun regio volgens het Cometa Extra model en voegde hierbij heel wat eigen vragen toe gebaseerd op het [Invulboek Objecten](#). De opmaak van hun registratiemodel gebeurde in overleg met meemoo, het Vlaams instituut voor het archief. Meemoo staat in voor de uitbouw van de nieuwe Vlaamse erfgoeddatabank waarin zowel objecten als collecties geregistreerd kunnen worden. Een van de doelen van Kempencollectie in Kaart was de collecties via deze

nieuwe databank te ontsluiten. Er werd overlegd over de beste manier om informatie te noteren, zodat deze later geïmporteerd kan worden. Net als voor de Kempense erfgoedcellen is **ontsluiting via de Vlaamse erfgoedbank** ook een **belangrijk doel** van dit project. Tijdens verschillende overleggen tussen de (project)medewerkers werden daarom ervaringen gedeeld en documenten uitgewisseld.

Net als de Kempense collega's beslisten we om deelcollecties binnen dit project **volgens het Cometa Extra model te registreren** (zie bijlage 1). We lieten hierbij de extra vragen geformuleerd voor *Kempencollectie in Kaart* vallen en besloten om **zo dicht mogelijk bij Cometa Plus** te blijven. Om de **bewaaromstandigheden** in het depot te registreren, werd daarom een **apart document** opgemaakt (zie bijlage 2). De voornaamste reden voor deze aanpak was het aantal vragen per collectiebezoek te beperken met focus op het toekomstige gebruik van de verzamelde data. Uit de uitwisseling bleek immers dat de collectiebezoeken bij *Kempencollectie in Kaart* flink wat tijd in beslag namen en bepaalde vragen niet of nauwelijks werden beantwoord. Daarom leek het interessanter om het aantal vragen af te slanken tot een bondig geheel waarbij de **focus op kwalitatieve datavergaring** ligt. Zo werd ook vermeden dat data uiteen gehaald werd en versnipperd raakte.

Ook de **toekomstige bruikbaarheid van de data** werd afgewogen tegen de extra informatie die bijkomende vragen toevoegen aan de deelcollectieregistratie. De uitrol van de Vlaamse erfgoedbank was nog lopende, waardoor niet duidelijk was welke data in de toekomst wel of niet zou kunnen worden opgenomen. Hierbij werd contact opgenomen met meemoo die hierover nog geen uitsluitsel kon geven. Het volgen van de elementen en standaarden van het Cometa-model biedt de beste **garantie op de uitwisselbaarheid van de data**. Om deze reden werd besloten om bijna volledig binnen het kader van het bestaande Cometa-model te blijven en maar twee extra vragen toe te voegen over het aanwijsbaar verband binnen een deelcollectie en de aanwezigheid van gevaarlijk erfgoed. Daarnaast werd bij de onderdelen collectiebeleid, ontsluiting en rechten ook beslist om een aantal niet-herhaalbare elementen toch herhaalbaar te maken om een zo volledig mogelijke registratie te verkrijgen.

Bij de collectiebezoeken gingen we telkens uit van de **bestaande collectieaanatomie** die de partnergemeenten reeds hanteerden. Op die manier zouden de **registratiefiches** van de deelcollecties immers **complementair zijn aan de bestaande indeling** van de collectie waardoor deze registratie ook bruikbaar is voor de gemeente zelf. Een artificiële opdeling opdringen zou informatie uiteen halen en het proces van dataverzameling bemoeilijken. Dit uitgangspunt had wel als belangrijk **gevolg** dat de **Cometa registratiefiches over gemeenten heen minder vergelijkbaar** werden en minder in groep geanalyseerd konden worden. Een voorwaarde voor een volwaardige vergelijking is immers dat er een uniforme indeling en benadering gehanteerd wordt.

In de huisstijl van het project werden **drie documenten** opgemaakt die voorafgaand aan het collectiebezoek werden bezorgd aan de partnergemeente en tijdens het bezoek samen werden ingevuld:

- **Overzichtsfiche:** bij elk collectiebezoek werd eerst overzicht gemaakt van 1) de contactgegevens van de personen die de fiches invullen, 2) de verschillende deelcollecties (naam, identificatienummer, omvang) en de structuur van de collectieanatomie, 3) de verschillende depots (naam en adres)
- **Deelcollectiefiche:** in deze fiche werden alle relevante Cometa elementen opgenomen met meerkeuzeopties waar van toepassing. Per deelcollectie werd een fiche ingevuld.
- **Depotfiche:** met deze fiche werd bewaaromgeving van de collectie geregistreerd. De vragen zijn gebaseerd op de 10 schadefactoren. Per bewaarlocatie of depot werd een fiche opgemaakt.

Er werd gekozen om deze informatie te capteren via individuele fiches die in de toekomst bruikbaar blijven voor de partnergemeenten en beide erfgoedcellen. Daarnaast werd **alle info ook verzameld in een Excelbestand** waardoor de gegevens op één plek te consulteren zijn: de **veldtekening**³.

Resultaten lokale besturen

Collectiestructuur

Het collectiebezoek startte met het vastleggen van de collectieanatomie en het **bepalen van de deelcollecties**. Bij sommige gemeenten was dat een vlot proces omdat de collectieanatomie reeds op punt stond. Bij andere gemeenten was het een oefening om (onderdelen van) de collectie en de indeling ervan onder de loep te nemen.

De **meeste gemeenten** gingen uit van een **organisch gegroeide collectiestructuur** waarbij deelcollecties worden bepaald **op basis van materiaalsoort, thema, of herkomst**. Bij Knokke-Heist werd dit anders benaderd. In deze gemeente werd recent werk gemaakt van een beredeneerde collectieanatomie die alle objecten in de collectie, maar ook alle mogelijke toekomstige objecten zou overkoepelen. Het idee hierachter was dat elk mogelijk object zijn plaats zou vinden in de collectiestructuur.

Het indelen in deelcollecties weerspiegelt vaak niet het numerieke belang van een collectie maar toont soms wel aan welke collecties veel belang wordt gehecht of waar klemtonen worden gelegd. In dat opzicht is een organisch gegroeide collectieanatomie een duidelijker **sprekbuis van het karakter van een collectie** dan een weldoordachte, allesomvattende structuur – hoewel die dan weer het voordeel van de volledigheid heeft.

De meeste gemeenten hanteren een collectieanatomie met verdelingen tot op twee niveaus. Er zijn echter ook gemeenten die tot drie of vier niveaus gaan (resp. Brugge en Knokke-Heist).

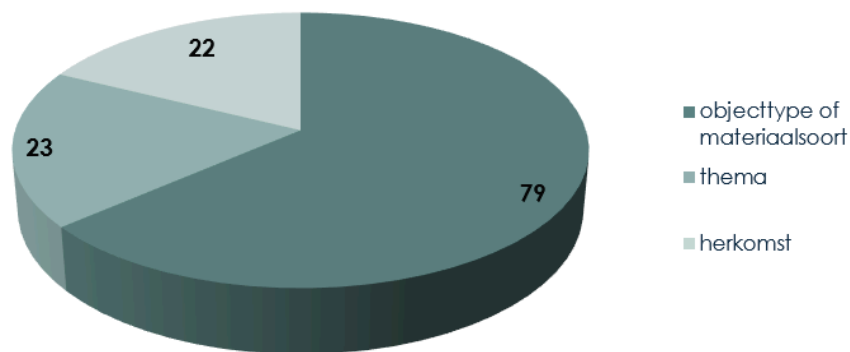
Het aantal geformuleerde deelcollecties per gemeente varieert sterk. De stad Gistel benutte het eerste collectiebezoek om een beter overzicht te krijgen van de eigen erfgoedcollectie en formuleerde aanvankelijk maar één deelcollectie. Bij een vervolgbezoek enkele maanden later werd de collectie toch in vier deelcollecties onderverdeeld. Aan de andere

³ De veldtekening is opvraagbaar bij Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed.

kant staat de stad Brugge met in totaal 21 deelcollecties (weliswaar verdeeld over 4 stedelijke instellingen). In totaal zijn **124 gemeentelijke deelcollecties** beschreven (Beernem 4, Blankenberge 6, Bredene 3, Brugge 21, Damme 7, De Haan 7, Gistel 4, Ichtegem 6, Jabbeke 8, Knokke-Heist 13, Middelkerke 5, Oostende 14, Oudenburg 4, Torhout 5, Zedelgem 17). Dat komt neer op een **mediaan van ongeveer 6 deelcollecties per gemeente**.

Algemene samenhang

Tijdens de deelcollectieregistratie werd eerst gepolst naar het **aanwijsbaar verband tussen de stukken in een deelcollectie**: waarom vormen deze een logisch of samenhangend geheel?

Het **grootste aantal deelcollecties** (79) werd **gedefinieerd aan de hand van het objecttype of de materiaalsoort**, waarbij één of meerdere fysieke eigenschappen van het erfgoedmateriaal de verbindende factor vormt. Over de verschillende gemeenten duiken vaak dezelfde categorieën op, zoals foto's, dia's en (glas)negatieven (13); kunsten (12); prentbriefkaarten (6); voorwerpen of 3D-objecten (7); audiovisuele collectie (5); affiches (5); archeologie (4); kaarten en plannen (4). Daarnaast zijn er ook enkele meer specifieke categorieën die bij een thematische invalshoek aanleunen maar nog steeds overwegend gebaseerd zijn op formele en materiële eigenschappen zoals gelegenheidsdrukwerk (8) waaronder soms een aparte collectie voor specifiek rouwdrukwerk (5) of verkiezingsdrukwerk (2).

Een **tweede groep** deelcollecties (23) werd gedefinieerd op basis van een duidelijk **thema**. Sommige thema's zijn eerder algemeen geformuleerd zoals 'het dagelijkse leven' of 'religie', andere thema's zijn net zeer concreet en verbonden met het lokale verleden zoals bv. Guido Gezelle (Brugge), Vloethenveld (Zedelgem), Uilenspiegel (Damme) en Torhouts Aardewerk (Torhout).

Een **laatste groep deelcollecties** (22) werd gedefinieerd op basis van de **herkomst** van de stukken. Die herkomst kan bestaan uit (een groep van) schenkers, verzamelaars of archiefvormers die de collectie bijeen brachten of bv. een specifiek gebouw of object waarvan de stukken afkomstig zijn. Een belangrijk verschil met de voorgaande categorie is dat de gemeenschappelijke oorsprong primeert op de materiaal- of objectsoort. Er is in deze collecties dus vaak een veelheid aan materialen en objecten aanwezig. Een categorie die enkele keren opduikt is die van archieven gevormd door derden zoals families, bedrijven, organisaties etc. (3). Andere collecties werden gevormd door een bepaalde fotograaf (bv.

gebroeders Antony in Oostende), kunstenaar (bv. Delporte in Damme) of zijn verbonden aan een specifiek gebouw (bv. Schepenhuis Oedelem).

De definiëring van deelcollecties gebeurde steeds door de gemeenten zelf, rekening houdend met de gemeentelijke context. Er werd dus geen uniform indelingsprincipe gehanteerd. Daarom verbergen zeer algemene deelcollecties soms zeer concrete of thematische collecties wanneer je ze in detail bekijkt. Het **deelcollectieniveau** is daardoor **niet altijd even behulpzaam** om een inzicht te krijgen **in de thema's of karakteristieken** van een (deel)collectie, wat vooral een impact zou hebben voor werkpakket 3 van het project: de opmaak van een regionaal erfgoedprofiel.

Een **opvallende vaststelling** is dat bij het bepalen van de deelcollecties **veel aandacht gaat naar 2D-(beeld)collecties**. Zo zijn er verschillende deelcollecties die focussen op materiaal- of objectsoorten zoals prentbriefkaarten, affiches, foto's, gedachtenisprentjes ... terwijl je deze categorieën in theorie ook samen onder een algemene noemer als '2D-beeldmateriaal' of 'drukwerk' zou kunnen plaatsen. Aan de andere kant **lijken 3D-objecten het onderspit te delven**. Alle (kunst)voorwerpen worden **niet zelden verzameld onder één deelcollectie** met als mogelijke titel 'voorwerpencollectie' of '3D-objecten'. Een deelcollectie 'meubels' of 'glaswerk' werd bijvoorbeeld niet gedefinieerd.

Uit het overzicht van de deelcollecties lijkt er dus een **onevenwicht** te zitten **in de diepgang waarbij 2D-objecten en 3D-objecten benaderd worden**. Dit onevenwicht heeft wellicht te maken met het feit dat 2D-beeldcollecties het numerieke overwicht hebben en vaak ook het interessantst zijn om te ontsluiten. Bovendien is dit materiaal relatief eenvoudig te digitaliseren en bewaren. Daarnaast zit wellicht ook een verklaring in de functie van de medewerkers die zich over de erfgoedwerking buigen. Heel wat steden en gemeenten hebben wel een archivaris terwijl er geen (aparte) werkracht is aangeduid voor de zorg van het 3D-erfgoed. De kennis en vertrouwdsheid met 2D-materiaal is bijgevolg groter, wat zich weerspiegelt in de gedetailleerde indeling in deelcollecties. Veel 3D-materiaal wordt zo uit het oog verloren, in het bijzonder historische inboedels van gemeentelijke gebouwen. Dergelijke objecten worden bijna stevast vergeten bij het opmaken en beschrijven van de deelcollecties hoewel ze ongetwijfeld erfgoedwaarde bezitten en gevoelig zijn voor veranderingen in smaak, modern comfort en legislatuur.

Omvang

In slechts een handvol gevallen kon de exacte omvang van de deelcollectie genoemd worden. Bij het bepalen van een deelcollectie kan wel vastgesteld worden dat het aantal objecten hierbij geen rol speelde. De **omvang** van de deelcollecties **varieert van één object tot vele tienduizenden collectiestukken**. Daarbij moet opgemerkt worden dat **niet elke gemeente dezelfde definitie van 'een collectiestuk' hanteert**. Soms worden krantenknipsels als individuele stukken geteld, soms geldt een album vol knipsels als één stuk. Daarbij komt dat veel gemeenten nog volop bezig zijn met het registreren (en traceren) van hun collecties. Daardoor heeft het weinig zin om algemene uitspraken te doen over de omvang van de collecties anders dan dat er grote verschillen bestaan tussen de deelcollecties en gemeenten onderling en dat er **nog veel registratiewerk op de plank ligt**.

Als alle gekende aantallen en inschattingen worden opgeteld, komen we op meer dan anderhalf miljoen stukken in de bevraagde gemeenten. Maar zoals aangehaald is het de vraag of een dergelijke oefening nuttig is.

Beschrijving

Bij de beschrijving van de deelcollecties werd steeds gepolst naar het thema en de logische samenhang, het ontstaan, de omvang en materialen en tot slot het belang voor de eigenaar.

Dit veld geeft de meeste vrijheid om het inhoudelijke aspect van de deelcollectie te beschrijven. De **diepgang van de beschrijving hangt samen met de kennis** van de bevraagde gemeentelijke medewerker. Sommige collecties zijn reeds uitgebreid bestudeerd en geregistreerd waardoor correcte en grondige info voorhanden was. Soms was er al een beschrijving (vanuit het collectieplan) beschikbaar. Andere collecties zijn nauwelijks onderzocht waardoor weinig inhoud en context gegeven kon worden. Er zijn **onderling** dus **grote verschillen** te merken, niet alleen tussen de gemeenten maar ook tussen deelcollecties van eenzelfde gemeente.

Bij grotere deelcollecties werd steeds geprobeerd om binnen de collectie kleinere, logische eenheden te vinden en die apart te behandelen.

Collectietype

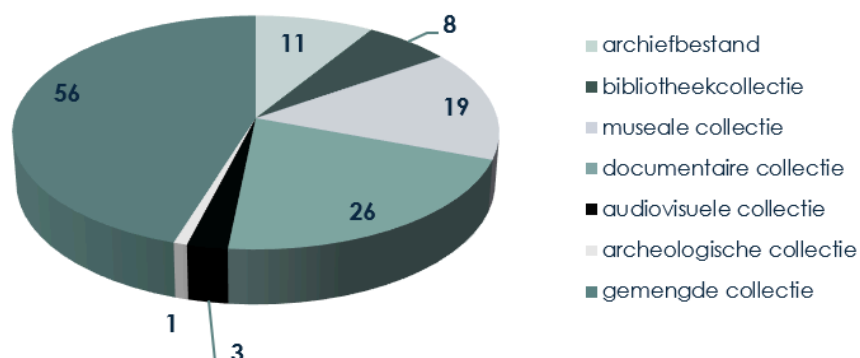
Bij elke deelcollectie werd ook het **collectietype** bepaald. De antwoorden op deze vraag werden **beperkt tot de opties in het Cometamodel**. Om de keuze te vereenvoudigen, werden concrete definities aan de termen toegevoegd.

Door de **pluriforme samenstelling van heel wat deelcollecties** was het soms niet mogelijk om een enkel collectietype aan een deelcollectie toe te wijzen. Wanneer meerdere opties zijn aangeduid, is deze deelcollectie als '**gemengde collectie**' gedefinieerd.

	definiëring
archeologische collectie	doelbewust gecreëerde collectie met opgravingsmateriaal
archiefbestand	spontaan ontstane collectie uit activiteiten van archiefvormer
audiovisuele collectie	doelbewust gecreëerde collectie met audiovisueel materiaal
bibliotheekcollectie	doelbewust gecreëerde collectie met voornamelijk boeken
documentaire collectie	doelbewust gecreëerde collectie met documentair materiaal

museale collectie

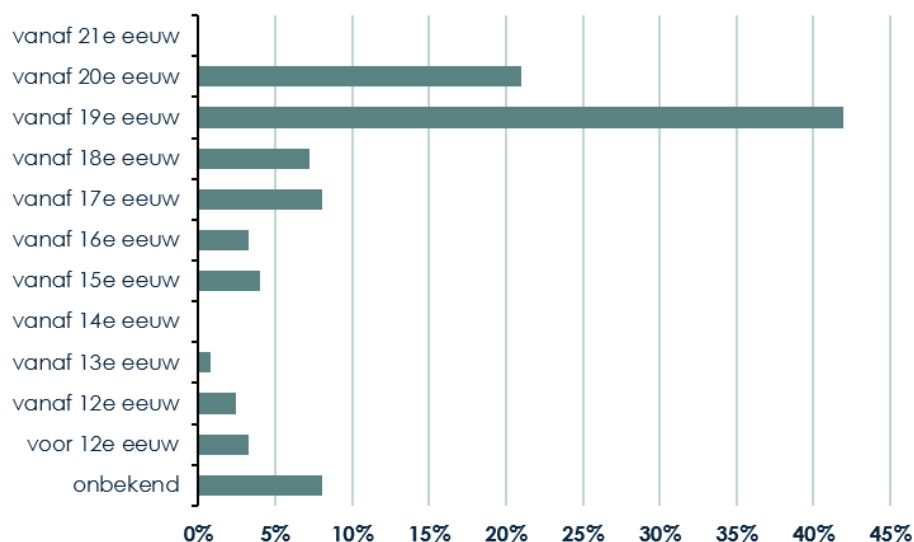
doelbewust gecreëerde collectie met 3D-objecten, zoals kunst- en historische gebruiksvoorwerpen

Geschiedenis en ouderdom

De geschiedenis van de gemeentelijke collecties is **onlosmakelijk verbonden met de geschiedenis van de gemeenten**. Veel materiaal komt voort uit activiteiten van de gemeente en vindt zo zijn weg naar de verschillende deelcollecties. De geschiedenis van sommige collecties gaat terug tot de 18^e eeuw (bv. Openbare Bibliotheek Brugge), 19^e eeuw (bv. Voormalig Museum voor Schone Kunsten Oostende) of vroege 20^e eeuw (bv. Sint-Janshospitaal Damme) maar het **overgrote merendeel van de deelcollecties kwam tot stand in de jaren na de Tweede Wereldoorlog, in het bijzonder in het laatste kwart van de 20^e eeuw**. Bij verschillende gemeenten **valt de start van de collectie samen met het aanstellen van een archivaris of cultuurbeleidscoördinator** door het lokale bestuur.

Deze datering staat los van de **ouderdom** van de objecten in die collecties, die wel **varieert van de prehistorie tot vandaag**. Dat resulteert in een tijdsbestek van meer dan 10.000 jaar. Daarbij ligt het **zwaartepunt** binnen de periode **1850-2000**.

Inhoud

Bij elke deelcollectie werd ook gevraagd naar **inhoudelijke trefwoorden** (concept, object, naam, plaats, tijd). Dit bleek vaak een **moeilijke opgave**. In het bijzonder bij deelcollecties die op basis van materiaalsoort gedefinieerd waren. Dergelijke **deelcollecties** sluiten op vlak van vervaardiging vaak dicht bij elkaar aan maar **op inhoudelijk vlak zijn ze net zeer dispaaraat**. Een fotocollectie kan duizenden objecten, plaatsen en personen afbeelden zonder dat er duidelijke uitschieters zijn. Bij de meer thematisch geformuleerde deelcollecties was deze vraag makkelijker te beantwoorden.

Collectiebeleid

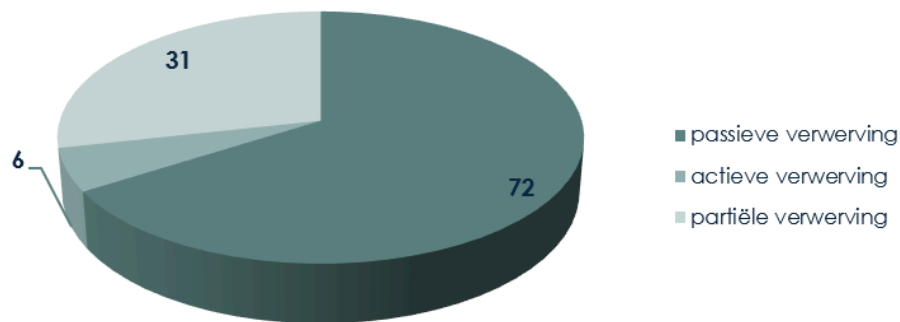
Van de 15 partnergemeenten hadden **twee gemeenten** op het moment van registratie **één of meerdere collectieplan(nen)**: Brugge en Zedelgem. In de loop van het project werkte ook Knokke-Heist een collectieplan af. Toch hanteren **veel gemeenten**, zij het impliciet, **min of meer criteria** om de collectie aan te vullen. **Een duidelijke link met de gemeente is daarbij de belangrijkste**, eventueel aangevuld met criteria over de **toestand** en de **ouderdom** van de stukken.

Die 'duidelijke link' is niet altijd even makkelijk te definiëren. Het kan gaan over (oud-)inwoners, afbeeldingen van de gemeente, documentatie over het grondgebied ... Maar dit biedt lang niet altijd een antwoord op concrete cases. Zou de gemeente een omvangrijke collectie beeldhouwwerk aanvaarden, louter omdat de kunstenaar een atelier op het grondgebied heeft? Wat met twee gelijkaardige collecties die beide een link hebben met de gemeente; accepteer je één of beide?

De generiek geformuleerde 'link met de gemeente' betekent dus nog geen collectiebeleid dat ook kwaliteit, toegevoegde waarde tot de bestaande collectie, beschikbare tijd, ruimte en middelen in acht neemt. Dat er wel stappen worden gezet op dit vlak, is te merken aan een **evolutie** die bij verschillende collecties terugkeert, namelijk die **van een zeer accepterende naar een meer kritische houding ten opzichte van schenkingen en verwerving** in het algemeen. Verschillende gemeentemedewerkers gaven aan strenger te zijn voor schenkingen en deze ook beter af te handelen dan vroeger. Daarbij horen ook de nodige documenten voor eigendomsoverdracht. De **bepert beschikbare tijd, ruimte en middelen** spelen hierbij een **belangrijke rol**, net als de verwachtingen rond erfgoedzorg die steeds professioneler en omvangrijker worden (registratie, digitalisatie, ontsluiting ...). De gemeente Bredene weigerde in 2024 bv. een schenking van twee schilderijen van Anto Diez wegens plaatsgebrek om ze te bewaren. In het verlengde hiervan ligt het voornemen van sommige gemeenten om ook de **richting van waarden en ontzamelen te verkennen**. In de regio werd al een concreet ontzameltraject afgelegd (agrarische collectie Knokke-Heist).

Voor de **meerderheid van de deelcollecties** is aangegeven dat er een **passief acquisitiebeleid** wordt gehanteerd, wat wil zeggen dat er wordt uitgebreid als het zo uitkomt. De keuze voor dit antwoord heeft verschillende redenen. Soms is een collectie danig compleet dat uitbreiding niet prioritair is maar wel welkom als zich een opportuniteit voordoet. Slechts in een minderheid van de gevallen kan deze motivatie voor dat antwoord worden gegeven. **Vaak** gaat het over **een passieve houding ten aanzien van de collectie die wordt ingegeven door de beperkte tijd, (publieke)belangstelling, (politieke)**

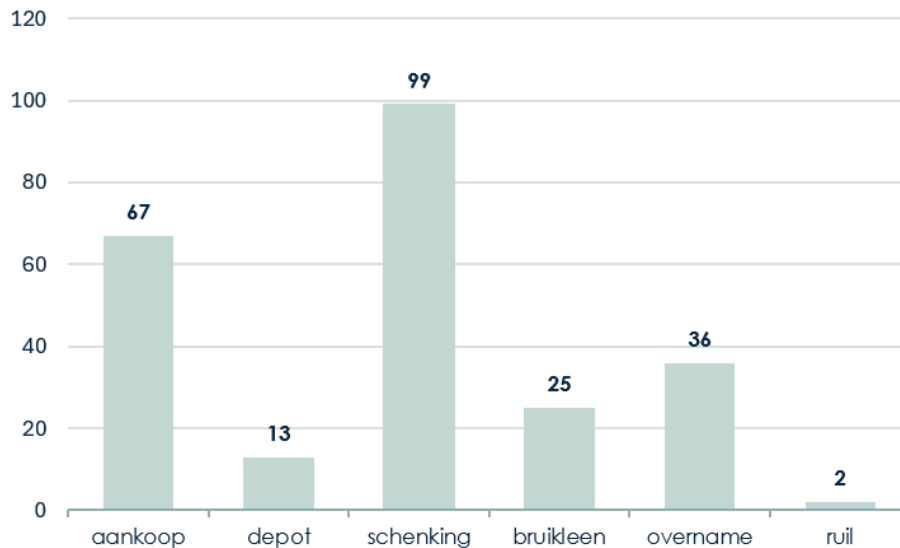
ondersteuning of beleid. Daarbij komt dat de **waarde van een deelcollectie** voor de gemeente/het gemeentebestuur **vaak onduidelijk** is – misschien los van enkele topstukken. In het bijzonder als die collectie niet publiek gepresenteerd kan worden.

Veel gemeenten zijn zoekende naar de precieze taak van een lokaal bestuur aangaande het eigen erfgoed en het erfgoed op het grondgebied. Dat blijkt uit de antwoorden op de vraag of een specifieke deelcollectie deel uitmaakt van de kerncollectie (te kiezen tussen ja – nee – niet zeker). Slechts bij weinig collectiebezoeken werd deze vraag vlot beantwoord. Het uiteindelijke antwoord is meestal een inschatting van het moment van één of enkele gemeentelijke medewerkers. Deze vraag is ook niet eenvoudig te beantwoorden. Het gaat niet om een objectief feit dat opgezocht kan worden (zoals bv. het oudste object in de collectie) maar om een subjectieve waardebeoordeling die idealiter grondig onderbouwd is en kan bogen op een breed draagvlak binnen de gemeente. Dit gegeven hangt ook samen met de aan- of afwezigheid van een collectieprofiel waarin een duidelijk missie en visie voor een (deel)collectie is bepaald. Dat deze waardebeoordeling daarenboven niet altijd samenvalt met de – meestal op basis van materiaalsoort – afgebakende deelcollecties, maakt de vraag nog moeilijker te beantwoorden.

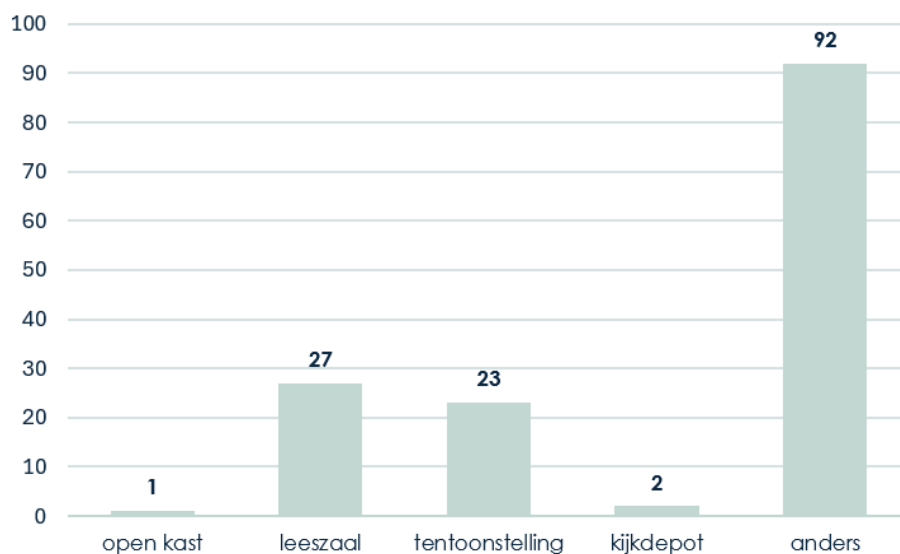
Een handvol deelcollecties hanteert meer specifieke, thematische criteria die lokaal geworteld zijn maar het gemeentelijke grondgebied overstijgen. Zo is er Blankenberge met het Belle Epoque Centrum (onderdeel deelcollectie Kunstpatrimonium), Brugge met Musea Brugge, Damme met het Uilenspiegelmuseum, Middelkerke met de collectie van het voormalige Kusthistories en Torhout met het Museum Torhouts Aardewerk. Deze op thema's/onderwerpen gebaseerde collecties hebben steeds een lokale oorsprong of verankering maar groeiden uit tot bredere verzamelingen rond een centraal thema. Deze vaststelling betekent niet dat andere (deel)collecties geen grondgebiedsoverstijgend belang hebben, maar in deze gevallen gaat het over een doelbewust vastgelegde verzamellijn en het toe-eigenen van een onderwerp op bovenlokaal niveau. Het is wellicht niet toevallig dat al deze voorbeelden gelinkt zijn (of waren) aan een museum of publiekswerking.

De **verwerving** van collecties gebeurt **meestal door schenkingen of (in mindere mate) aankopen**. Bruiklenen zijn merkkelijk minder talrijk, wellicht door de administratieve last en opvolging die daarmee gepaard gaat.

Registratie en online ontsluiting

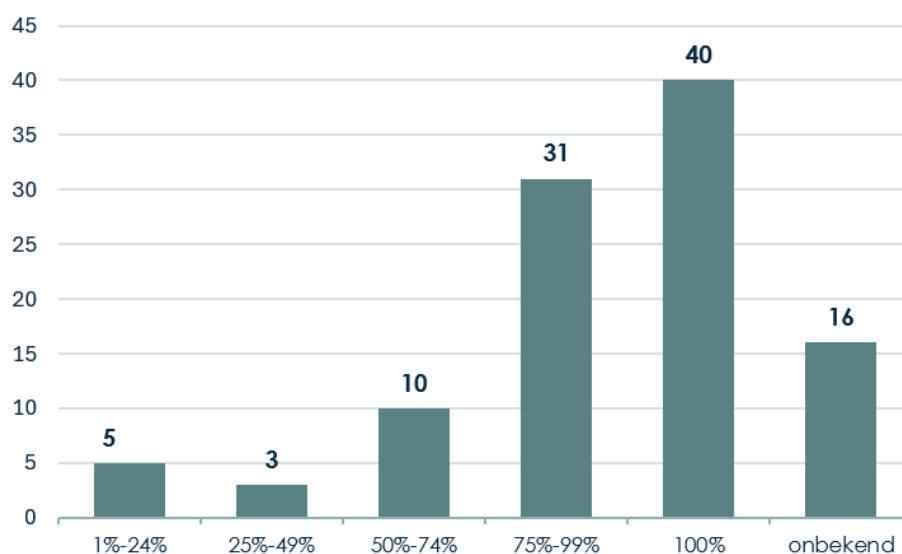
Meer dan de helft van de partnergemeenten ontsluit een deel van hun collectie in de vorm van een museum of bezoekerscentrum (Blankenberge, Brugge, Damme, Gistel, Knokke-Heist, Oostende, Oudenburg, Torhout). De schaal waarop varieert van een bezoekersruimte met een kleinschalige opstelling (bv. Wielermuseum Gistel) tot een professionele museumorganisatie met meerdere locaties en uitgebreide personeelsploeg (bv. Musea Brugge). Daarnaast zijn er enkele gemeenten die de deelcollecties beschikbaar stellen via een toegewijde leeszaal (Brugge, Torhout, Zedelgem).

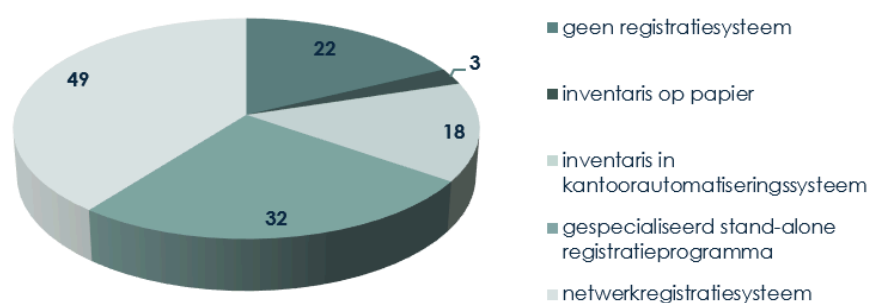
Bij de meeste gemeenten beperkt het fysiek ontsluiten van de collectie zich echter tot tijdelijke presentaties of tentoonstellingen, daarnaast zijn heel wat deelcollecties raadpleegbaar op aanvraag (zie: anders).

De belangrijkste online platformen waar het publiek **gedigitaliseerde collecties** kan consulteren, zijn **Erfgoedinzicht, Probat, Beeldbank Kustergoed en beeldbank Souvenhiers**. Deze publieksplatformen verenigen collecties over gemeenten heen. Daarnaast zijn er ook enkele lokale platformen zoals **HEY kenniscentrum** (Knokke-Heist) of **Erfgoed Brugge** (Brugge). Ook bij de online ontsluiting wordt **vaak een onderscheid** gemaakt **tussen 2D- en objectencollecties**. Beeldbanken focussen bijv. enkel op beeldmateriaal. Sommige gemeenten die hun 2D-collecties ontsluiten via een beeldbank, doen wel nog een beroep op een ander platform voor de ontsluiting van hun objecten. Andere gemeenten ontsluiten hun volledige collectie via één platform, ook als het format van dat platform daar eigenlijk niet volledig op is voorzien. Bibliotheekcollecties zijn in sommige gevallen apart geregistreerd en ontsloten onder de collectie van de plaatselijke bibliotheek in het eengemaakte bibliotheekstelsel Wise.

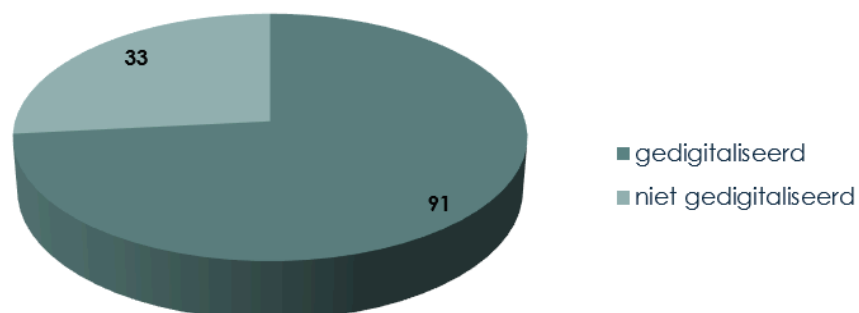
Een belangrijke voorwaarde om collecties online te ontsluiten is dat ze in de eerste plaats geregistreerd zijn. Daarenboven, wil je de objecten met een digitale reproductie online plaatsen, komt ook de digitalisering van objecten hierbij kijken. **85% van alle bevroegde deelcollecties is in zekere mate geregistreerd maar de registratiegraad varieert sterk:** van enkele objecten tot de volledige collectie. Van 19 deelcollecties werd nog helemaal niets geregistreerd. Binnen de geregistreerde deelcollecties is 75% voor minstens de helft tot volledig geregistreerd, de verdeling hierbij is ongeveer gelijk. Voor 16 deelcollecties ontbreken de juiste gegevens om de registratiegraad te bepalen.

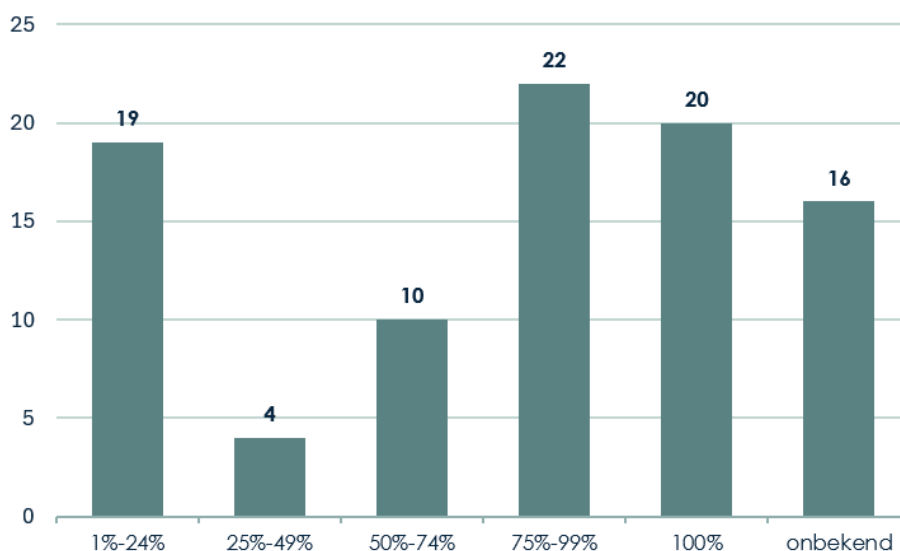
Collecties worden **voornamelijk geregistreerd in een kantoorautomatiseringssysteem zoals Excel en Access of een netwerkregistratiesysteem, zoals Adlib of Axiell Collections** waarvan de inhoud doorstroomt naar het publieksplatform. Sommige platformen hebben echter een eigen invoermodule (bv. **Probat** en **Beeldbank Kustergoed**). Papier inventarissen worden nog weinig als registratiesysteem gebruikt; al worden ze vaak wel bewaard als ze in het verleden werden opgemaakt omdat ze het startpunt kunnen vormen voor verdere digitale registratie.

Wat digitalisering* betreft, liggen de cijfers lager dan registratie. **Net geen 75% van alle deelcollecties is in zekere mate gedigitaliseerd.** Net als bij de registratie varieert ook hier de graad waarin. Van 33 deelcollecties werd nog geen enkel object gedigitaliseerd. Van de gedigitaliseerde collecties is net geen 60% voor minstens de helft tot volledig gedigitaliseerd. Voor 16 deelcollecties ontbreken de juiste gegevens om de digitaliseringsgraad te bepalen.

*Een 'gedigitaliseerd' object werd gedefinieerd als een object waarvan een vorm van digitale reproductie (bv. foto, scan ...) bestaat.

Bij deze cijfers is het wel belangrijk om op te merken dat het **vaak om een inschatting van de registratie- en digitaliseringsgraad** gaat. Gewoonlijk zijn er enkel duidelijke aantallen voorhanden voor de reeds geregistreerde stukken waardoor het niet geregistreerde deel moet ingeschat worden. Daarbovenop is er niet altijd zicht op de exacte omvang van een deelcollectie.

Rechten

Tijdens de collectiebezoeken bleek dat de kennis rond de rechten die (kunnen) rusten op erfgoedmateriaal eerder beperkt is bij veel gemeenten. De **rechten worden vaak niet gedocumenteerd en nauwelijks tot nooit geklaard**. Bij veel gemeenten kwam het onderwerp nog nooit aan bod en bestaat er **geen procedure of beleid**. Ook bij de (digitale) ontsluiting wordt het klaren van rechten meestal overgeslagen.

Hierbij is opnieuw een **onderscheid te merken tussen (2D-)beeldmateriaal en voorwerpen**. Bij de eerste categorie is er sneller aandacht voor rechten zoals bv. bij het verwerven van een fotografische collectie van een fotograaf. **Bij collecties met objecten ontbreekt die reflex of aandacht vaak**. Net omdat er erg weinig aandacht is voor het rechtenverhaal zijn de percentages van gekende rechthebbenden en verweesde werken nauwelijks bekend.

Behoud en beheer

Naast de collecties zelf werden ook de bewaarlocaties gedocumenteerd. Bij de bevroegde gemeenten zijn er nauwelijks depots aan te treffen die specifiek als erfgoeddepot werden geconstrueerd. In de vijftien partnergemeenten is de **Erfgoedfabriek in Brugge het enige toegewijde erfgoeddepot. In de beste gevallen is er een toegewijd archiefdepot (al dan niet geklimatiseerd) waar ook andere erfgoedcollecties terecht kunnen** (bv. Middelkerke en Zedelgem). **In andere gemeenten worden beschikbare (rest)ruimtes benut om collectie te bewaren**. Vaak gaat het over zolders, kelders en gangen. De meeste opslagruimtes zijn in gemeentelijk bezit en beheer.

Uit de registraties blijkt wel dat de **bewaring van 2D-materialen er merkkelijk beter voor staat dan de bewaring van 3D-objecten**. Zuurvrije omslagen, *four-flaps*, hoezen, mappen en dozen zijn ingeburgerd en ook specifieke plan- en archiefkasten worden vaak gebruikt. Als het over de bewaring van objecten gaat, wordt in veel gevallen minder zorgvuldig gehandeld. **Objecten worden vaak op open rekken bewaard** met minder aandacht voor bescherming tegen stof, licht of reacties van het bewaarmeubilair zelf (bv. off-gassing). Standplaatnummering is zeldzaam of wordt wel aangeduid maar niet geregistreerd. Vaak worden objecten ook **rechtstreeks op de grond geplaatst, tegen of op elkaar gestapeld en omgeven door niet-collectie**.

Opnieuw hangt deze bevinding wellicht samen met de achtergrond van de collectiebeheerder, in de meeste gevallen een archivaris. Zij zijn veel meer thuis in de zorg voor papieren erfgoed en het verpakkingsmateriaal is daarnaast goedkoper en makkelijker te verkrijgen, bv. via een groepsaankoop bij het Provinciaal Archief West-Vlaanderen. De zorg voor 3D-objecten is vaak complexer. Niet alleen vanwege de vorm, maar ook door de

verscheidenheid aan materialen en technieken in de opbouw. De zorg voor objecten vraagt meer *knowhow* van de ambtenaar.

In functie van de toestand van de collecties werden percentages voor 'te behandelen objecten' en 'behandelde objecten' bepaald. Dit bleek voor alle gemeenten een uitdaging. Niet alleen gemeenten met beperkter collecties maar ook professionele erfgoedinstellingen moesten het antwoord op deze vraag schuldig blijven. Info rond actieve conservatie of de nood hieraan is moeilijk te achterhalen voor de deelcollecties als geheel en wordt niet centraal gedocumenteerd. Een belangrijke reden hiervan is dat er niet altijd zicht is op de grootte van een collectie, waardoor het bepalen van een percentage onmogelijk wordt.

Bovenlokale besturen

In de regio Brugge-Middenkust zijn **twee collecties verbonden aan een bovenlokaal bestuur**: Atlantikwall Raversyde en Mu.ZEE. De collectie van **Atlantikwall Raversyde is eigendom van de Provincie West-Vlaanderen**. Voor de collectie van **Mu.ZEE** geldt dat het **merendeel van de collectie eigendom is van de Vlaamse Gemeenschap**. Een klein deel van de collectie die Mu.ZEE beheert is eigendom van het Stadsbestuur Oostende maar in langdurige bruikleen gegeven aan het museum. Voor dit deel van de collectie werd een deelcollectiefiche opgemaakt onder het lokaal bestuur van de stad Oostende.

Tijdens de projectduur zijn **beide instellingen volop in transitie**. Atlantikwall Raversyde bouwt aan een nieuwe depotruimte in situ; Mu.ZEE sloot in 2025 de deuren van het museumgebouw in Oostende en plant een heropening in 2028 na een verbouwing. In dit museumgebouw is hun kunstdepot gevestigd. Een deel van de collectie is vanwege de verbouwing en beperkte depotruimte tijdelijk verhuisd naar een externe depotlocatie. Het depot zelf wordt niet verbouwd.

Voor de registratie van de collectie van Atlantikwall Raversyde in deelcollecties, werd een plaatsbezoek uitgevoerd. Net als bij de lokale besturen werden de **registratiefiches op basis van het Cometamodel** gebruikt. De kunstcollectie van Mu.ZEE werd als geheel in een fiche geregistreerd op basis van het nieuwe collectieplan (2026-2030). De collectie van Atlantikwall Raversyde werd in drie deelcollecties opgedeeld op basis van de tijdsperiode en thematische samenhang. Daarnaast is er ook een deelcollectie die de bibliotheek omvat. De collectie van Mu.ZEE is onder te verdelen in twee grote categorieën: de kunstcollectie en de bibliotheek met het archief. Enkel voor de kunstcollectie werd een collectiefiche opgemaakt. Deze collectie bestaat uit schilderijen, werken op papier, sculpturen, installaties en meer.

Het **grote verschil met de collecties van lokale besturen**, is dat deze collecties **doelbewust gecreëerde collecties** zijn: hoewel deels archeologisch in het geval van Atlantikwall Raversyde en museaal bij beide instellingen. Het gaat daarnaast ook om **collecties van grote omvang**, met elk meerdere duizenden stukken. De deelcollectie Walraversijde van Atlantikwall Raversyde steekt er met kop en schouders bovenuit met zo'n 10.200 stukken.

Inhoudelijk zijn de collecties **moeilijk te vergelijken**, zowel met elkaar als met de lokale besturen. De **ouderdom** van de deelcollecties **van Atlantikwall Raversyde gaat terug tot de**

prehistorie terwijl **Mu.ZEE** een kunstcollectie heeft met overwegend werken op papier en schilderijen, waarbij een **focus** ligt op Belgische kunst **van 1880 tot 'morgen'**. Wat beide instellingen wel gemeenschappelijk hebben is hun professionaliteit op het vlak van collectiebeleid. **Beide instellingen hebben een overkoepelend collectieplan voor de organisatie** waarin ook een duidelijk verzamelbeleid is opgenomen: er wordt voornamelijk **partieel verzameld** met een **focus op schenkingen en (langdurige) bruiklenen**, maar ook aankopen zijn een mogelijkheid. Als 'eigen Vlaamse instelling' stelt Mu.ZEE ook tot doel om hun collectiebeleid af te stemmen op andere eigen instellingen zoals KMSKA en M HKA en onderzoek te doen naar complementaire instellingen.

In vergelijking met de lokale besturen liggen zowel de registratie- als digitalisatiegraad erg hoog. Beide instellingen registreren digitaal en maken gebruik van het **netwerk-registratiesysteem Axiell Collections** verbonden aan **Erfgoedinzicht**. Bij Atlantikwall Raversyde wordt werk gemaakt om registraties in Excel over te zetten naar de digitale databank. De collecties zijn deels online raadpleegbaar op Erfgoedinzicht. Daarnaast heeft **Mu.ZEE ook een eigen online collectiepagina** en is een deel van hun collectie via Wikidata ontsloten. **Aan beide instellingen zijn een of meerdere musea verbonden.** De fysieke ontsluiting van de collecties gebeurt dus onder meer in de vorm van een vaste tentoonstelling. De collectie van Mu.ZEE wordt bewaard en tentoongesteld op drie locaties: Mu.ZEE (Oostende), Permekemuseum (Jabbeke) en Peiremuzee (Knokke-Heist). Tijdens de verbouwing van Mu.ZEE worden tijdelijke collectiepresentaties voorzien op een externe locatie in Oostende: de Venetiaanse Gaanderijen.

Ondanks de professionaliteit in het collectiebeheer hebben beide instellingen hun **uitdagingen op het vlak van behoud en beheer**. Omdat ze eigen, toegewijde depotlocaties hebben waarbij oog is voor klimaatbeheer, lichtbeleid en integrated pest management, ligt de **mate van passieve conservatie hoog tot zeer hoog**. **De grootste uitdaging blijkt plaatstekort.** Bij Atlantikwall Raversyde wordt daarom onder andere werk gemaakt van een nieuw intern depot.

Verenigingen met een erfgoedcollectie

Heemkundige kringen

Net als bij de lokale besturen werden de collecties van de heemkundige kringen **geregistreerd op basis van een plaatsbezoek**. Er werd op voorhand beslist om enkel de heemkringen te bezoeken die een **eigen erfgoedcollectie met objecten** beheren. Diegene zonder erfgoedcollectie werden dus niet bezocht. Om daarnaast ook een opvolging op lange termijn te kunnen garanderen, werd besloten om in de veldtekening **enkel heemkringen** op te nemen **die tot het werkingsgebied van de erfgoedcellen behoren**. In totaal zijn de collecties van **zes heemkringen** geregistreerd: Ter Cuere (Bredene), Heemkring Dudzele (Brugge), Heemkring Brugs Ommeland (Brugge), Heemkring Tussen Noordee en Noordzee (De Haan), Heemkring De Plate (Oostende), Heemkring 't Schorre Steene (Oostende).

Opnieuw werd gebruikgemaakt van de **registratiefiches op basis van het Cometamodel**. We maakten hierbij de beslissing om **slechts één fiche voor de hele collectie** in te vullen. De

collectie werd dus niet in deelcollecties opgedeeld. Deze keuze werd genomen om het aantal vragen te reduceren waardoor een collectiebezoek behapbaar zou blijven. Daarnaast werd ook telkens een **depofliche** opgesteld.

Uit de collectiebezoeken blijkt dat de meeste heemkringen een **nauwe samenwerking met de lokale besturen** hebben; dit in de eerste plaats door hun onderkomen. Alle bevestigde heemkringen **huizen in een pand dat eigendom is van de gemeente of door de gemeente wordt beheerd** (dat laatste is van toepassing bij Heemkring De Plate; zij hebben het voormalig Koninklijk Paleis te Oostende als uitvalsbasis; dit pand is eigendom van de Koninklijke Schenking, maar wordt door de stad Oostende als stadsmuseum beheerd). Sommige samenwerkingen gaan zelfs nog verder. Zo maakten het gemeentebestuur van De Haan en de Heemkring Tussen Noordee en Noordzee uit diezelfde gemeente een overeenkomst op waarin o.a. staat dat alle toekomstige schenkingen aan de heemkring automatisch eigendom worden van de gemeente om het voortbestaan van de collectie op lange termijn te verzekeren.

De heemkundige collecties bevatten **volkskundig en heemkundig materiaal dat vooral het lokale leven in de gemeente illustreert**. In bijna elke collectie zijn volgende 2D-objectcategorieën vertegenwoordigd: prentbriefkaarten, fotografische opnamen, rouw- en gelegenheidsdrukwerk, affiches ... Daarnaast bewaren sommige heemkringen ook archiefmateriaal van (gewezen) lokale verenigingen, bedrijven of families. Heemkring Brugs Ommeland bewaart een collectie West-Vlaamse heemkundige en andere tijdschriften. Op initiatief van Erfgoedcel Brugge werd voor de bewaring ervan afgestemd met de Openbare Bibliotheek Brugge, Stadsarchief Brugge, Musea Brugge en de Dienst Monumentenzorg en Erfgoedzaken Brugge. Dit om dubbel werk en plaatsgebrek te voorkomen.

Ook 3D-objecten maken deel uit van het verzamelterrein van de heemkundige kringen: ambachtelijke werktuigen, huisraad, voedselverpakkingen, winkel-, café- of schoolinboedels, verenigingsvlaggen, stoetkledij, (scheeps)maquettes, munten en medailles, schilderijen, gebouwonderdelen, grafrelicten, archeologische vondsten ...

De **omvang** van de heemkundige collecties **varieert sterk**. Heemkring De Plate beheert wellicht een van de grootste collecties (ca. 150.000 stuks), maar ook Brugs Ommeland heeft een omvangrijke collectie (ca. 60.000 stuks). Andere heemkringen beheren tussen ca. 8.000 en 20.000 stukken. Opnieuw geldt hierbij de kanttekening dat elke organisatie op andere manieren telt en er ook nog veel ongeregistreerd materiaal is waardoor een inschatting werd gemaakt.

De geschiedenis van de collecties hangt - net als bij de lokale besturen - sterk samen met de geschiedenis van de heemkringen zelf. De oudste heemkring werd in 1954 opgericht (De Plate). Daarna volgen Brugs Ommeland (1958), Ter Cuere (1966), 't Schorre Steene (1978), Heemkring Dudzele (1986) en Tussen Noordee en Noordzee (2009).

De oudste stukken in de collecties dateren uit de Romeinse tijd, de jongste stukken dateren van vandaag. De **nadruk van de ouderdom van de collectiestukken ligt op de periode 1850-1950**. Qua ouderdom zijn de objecten dus enigszins te vergelijken met het materiaal dat door gemeenten wordt bewaard.

De meeste heemkringen **registreren** hun collectie in **MS Excel, Word of Access**. Heemkring De Plate ontwikkelde een eigen registratiesysteem dat meteen doorvloeit naar een publiekswaite. Heemkring Brugs Ommeland stelt via de website hun inventarislijsten in PDF-format beschikbaar. Heemkring Dudzele ontsluit materiaal op Probat en via de website zijn Cometa registratiefiches per deelcollectie te raadplegen (deze werden in 2018 opgesteld). De andere heemkringen brengen hun inventarissen niet naar buiten.

Net als de lokale en bovenlokale besturen, zetten ook de heemkringen in op registratie en digitalisering. Heemkring Dudzele registreerde de gehele collectie, Brugs Ommeland en 't Schorre Steene rekenen op 90%, De Plate schat in dat 1/3^e van de hele collectie geregistreerd is. Andere heemkringen hebben hier geen overzicht van (Ter Cuere, Tussen Noordee en Noordzee). Elke heemkundige kring geeft ook aan al een deel van hun collectie te hebben gedigitaliseerd. Een inschatting van de **digitaliseringsgraad** is in de meeste gevallen **niet meteen te bepalen**. Alleen De Plate en 't Schorre Steene geven cijfers en schatten daarbij de digitaliseringsgraad gelijk in aan de registratiegraad.

De **collecties groeien vooral aan door schenkingen** waardoor een **passief** of partieel **acquisitiebeleid** wordt gehanteerd. Ook bij de heemkringen is een evolutie op te merken waarbij schenkingen steeds kritischer benaderd worden.

Net als bij de besturen is ook bij de heemkringen het **rechten klaren niet ingeburgerd**. Bij een enkele schenking of verwerving worden de auteurs- en eigendomsrechten geregeld via een contract. Dat is echter meer uitzondering dan regel.

Kerkbesturen

Als laatste onderdeel van de veldtekening werden ook de collecties uit de parochiekerken en gebedshuizen geregistreerd. Voor de registratie van dit religieus erfgoed wordt een beroep gedaan op de reguliere werking van de erfgoedcellen. Om die reden is er een belangrijk verschil op te merken in het verloop van de registratie bij de erfgoedcellen Brugge en Kusterfgoed.

Tien jaar lang (2014-2024) zette Erfgoedcel Brugge zich samen met Musea Brugge in om het roerend erfgoed in de **Brugse parochiekerken** in kaart te brengen. Samen met vrijwilligers werden deze **collecties op objectniveau geregistreerd**. Deze informatie is ook online ontsloten: voorheen op Erfgoedinzicht en Erfgoedregister (Erfgoedplus), tegenwoordig op erfgoeddatabank.be. Met de lancering van de Vlaamse erfgoeddatabank werkte Erfgoedcel Brugge er samen met de kerkbesturen aan om de collecties te migreren naar dit nieuwe platform. Daarnaast wordt het Brugse religieuze erfgoed ook in de kijker gezet via Erfgoed Brugge in de vorm van online tentoonstellingen.

In functie van de veldtekening werden deze **data omgezet naar een registratie op deelcollectieniveau volgens de Cometa registratiefiches** die voor de lokale besturen werden opgemaakt. Hierbij is op te merken dat er enkel een fiche werd opgemaakt voor kerkgebouwen met een actief religieuze functie. De **samenhang** van de deelcollectie wordt dus **bepaald door het kerkgebouw waar de collectie bewaard wordt**, waardoor ook maar een fiche per kerk is opgemaakt. Sinds 2014 werden vier Brugse kerken herbestemd, waarbij de collectiestukken een nieuwe thuis kregen. Heel wat objecten uit deze herbestemde collecties gingen intussen op in de collectie van een andere Brugse parochiekerk of

bevinden zich bij een andere organisatie, soms buiten het werkingsgebied. Herbestemde collecties vanuit andere kerken of instellingen worden dus bij de collectie van de nieuwe kerk gerekend. In totaal zijn in de veldtekening **25 collecties uit Brugse parochiekerken** opgenomen, goed voor zo'n 5.000 stukken.

Bij Erfgoedcel Kusterfgoed is de registratie van het religieus erfgoed pas geleidelijk op gang gekomen sinds 2018. Net als in Brugge wordt voor de inventarisatie van religieuze erfgoedcollecties een beroep gedaan op vrijwilligers. Het registratietraject wordt getrokken door de deskundige erfgoedzorg van de erfgoedcel.

Het totaal aantal actieve gebedshuizen binnen het **werkingsgebied van Erfgoedcel Kusterfgoed** (Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan en Blankenberge) komt volgens de meest recente kerkenbeleidsplannen (2025) op **34 met een actief religieuze functie**, waaronder 32 voor de rooms-katholieke eredienst, 1 synagoge en 1 Anglicaanse kerk. Van deze 34 gebedshuizen in totaal zijn er op het einde van dit project slechts **5 inboedels van parochiekerken volledig en 2 grotendeels geïnventariseerd** volgens de richtlijnen die PARCUM hanteert bij de opmaak van een kerkinventaris. Het gaat om de Sint-Niklaaskerk in Slijpe, de Sint-Petrus en -Pauluskerk in Oostende (m.u.v. het religieus textiel), de Sint-Rikierkerk in Bredene, de Heilige Kruisverheffingskerk in Wenduine (enkel het religieus textiel) en de 3 Blankenbergse parochiekerken. In bovenstaand totaal zijn niet meegerekend:

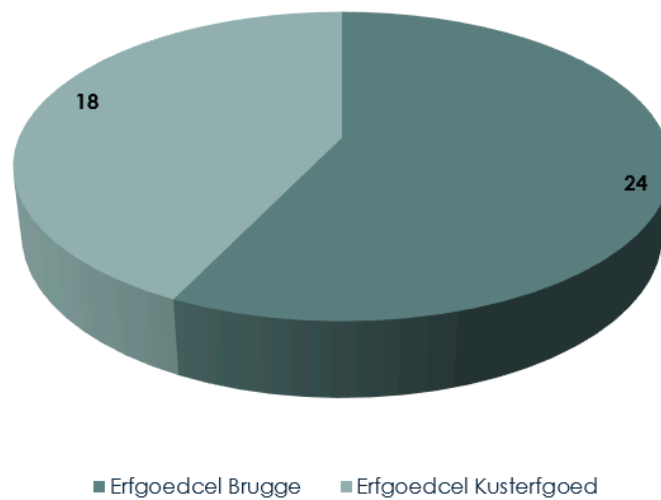
- de Sint-Pieterskerk in Sint-Pieters-Kapelle, Middelkerke. De kerk was bij de start van dit project al onttrokken aan de rooms-katholieke eredienst. De collectie werd door Erfgoedcel Kusterfgoed geïnventariseerd en is opgenomen in de collectie-registratiefiche van de Sint-Niklaaskerk in Slijpe.
- de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Leffinge, Middelkerke. De kerk was bij de start van dit project al onttrokken aan de Rooms-Katholieke eredienst. De collectie werd door Erfgoedcel Kusterfgoed geïnventariseerd en is opgenomen in de collectie-registratiefiche van de Sint-Willibrorduskerk in Middelkerke.

Omdat bij aanvang van het project **bij slechts van een minderheid van de kerkbesturen** in het werkingsgebied van Erfgoedcel Kusterfgoed **al erfgoedinventarissen beschikbaar** waren, verliep de aanpak voor het in kaart brengen van deze collecties verschillend dan bij Erfgoedcel Brugge. **De collectieregistratiefiches kwamen tot stand door de combinatie van desktopanalyse en plaatsbezoeken (waar mogelijk).** Erfgoedcel Kusterfgoed slaagde erin om de contacten met de kerkbesturen aanzienlijk te verbeteren en haar dienstverlening rond erfgoedzorg zichtbaarder te maken. Dit resulteerde onder meer in een grote vertegenwoordiging van kerkbesturen uit het werkingsgebied van de erfgoedcel die deelnamen aan de basiscursus inventariseren in de Sint-Niklaaskerk in Slijpe. **Doordat de inventarisaties op objectniveau nog volop gaande zijn, worden de Cometa registratiefiches nog regelmatig herzien en geactualiseerd.** Hierbij wordt ook nagestreefd om de collecties via de Vlaamse erfgoeddatabank te ontsluiten.

Andere verenigingen

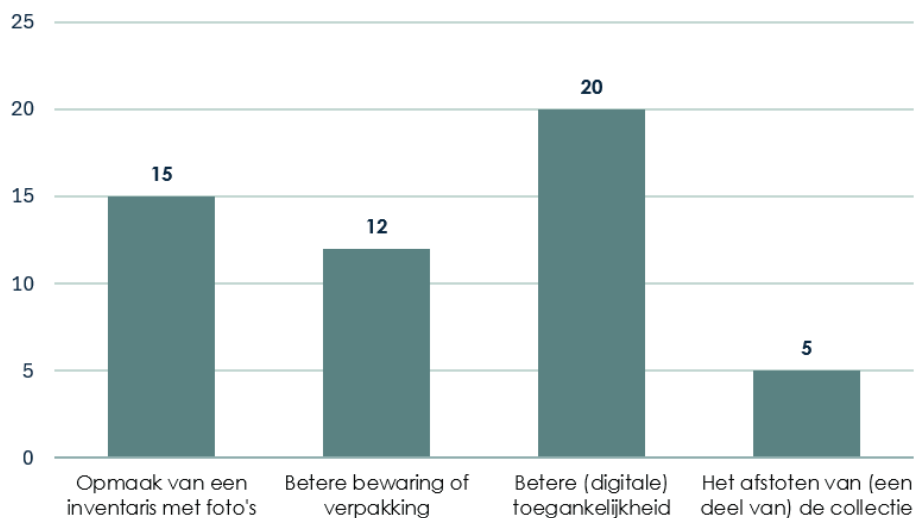
Naast alle geregistreerde collecties werd de veldtekening ook aangevuld met de gegevens van andere **verenigingen die een erfgoedcollectie bezitten, maar waarbij de zorg voor dit**

erfgoed geen hoofdtak is. Via een **online bevraging in het najaar van 2024** werden collecties bij (socio-)culturele, jeugd-, erfgoed- en sportverenigingen in kaart gebracht. Om opnieuw een opvolging op lange termijn te kunnen garanderen, werd besloten om deze bevraging enkel uit te sturen naar organisaties binnen de werkingsgebieden van de erfgoedcellen. Voor de verspreiding van de bevraging werd een beroep gedaan op de lokale diensten van de gemeenten, die de bevraging o.a. deelden in hun nieuwsbrief en sociale media. **42 verenigingen vulden de bevraging in: 24 verenigingen maken deel uit van het werkingsgebied van Erfgoedcel Brugge; 18 verenigingen behoren tot het werkingsgebied van Erfgoedcel Kusterfgoed.**

Van alle verenigingen gaven er 5 aan geen erfgoedcollectie te hebben; 5 andere verenigingen stelden niet helemaal zeker te zijn over de erfgoedwaarde van hun collectie. De **collecties van de verenigingen bestaan hoofdzakelijk uit archief**, waaronder documenten en documentaire collectiestukken als foto's en audiovisueel materiaal. **In een aantal collecties (16) zijn ook 3D-objecten aanwezig**, zoals historische objecten en/of kunstwerken. In de **meeste gevallen** gaat het om een **kleine tot middelgrote collectie** (minder dan 100 stukken of tussen de 100 en 1000 stukken), al is hierbij geen zicht op de manier van tellen of inschatten.

Iets **meer dan de helft** van de verenigingen geeft aan **geen inventaris** te hebben. De organisaties die wel een inventaris bijhouden, doen dit hoofdzakelijk digitaal. Maar 4 verenigingen geven aan enkel een inventaris op papier te hebben. Deze cijfers weerspiegelen zich ook in de **toekomstvisies** die de verenigingen hebben op het gebied van erfgoedzorg. 15 verenigingen geven aan graag een **inventaris met foto's op te maken** en ook de **wens naar een betere (digitale) toegankelijkheid** van de collectie scoort hoog. Enkele verenigingen willen graag stappen zetten richting **een betere bewaring** of verpakking. 5 verenigingen denken eraan om (een deel van) hun collectie af te stoten.

Ondanks deze wensen heeft maar een **minderheid** van de verenigingen effectief **concrete plannen** met hun erfgoedcollectie. In de meeste gevallen gaat dit om een publieksgericht initiatief zoals een publicatie of tentoonstelling bv. gekoppeld aan een jubileum. 19 verenigingen gaven wel aan eventueel ondersteuning te kunnen gebruiken vanuit de erfgoedcel bij de zorg voor hun collectie. Op deze vraag naar ondersteuning kan de komende jaren ingespeeld worden vanuit de reguliere werking van beide erfgoedcellen. De organisaties die graag willen werken aan een betere (digitale) toegankelijkheid werden tijdens de projectduur alvast uitgenodigd voor een opleiding 'werken met de Archiefbank' i.s.m. Archiefpunt (cf. infra).

Daarnaast liepen in 2025 ook bevestigingen in functie van de beleidsplannen voor 2027-2032. De resultaten uit deze bevestiging werden ook opgenomen in de veldtekening.

Online ontsluiting

Naast het registreren van de roerend-erfgoedcollecties in de regio Brugge en de Middenkust, stelde het project ook als doel deze gegevens online te ontsluiten. **Door bij de registraties gebruik te maken van de Cometa standaarden, wordt het mogelijk gemaakt om de deelcollecties te importeren in de nieuwe Vlaamse erfgoedbank** en de gegevens online te ontsluiten via het collectievenster erfgoedbank.be. Daarnaast werden de **collectiebeheerders** ook **aangespoord om zich te registreren op de Erfgoedkaart van FARO**. Van daaruit kan ook een link worden gelegd naar het collectievenster waar de (deel)collectieregistratie te raadplegen is.

Vlaamse erfgoedbank

Tijdens de looptijd van het project was de **nieuwe Vlaamse erfgoedbank nog in volle ontwikkeling**. Bij de projectaanvraag werd als doel gesteld om de deelcollecties die werden geregistreerd, op te nemen in dit nieuwe systeem. Een belangrijke voorwaarde hiervoor is dat de collectiebeheerder geregistreerd is als gebruiker in de nieuwe databank.

De eerste stap die meemoo zet bij de opstart van de nieuwe erfgoeddatabank is de **migratie van collecties** die al in de vroegere Vlaamse databanken **Erfgoedregister (Erfgoedplus)** en **Erfgoedinzicht** waren geregistreerd. Deze migratie gebeurde in verschillende golven. Collecties geregistreerd in Erfgoedregister werden als eerste gemigreerd (golf 1); daarna volgen de collecties die in Erfgoedinzicht zitten (golf 2-4). Tijdens de looptijd van het project werd enkel migratiegolf 1 (2025) gerealiseerd. Golven 2, 3 en 4 werden samengevoegd tot een migratiegolf en zijn momenteel gepland vanaf september 2026.

Gebruikers van de vroegere Vlaamse erfgoeddatabanken kregen de vraag om zich aan te melden en te registreren voor de nieuwe erfgoeddatabank waarna hun data kon worden gemigreerd. In de regio Brugge-Middenkust waren **1 gemeentebestuur en 28 kerkbesturen** aangesloten op **Erfgoedregister**. **9 lokale besturen, beide musea onder bovenlokaal bestuur en 1 heemkring** hebben collectiestukken in **Erfgoedinzicht** geregistreerd. De aanmeldingen en registraties liepen niet van een leien dakje. De erfgoedcellen, die optreden als ondersteuner voor de kerkbesturen en erfgoedverenigingen binnen hun werkingsgebied, volgen dit proces op en bieden ondersteuning bij de communicatie.

Om de gegevens uit de deelcollectiefiches in de nieuwe Vlaamse erfgoeddatabank te importeren, zijn we **afhankelijk van twee elementen**: de duurtijd van de migraties en bijgevolg de **aanmaak van gebruikers in de nieuwe databank**, maar ook de **beschikbaarheid van een importsjabloon voor nieuwe collecties** dat door meemoo werd ontwikkeld. Dit sjabloon is **compatibel met de Cometa standaarden** en dus ook met de collectiefiches die voor het project werden opgemaakt en ingevuld. Meemoo leverde dit sjabloon aan in februari 2026. We streefden ernaar om de deelcollecties van de erfgoedspelers die in golf 1 en 2 zouden migreren in de nieuwe erfgoeddatabank te importeren tijdens de looptijd van het project. Helaas was dit door het uitstel van golf 2 niet meer mogelijk. De **collecties die uit Erfgoedregister werden gemigreerd, werden intussen wel al aangevuld met de data uit de Cometa registraties**. Het gaat hierbij dus enkel om collecties van kerkbesturen waarbij de collectie niet in deelcollecties werd opgedeeld. Het aanvullen van de gegevens moest dus **handmatig in de databank ingevoerd** worden aangezien geen nieuwe (deel)collecties via import moesten worden aangemaakt.

Op de projectstuurgroep werd actief gepromoot om in te stappen in MuseumPlus. **Nieuwe gebruikers** konden zich tijdens de looptijd van het project al aanmelden, maar effectief toetreden tot het nieuwe systeem zou voor hen pas mogelijk zijn **vanaf de zomer van 2026**.

Om bovenstaande redenen zal de **online ontsluiting** van de deelcollecties dus ook **na het project nog verder moeten worden opgevolgd**.

Erfgoedkaart FARO

Naast het gebruik van de nieuwe Vlaamse erfgoeddatabank werden de **partnergemeenten** vanaf de eerste projectstuurgroep meteen ook **aangemoedigd om zich op de Erfgoedkaart van FARO te registreren**. Wie al geregistreerd was, werd gevraagd zijn **gegevens te actualiseren**.

Op heden zijn **alle lokale besturen geregistreerd** op de Erfgoedkaart, **evenals alle heemkringen waarvan hun collectie in de veldtekening werd opgenomen**. Eind 2025 werden ook de kerkbesturen aangespoord om zich op de Erfgoedkaart te registreren. Dit proces verliep moeizamer en de erfgoedcellen kunnen hierbij enkel ondersteuning bieden; de registraties moeten, zoals FARO dat beoogt, van onderuit komen. In totaal zijn **momenteel slechts 8 kerken uit het werkingsgebied van de erfgoedcellen** op de Erfgoedkaart geregistreerd.

De Erfgoedkaart van FARO fungeert naast een **geografische weergave** van erfgoedcollecties ook als **doorverwijzing naar de online ontsloten collecties** op erfgoeddatabank.be. Nadat de registraties van deelcollecties in de nieuwe Vlaamse erfgoeddatabank zijn geïmporteerd, willen we alle spelers op de Erfgoedkaart aanmoedigen om hun gegevens te actualiseren door een link naar hun online collectie op te nemen. De haalbaarheid van deze stap binnen de projectduur **hing volledig af van het tempo van de migraties en registraties in de Vlaamse erfgoeddatabank**. Om die reden wordt ook dit onderdeel van de online ontsluiting **nog opgevolgd na afloop van het project**. 5 van de 8 kerken geregistreerd op de Erfgoedkaart namen ook al een link naar hun online ontsloten erfgoedcollectie op erfgoeddatabank.be op.

1.3 Regionaal lerend netwerk erfgoedzorg

Op basis van de noden en aanwezige expertise die tijdens de kennismakingsgesprekken in kaart werden gebracht, werd met de partnergemeenten een plan opgesteld voor de aanpak van het lerend netwerk. Dit **netwerk** werd **vormgegeven aan de hand van drie lijnen**: thematische trajecten, waarnemerssessies en vormingen.

	definiëring
thematisch traject	begeleidingstraject in groep, lopend over een langere periode met verschillende bijeenkomsten (sessies)
waarnemerssessie	aansluiten als waarnemer bij een interessant lopend project in de regio
vorming	eenmalig vormingsmoment

Zoals eerder vermeld, werd samen met de projectstuurgroep beslist om de timing van dit werkpakket uit te breiden en te verlengen tot de gehele projectduur.

Voor de exacte organisatie van deze lerend-netwerkmomenten werden enkele doelstellingen en praktische afspraken gemaakt:

- De **sessies en vormingen** zijn in eerste instantie gericht op de **partnergemeenten** en het invullen van hun noden. In tweede instantie kunnen enkele initiatieven ook **opengesteld worden voor andere erfgoedbeheerders, zoals heemkringen en kerkbesturen uit de werkingsgebieden van de erfgoedcellen**. De leden van het lerend netwerk krijgen hierbij wel steeds de eerste kans om in te schrijven.
- De **duur van de sessies bij trajecten** wordt **bewust kort** gehouden (maximaal één voor- of namiddag) zodat de tijdsinvestering beperkt blijft en de deelnemers niet afschrikt.
- Elke sessie of vorming bestaat steeds uit een **theoretische toelichting** van het thema dat wordt **verduidelijkt met één of meerdere voorbeeld(en) uit de regio**.
- De trajecten en vormingen worden **telkens bij een andere gemeente/organisatie georganiseerd**. Op deze manier kan de bijeenkomst ook gekoppeld worden aan een *best practice* of plaatsbezoek aan de collectie van de gastgemeente. De gemeenten kunnen elkaar en elkaars werking zo beter leren kennen en dat biedt de kans om een **peergroup** te laten **ontstaan**. Daarnaast biedt deze aanpak ook de kans op **informele uitwisseling** op het gebied van erfgoedzorg, iets waar collega-ambtenaren niet vaak de gelegenheid toe krijgen.
- Het vormingsaanbod dient als **aanvulling op het bestaande aanbod van Vlaamse dienstverleners zoals FARO, PARCUM, Archiefpunt en Histories**. Het aanbod is **complementair** in die zin dat de **inhoud** telkens **vertaald** wordt **naar de lokale behoeften** en er ook regionale voorbeelden centraal staan, waardoor er een regionale *peergroup* gevormd wordt. Een bijkomend voordeel is dat de deelnemers zich nooit ver hoeven te verplaatsen.

Thematische trajecten

Als insteek van de thematische trajecten werden de partnergemeenten uitgenodigd om **in groep een gemeenschappelijke nood of problematiek onder de loop te nemen**. Naargelang

de interesse en verdere nood werd beslist tot een vervolgsessie waarin de deelnemers concreet aan de slag gingen onder begeleiding van de erfgoedcellen en eventuele externe experts.

Waarderen

Tijdens het eerste thematische traject stond het **waarderen van erfgoedcollecties** centraal. De **eerste sessie** vond plaats in de voormiddag van 22 mei 2024 in Damme. De sessie werd afgetrapt met een **theoretische introductie**. Daarna volgden **twee concrete voorbeelden** uit de regio en een toelichting van het huiswerk voor de vervolgsessie. Er werd afgesloten met een **rondleiding in de depotruimtes van het Uilenspiegelmuseum** in Damme. In totaal waren er 9 deelnemers die 7 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen.

In de voormiddag van 19 juni 2024 vond in Damme de **vervolgsessie** plaats. Deze sessie startte met een **toelichting van het gemaakte huiswerk** door de deelnemers (het invullen van waarderingsformulieren van *stappenplan religieus erfgoed*, toegepast op de eigen collectie). Na de feedback op het huiswerk werd **ingezoomd op de waarderingsmethode Op de museale weegschaal gekoppeld aan een praktijkoefening** aan de hand van de Damse Sint-Janshospitaalcollectie. Daarbij werden de deelnemers uitgedaagd om als **praktijkoefening** zelf een waardering uit te voeren. Nadien werd de werkelijke waardering hiermee vergeleken en toegelicht. In totaal waren er 3 deelnemers die 2 partnergemeenten vertegenwoordigen.

Collectieplanning

Het tweede traject focuste op '**collectieplanning**', een thema dat **erg hoog scoorde op de nodenbevraging**. Na een feedbackmoment op de projectstuurgroep in juni 2024 werd **besloten om dit thematische traject om te zetten naar een eenmalige infosessie**. Trajecten zijn erg tijdsintensief en op basis van de lagere opkomst bij de vervolgsessie waarderen, werd met een mentimeter aan de projectstuurgroep gevraagd of er nood was aan meerdere sessies of een enkele infosessie rond het thema collectieplanning. De meerderheid van de groep gaf aan zeker interesse te hebben in dit thema, maar er nog niet meteen praktisch mee aan de slag te kunnen gaan. De gemeenten hadden vooral nood aan algemene inspiratie, eerder dan aan een begeleidingstraject zoals eerder voorgesteld. Door een infosessie te volgen, kregen gemeenten een indruk van wat de verschillende onderwerpen inhouden en verkenden ze zelf waar ze op korte of lange termijn op konden inzetten. Ook voor de volgende trajecten zou de nood aan meerdere sessies dus worden bevraagd.

De infosessie collectieplanning vond plaats in de Stadsschouwburg van Brugge, in de voormiddag van 23 oktober 2024. Eerst werd een **theoretische toelichting** gegeven op basis van de publicatie [*Een collectieplan schrijven? Dat doe je zo!*](#). Vervolgens werd tijdens een

panelgesprek het ontwerp- en schrijfproces van drie collectieplannen uit de regio werd besproken (Kantcentrum vzw, gemeente Zedelgem, Koninklijke Stadsschouwburg Brugge door CC Brugge).

Er werd bewust gekozen om deze sprekers aan het woord te laten omdat voorbeelden van een niet-erkend museum, een lokaal bestuur en een cultuurcentrum beter aansluiten bij de noden in de regio dan die van erkende collectiebeherende organisaties. Tot slot werden de deelnemers **rondgeleid op de kijkzolder van de Brugse Stadsschouwburg** waar de collectie theater erfgoed wordt gepresenteerd.

In totaal waren er 17 deelnemers die 9 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen. Deze infosessie werd ook opengesteld voor heemkringen en erfgoedverenigingen die een collectie beheren en tot het werkingsgebied van een van de erfgoedcellen behoren.

RE-ORG

Het **langst lopende traject** binnen het lerend netwerk was **RE-ORG**. Om dit traject op te starten werd na een toelichting over de methodiek op de projectstuurgroepbijeenkomst in januari 2024 bij de partnergemeenten gepolst naar twee zaken:

- Heb je interesse om met jouw gemeente deel uit te maken van een RE-ORG-ploeg? Zo ja, met hoeveel personen?
- Wil je graag RE-ORG toepassen op jouw depot?

Vooraf deze laatste vraag was bepalend voor het verdere verloop van dit traject. De **gemeenten Knokke-Heist, Damme en Oudenburg stelden zich kandidaat om een van hun depots te reorganiseren**. Samen met het **Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium (KIK)**, dat als **partner** bij dit traject werd betrokken, werd uit deze cases het **depot Het Walletje** van de gemeente Knokke-Heist **geselecteerd**. De doorslaggevende redenen hiervoor waren de ruimte en de beschikbare middelen bij de gastgemeente. Het depot Het Walletje was ruim genoeg om er met een team aan de slag te gaan. De depots uit de andere cases bevinden zich allebei op een zolderruimte. Daarnaast was naast de opslagruimte in Knokke-Heist ook een ruimte in het depotgebouw om een *swing space* te organiseren, waar de objecten tijdelijk naartoe verplaatst konden worden om ze te herverpakken en opnieuw in te huizen. Knokke-Heist beschikte bijkomend ook over een team van vier medewerkers die het hele traject konden meewerken en tussenin de werkdagen voorbereidingen kon treffen. Het *bootcamp* (zie verder) werd daarnaast ook voor de helft bekostigd door de gemeente.

In **juli 2024** ging dit derde traject van start, al ging het hierbij enkel nog om **interne voorbereidingen** met Knokke-Heist als gastgemeente onder begeleiding van KIK. Voor het lerend netwerk werd dit traject afgetrapt op woensdagvoormiddag **4 december** in Knokke-Heist met een **inleidende infosessie**: herinrichten van je depot volgens RE-ORG. Op deze sessie werden de deelnemers ondergedompeld in de methodologie. Vanuit hun

expertise gaven Marjolijn Debulpaep en Elke Otten (KIK) een **theoretische toelichting**. Omdat er binnen onze regio nog geen RE-ORG-traject werd doorlopen dat als voorbeeld kon dienen, nam Tine Hermans (FARO) daarna het woord om haar **ervaringen uit twee trajecten** die ze volgde, mee te geven. We sloten de infosessie af met een presentatie door de gastgemeente en een **rondleiding in het depot Het Wallekje**. De deelnemers werden zo warm gemaakt om in het voorjaar deel uit te maken van de RE-ORG-ploeg. In totaal waren er 10 deelnemers aanwezig die 6 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen.

Tijdens de voorbereidingen voor het traject werd gekozen voor een *bootcampformule*. De RE-ORG-methodiek werd in het **voorjaar van 2025 in praktijk** gebracht door vier intensieve werkdagen te organiseren, opgedeeld in twee blokken of *bootcamps*. Met deze structuur wijkt dit traject af van de op voorhand opgestelde regel om de duur van een sessie steeds tot een halve dag te beperken. Daarnaast moest ook met een **vast team** worden gewerkt dat op alle werkdagen aanwezig kon zijn. Enkel zo konden de deelnemers de volledige methodiek doorlopen en onder de knie krijgen. Om deze redenen werd aan de deelnemers van de RE-ORG-ploeg gevraagd om een **engagementsverklaring** in te vullen. De ploeg bestond uiteindelijk uit 17 deelnemers die 9 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen. Er werd beoogd om **telkens twee deelnemers uit eenzelfde partnergemeente** in het team te hebben, al was dit praktisch niet voor elke gemeente haalbaar. Het traject werd immers opgevat als een teach-the-teacher-opleiding waarbij deelnemers daarna zelfstandig aan de slag kunnen in hun eigen depot. Als er minstens twee medewerkers zijn die praktijkervaring hebben met de methodiek, kunnen zij tijdens hun persoonlijke traject op elkaar steunen.

Op 10 en 11 februari kwam de RE-ORG-ploeg voor het eerst samen. Het tweede *bootcamp* ging door op 8 en 9 mei. Op deze werkdagen werd de hele methodiek in praktijk doorlopen.

Omdat de tijd beperkt was, werd besloten om tijdens het **eerste bootcamp** te **focussen op fases 1-3 uit het werkboek**: het in kaart brengen van het depot en de sterktes van de teamleden, het depotconditierapport en het depotactieplan. Op basis van berekeningen in kleine teams werd op het einde van het eerste bootcamp een **praktisch (grond)plan voor de reorganisatie** opgemaakt.

Hierop is **nadien door de gastgemeente verder gewerkt om een finaal plan uit te tekenen**. Naar aanleiding van het volgende *bootcamp* werden de **nodige voorbereidingen** getroffen. Er werden zaken (bv. magazijnrekken, paletten, verpakkingsmateriaal ...) aangekocht, non-collectie werd verwijderd en ook de ruimte zelf werd al voor een deel aangepakt: alle objecten werden verplaatst naar een overslagruimte en het lege depot werd schoongemaakt.

Tijdens het **tweede bootcamp** kon het team zich zo **focussen op de laatste fase uit het werkboek: de uitvoering**. Nieuwe rekken werden opgebouwd en de collectie werd efficiënt herverpakt en volgens een nieuwe indeling terug ingehuisd. De **fotografische documentatie** tijdens beide bootcamps werd verzorgd door een vrijwilliger van de erfgoedcel.

Calamiteitenplanning

Het laatste traject dat zou worden opgestart, is calamiteitenplanning. Opnieuw werd na een bevraging aan de projectstuurgroep **besloten om het thematische traject om te vormen tot een eenmalige infosessie**. Dit met name omdat er wel grote interesse was in de theoretische basis maar niet elke partnergemeente de ruimte had om tijdens de projectduur ook te starten met het schrijven aan een calamiteitenplan voor hun collectie(s).

De infosessie ging door op 30 april 2025 in **Oudenburg** en werd uitgewerkt in **samenwerking met FARO**. De deelnemers kregen een **algemene inleiding tot noodplanning**, gegeven door de noodplanningsambtenaar van Stad Brugge. Daarna werd door Wouter Lammens van FARO dieper ingegaan op het **traject dat calamiteitenplanning** inhoudt. Als laatste onderdeel van het plenaire gedeelte werden **tips** meegegeven **om praktisch aan de slag te gaan**. De sessie werd afgerond met een **rondleiding** in het **Romeins Archeologisch Museum (RAM)**, waarvoor gastgemeente Oudenburg een calamiteitenplan aan het schrijven was: welke risico's zijn er specifiek voor deze collectie en hoe wordt er in het plan op geanticipeerd? Er waren 8 deelnemers aanwezig die 5 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen.

Met aanwezige deelnemers werd ook de mogelijkheid tot de opstart van een **regionaal calamiteiten netwerk** besproken. Hoewel er bij deze partnergemeenten zeker interesse bestaat om een netwerk op te richten, blijkt dit **praktisch een te grote uitdaging** om **binnen de projectduur** op te starten. Ook rijst de vraag al snel wie dit netwerk kan en zal trekken. De mogelijkheid tot oprichting van een netwerk wordt wel meegenomen in de opvolging van het project (zie verder).

Waarnemerssessies

De medewerkers uit de partnergemeenten konden **als waarnemer aansluiten bij lopende projecten in de regio** die verband houden met erfgoedzorg. In het bijzonder ging het om acties of activiteiten **die normaal gesproken niet publiek toegankelijk zijn**. Op die manier werd een blik achter de schermen gegund. Er werd steeds breed gekeken naar wat er zich afspeelde op erfgoedvlak binnen de regio. Uiteraard werd ook gezocht naar aansluiting bij de gedetecteerde noden.

Waardering collectie Begijnhof Brugge

Gedurende mei en juni 2024 sloten in totaal 5 waarnemers uit de partnergemeenten aan bij een van de **waarderingssessies** die rond de **collectie van het Brugse Begijnhof** werden georganiseerd. Deze sessies sloten aan op het traject waarderen waarbij meteen een lopend traject in de praktijk gevolgd kon worden. Ook wie niet aan het traject deelnam, kon bij een van deze sessies aansluiten.

Verhuisbeweging Brugse OCMW-collectie

Op 13 augustus 2024 sloten 3 waarnemers aan bij de verhuisbeweging van de voormalige **Brugse vml. OCMW-collectie** in de Minnewaterkliniek. Deze **collectieverhuis** naar de Erfgoedfabriek werd in goede banen geleid door een projectmedewerker bij Musea Brugge. Na een introductie over hun aanpak binnen de beperkte tijd die ze hiervoor kregen, volgde een uitleg over de **verpakkingsmaterialen** en het voorafgaande **registratieproces**. Er werd afgesloten met een rondleiding door de tijdelijke depots en werkruimtes in de Minnewaterkliniek.

VIBE

In 2024-2025 liep [VIBE](#), een project van BibliotheclairErfgoed.be. Met dit project richtten zij zich op organisaties die een **bibliothecaire collectie** hebben maar hiervoor geen of maar een beperkte professionele erfgoedomkadering hebben. In functie van dit project werden de **bewaaromstandigheden en de materiële toestand van de collecties** bepaald aan de hand van een steekproef. Er werd zowel een [publiek rapport](#) met overkoepelende resultaten en aanbevelingen voor verder behoud en beheer uitgewerkt, als een persoonlijk rapport voor elke deelnemende organisatie.

De Vlaamse Erfgoedbibliotheken lanceerden een oproep voor deelnemers en vanuit het project werden collectiebeheerders uit de regio aangemoedigd om zich kandidaat te stellen. Er werden **drie trajecten in de regio** georganiseerd: in het **Uilenspiegelmuseum** in

Damme (19-29 augustus 2024); bij **Familiekunde Vlaanderen Regio Oostende** (27 januari - 7 februari 2025) en bij **Stichting Jean van Caloen** (collectie eerste drukken; Kasteel van Loppem; 2 -13 december 2024). Om de methodiek te leren, werden de **trajecten in Damme en Oostende meegevolgd** door respectievelijk de deskundige regionale erfgoedzorg en de erfgoedconsulent erfgoedzorg en digitalisering van Erfgoedcel Kustergoed. Het traject bij Stichting Jean van Caloen werd ondersteund door Openbare Bibliotheek Brugge.

De partnergemeenten konden als waarnemer aansluiten bij een van deze trajecten, al ging hier geen enkele gemeente op in.

Vormingen

Naast de thematische trajecten en de waarnemingen werden ook **losse vormingen** georganiseerd. Zo konden we een **antwoord** bieden **op gerichte vragen** die bij de partnergemeenten naar boven kwamen.

Textiel bewaren

Op 25 september 2024 vond in het gemeentehuis van **De Haan** de eerste vorming plaats: textiel bewaren. Voor deze vorming werd een **volledige dag** uitgetrokken, om ruimte te bieden aan **theorie en praktijk**.

Textielrestaurator Shirin Van Eenoo gaf een inleiding op de belangrijkste **schadefactoren en -beelden**, en de **verpakkingsmaterialen en -technieken** die bij textiele objecten worden toegepast. Aansluitend werd een **voorbeeld** uit de regio uitgelicht: de registratie en herverpakking van de collectie **belle-epoquekledij uit De Haan**. Een **bezoek aan het depot ter plaatse** maakte hier ook deel van uit.

In de namiddag gingen de deelnemers **zelf aan de slag**: droogreinen, verpakken van 3D-textiel en het oprollen van 2D-textiel.

Er waren in totaal 8 deelnemers die 6 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen. Deze vorming werd ook opengesteld voor de kerkfabrieken binnen de werkingsgebieden van beide erfgoedcellen.

De deelnemers konden een **textielobject uit hun eigen collectie meebrengen** waarbij tips op maat werden gegeven voor een betere of zelfs optimale bewaring.

Digitaliseren van fotografische collecties

Op 18 oktober 2025 ging in de InnovOcean Campus in **Oostende** een vorming rond het digitaliseren van fotografische materialen door. Opnieuw werd voor deze vorming een volledige dag ingepland. Tijdens deze **praktische opleiding** kregen de deelnemers

technieken en tips van Hilke Arijns (Erfgoedcel Denderland) om verschillende **fotografische dragers** (analoge foto's, negatieven, dia's...) **met behulp van een fototoestel en een reprostatief te digitaliseren**. Hilke Arijns is initiatiefnemer van de handleiding [Digitaliseren van fotografische materialen](#), die ook met de deelnemers werd gedeeld. Er waren 7 deelnemers aanwezig die 5 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen.

Aan de deelnemers werd gevraagd om **eigen testobjecten mee te nemen** die tijdens de vorming werden gedigitaliseerd. Om hen te motiveren nadien zelf aan de slag te gaan, werd het **uitleenmateriaal van de Uitleendienst Erfgoed (FARO) gepromoot** dat bij Erfgoedcel Brugge als uitleenpunt gereserveerd kan worden. Tijdens de vorming werd het materiaal van Erfgoedcel Kusterfgoed gebruikt dat deel uitmaakt van hun eigen [uitleendienst](#).

Sectordagen in de Erfgoedfabriek

Op de sectordagen van Musea Brugge en Erfgoedcel Brugge in de Erfgoedfabriek werd het **project** plenair **gepresenteerd** door de deskundige, vertrekkend vanuit de relatie met het erfgoeddepot. Voor de sectordag van Musea Brugge op 25 november werd het lerend netwerk uitgenodigd; er waren 2 deelnemers aanwezig die elk een partnergemeente vertegenwoordigen.

De **sectordag van Erfgoedcel Brugge** ging door op 27 november. Deze namiddag was **tevens het Erfgoedrendez-vous erfgoedzorg** van Erfgoedcel Brugge. Er waren 10 deelnemers aanwezig. Op één deelnemer uit het lerend netwerk na, waren de aanwezigen verbonden aan een niet-professionele erfgoedorganisatie uit de regio Brugge-Middenkust, waaronder ook enkele heemkringen. Na een presentatie van het project volgde een **interactieve presentatie om kennis te maken met de tien schadefactoren**. De deelnemers konden daarna aan een **praktische workshop fotografie of verpakken van objecten** deelnemen. De namiddag werd afgesloten met een rondleiding achter de schermen van het erfgoeddepot.

Kant herkennen en bewaren

Op 6 december 2024 werd een vorming kant herkennen en bewaren georganiseerd in het **Kantcentrum Brugge**. De focus van deze vorming lag op het **herkennen van diverse kanttechnieken en bijbehorende terminologie**. Het ging om een heel **specifieke opleiding**

die werd **opengesteld voor het lerend netwerk** maar voornamelijk gericht was op de beheerders van een kantcollectie.

Textielexpert Frieda Sorber gaf eerst een theoretische inleiding en verzamelde de groep nadien rond een tafel met verschillende kanten stukken. Deze demonstratiestukken werden gebruikt om de diverse technieken te illustreren. Ook **enkele objecten uit de collectie van het Kantcentrum** werden **als demonstratiestuk uit het depot gehaald**.

De vorming duurde een volledige dag en had in totaal 12 deelnemers. 6 deelnemers die samen 4 organisaties/partnergemeenten vertegenwoordigen, maken deel uit van het lerend netwerk erfgoedzorg. Ook een **bezoek aan het museum** van het Kantcentrum vzw maakte deel uit van de vorming.

Basiscursus inventariseren van religieus erfgoed

In het **najaar van 2025** startte Erfgoedcel Kusterfgoed een **inventarisatietraject** op in de **Sint-Niklaaskerk in Slijpe**. Omdat dit traject met vrijwilligers wordt gerealiseerd, werd op 6 oktober 2025 een **vormingsmoment** religieus erfgoed inventariseren georganiseerd, **i.s.m. Bert Van der Veken van PARCUM**. Deze vorming werd los van het lerend netwerk georganiseerd maar de partnergemeenten werden wel uitgenodigd. In totaal waren er 16 deelnemers, waarvan er 5 deelnemers effectief ook met het inventarisatie traject in de Sint-Niklaaskerk zijn gestart.

Opleiding Vlaamse erfgoedbank

Op 12 november 2025 werd in **Brugge** de **provinciale opleiding voor niet-betalende gebruikers (cat. 0) van de Vlaamse erfgoedbank** MuseumPlus georganiseerd. De opleiding werd **digitaal gegeven door** David De Clercq van **meemoo** en richtte zich op de algemene werking van de databank en de specifieke functionaliteiten voor deze gebruikers. Er was ruimte voor 15 deelnemers uit de hele provincie West-Vlaanderen. Aangezien enkele erfgoedcellen besloten om zelfstandig een opleiding te organiseren, waren er **enkel deelnemers uit de regio Brugge-Middenkust**. De opleiding was volzet.

Auteursrecht en AVG-wetgeving

In het najaar van 2025 organiseerde Erfgoedcel Kusterfgoed een **tweedelige opleiding** rond archiefrecht, gegeven door Karel Velle (Ere-Algemeen Rijksarchivaris en emeritus hoogleraar geschiedenis (UGent)). Deze vormingen werden los van het lerend netwerk georganiseerd en waren gericht op zowel erfgoedspelers, -liefhebbers als -professionals. Het **lerend netwerk** werd **uitgenodigd** om deel te nemen.

Beide opleidingen gingen in de **voormiddag** door op de InnovOcean campus in **Oostende**. Op dinsdag 2 december lag de focus op AVG, internationaal beter bekend als GDPR; op dinsdag 9 december verschoof de focus meer specifiek naar auteursrecht. De deelnemers kregen de **kans om op voorhand specifieke vragen en casussen door te sturen** die tijdens de opleiding werden beantwoord.

Er waren 16 deelnemers aanwezig op de vorming over AVG. Aan de vorming over het auteursrecht namen 18 personen deel.

Basisbeginselen Archivistiek en Werken met Archiefbank

In **samenwerking met Archiefpunt** organiseerde Erfgoedcel Brugge in het najaar van 2025 twee vormingen met een focus op erfgoedzorg in archieven.

In de namiddag van 5 december kregen 15 deelnemers een **rondleiding in het Stadsarchief Brugge** door erfgoedarchivaris Dieter Viaene waarna een opleiding **basisbeginselen van de archivistiek** volgde door Christopher De Keyser (AMVB). Een week later, op 12 december in de namiddag, volgde een vorming met focus op het **registreren van collecties op Archiefbank** door Yvon Eikenaar. Hierbij waren opnieuw 15 deelnemers aanwezig.

Beide opleidingen gingen door in **Brugge** en werden **opengesteld voor het lerend netwerk** maar los ervan georganiseerd. De inschrijvingen verliepen via de website van Archiefpunt waardoor ook geïnteresseerden van buiten de regio's Brugge en Middenkust konden aansluiten. De overgrote meerderheid van de aanwezigen op beide vormingen (25 deelnemers) kwam wel uit de regio.

Overzicht en evaluatie

Onderstaande tabel toont **een overzicht van alle lerend-netwerkmomenten**⁴ die tijdens de duurtijd van het project werden georganiseerd. In totaal gingen **2 trajecten** door waarbij **minstens een vervolgsessie** werd georganiseerd. De **2 andere trajecten werden omgezet in eenmalige infosessies** na overleg met de projectstuurgroep. Er werden **3 waarnemingssessies** georganiseerd. De deelnemers kregen bij de waarderingssessies van het Begijnhof wel keuze

⁴ Omdat er buiten de deelnemende lokale besturen of organisaties geen waarnemers aansloten bij de VIBE trajecten, werden deze niet opgenomen in onderstaande tabel.

uit drie deelnamemomenten. In totaal werden ook **10 losse vormingen** georganiseerd of opengesteld voor het lerend netwerk. De lerend-netwerkmomenten werden zoveel als mogelijk in een andere gemeente georganiseerd. **7 van de 15 partnergemeenten ontvingen het lerend netwerk voor minstens één van de sessies.**

	datum	locatie	aantal deelnemers
introductiesessie waarden	22/05/2024	Damme	9
vervolgessie waarden	19/06/2024	Damme	3
waardering collectie Begijnhof	24/05//2024 07/06/2024 14/06/2024	Brugge	5
verhuisbeweging Brugse OCMW-collectie	13/08/2024	Brugge	3
textiel bewaren	25/09/2024	De Haan	8
digitaliseren van fotografische collecties	18/10/2024	Oostende	7
infosessie collectieplanning	23/10/2024	Brugge	17
sectordagen in de Erfgoedfabriek	25/11/2024 27/11/2024	Brugge	12
introductiesessie RE-ORG	04/12/2024	Knokke-Heist	10
kant herkennen en bewaren	06/12/2024	Brugge	12
RE-ORG bootcamp	10-11/02/2025 8-9/05/2025	Knokke-Heist	17
infosessie calamiteitenplanning	30/04/2025	Oudenburg	8
basicursus inventariseren van religieus erfgoed	06/10/2025	Middelkerke	16
provinciale opleiding Vlaamse erfgoeddatabank MuseumPlus	12/11/2025	Brugge	15
AVG-wetgeving (GDPR)	02/12/2025	Oostende	16
basisbeginselen van de archivistiek	05/12/2025	Brugge	15
auteursrecht	9/12/2025	Oostende	18
werken met Archiefbank	12/12/2025	Brugge	15

Evaluatie lerend netwerk

In september 2025 werd aan de partnergemeenten gevraagd om het lerend netwerk en het bijhorende vormingsaanbod te evalueren. Op dat moment was het lerend netwerk nog niet afgesloten maar werden enkel nog vormingen georganiseerd die niet rechtstreeks inspelen op de noden van de partnergemeenten. De **evaluatie werd ingevuld door 9 van de 15 partnergemeenten. Niet elke gemeente** nam actief deel aan het lerend netwerk en **ging in op het vormingsaanbod**, wat een belangrijke factor is in dit responscijfer.

Over het algemeen werd het **lerend netwerk erg positief beoordeeld**. De partnergemeenten haalden onder andere het **belang aan van de contacten die werden gelegd**, zowel onderling tussen de erfgoedwerkers als om in de toekomst bij specifieke instanties en partners te rade te kunnen gaan. Het **leren van elkaar en delen van ervaringen werd in dezelfde mate gewaardeerd als het bijschaven van de kennis over erfgoedzorg** en de nieuw aangeleerde methodieken.

Het lerend netwerk vroeg van de partnergemeenten een zekere tijdsinvestering. Hierdoor kon niet iedereen telkens deelnemen aan de vormingen, waarnemingssessies of trajecten die ze interessant vonden. Wie niet aanwezig kon zijn op een sessie maar wel interesse had, kon net als de deelnemers het lesmateriaal nadien via mail ontvangen. Om de kennisdeling te vergroten, is **na afloop van het project een gedeelde map gemaakt met de documentatie van de vormingen, trajecten en waarnemingssessies**.

Enkele gemeenten gaven aan dat het lerend netwerk - en bij uitbreiding het project op zich - net de **boost gaf om de collectie actief aan te pakken en hier tijd voor te nemen**: ordenen, inventariseren, waarderen ... taken die de volledige werking ten goede komen. Het vormingsaanbod gaf een specifieke aanleiding om zich bij te scholen en die kennis ook te toetsen aan de eigen collectie. Zo zijn er bij verschillende partnergemeenten ook **noden die meer zichtbaar geworden zijn**, maar waarvoor meteen ook al basiskennis is gelegd. De gemeenten gaven aan dat er op dit moment **vooral nog nood is aan het verdiepen van deze kennis**. Dat enkele trajecten wegens de tijdsinvesting tot een eenmalige infosessie werden ingeperkt, werd door enkele gemeenten betreurd, al stemde het merendeel hier net voor. Als laatste algemene feedback werd ook benadrukt dat er **naast het opdoen van kennis** nu vooral ook **nog nood is aan tijd en middelen** om deze, vaak heel praktische noden, in de praktijk aan te pakken.

Individuele ondersteuning

Naast het opleidingsaanbod voor het lerend netwerk stond de deskundige ook klaar om individuele vragen van erfgoedbeheerders uit de deelnemende gemeenten rond de zorg voor hun collecties te beantwoorden. Deze vragen werden verzameld in een centraal Excel-document.

Tijdens de projectperiode werden **25 individuele adviesvragen op het vlak van erfgoedzorg per mail of telefonisch ontvangen en beantwoord**. Waar nodig werd doorverwezen naar partnerorganisaties, die de verdere opvolging op zich namen. De vragen hadden betrekking op uiteenlopende thema's, zoals: inventarisatie en herverpakking; het herbestemmen,

schenken, verkopen of afstoten van collectiestukken en archieven; de nood aan depotruimte en de beschikbaarheid ervan in het regionaal erfgoeddepot; de erkenning van immaterieel erfgoed; het gebruik van de anoxiekamer in de Erfgoedfabriek ...

Fase 2 | Regionale erfgoedlijnen

In de tweede projectfase werd onderzocht **welke rode draden door het erfgoed van de regio** lopen en hoe deze samen een regionaal erfgoedprofiel vormen dat als **richtsnoer voor toekomstig collectiebeleid** in de regio kan dienen.

Al snel bleek echter dat de registratie van het roerend erfgoed op (deel)collectieniveau het detecteren van inhoudelijke thema's bemoeilijkte. Zoals eerder aangegeven werden deelcollecties in de meeste gevallen ingedeeld op basis van objecttype, materiaalsoort of herkomst. Hierdoor zijn deelcollecties vaak erg divers qua inhoudelijke samenstelling, wat het moeilijk maakt om op basis van de registratiefiches thematische lijnen te identificeren. Om deze reden werd afgestapt van het oorspronkelijke idee om een regionaal collectieprofiel uit te werken. In plaats daarvan werd, na afstemming met de kernpartners, gekozen voor de **ontwikkeling van een regionaal erfgoedprofiel**, waarin **zowel roerend als immaterieel erfgoed** een plaats krijgt en dit aan het landschap en de geschiedenis van de regio wordt verbonden. Deze aanpak maakte het mogelijk om verbanden te leggen die verder reiken dan collectiestukken, maar ze er wel in op te nemen.

Voor de uitwerking van het erfgoedprofiel werd voor een **breed participatief traject** gekozen. Niet alleen erfgoedbeheerders en -houders werden betrokken, maar ook inwoners van de regio. Er werden uiteindelijk **vijf erfgoedlijnen voor de regio** uitgewerkt. Deze erfgoedlijnen kwamen tot stand op basis van een online bevraging en verschillende werkgroepen met inwoners, erfgoedprofessionals en historici. Voor de methodiek en vormgeving van het erfgoedprofiel werd gebruikgemaakt van de [expertise van Erfgoedcel TERF \(Midwest\)](#) en [Erfgoedcel Denderland](#). Deze erfgoedcellen ontwikkelden elk eigen erfgoedlijnen voor hun werkingsgebied, geïnspireerd op het model van de [Zeeuwse erfgoedlijnen](#).

De erfgoedlijnen vormen een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling van het project. Ze worden **ingezet als deel van het referentiekader** in een **toolbox voor het waarderen van collecties** en vervolgens ook **meegenomen in de ontwikkeling van het exploitatieplan** voor het regionaal roerenderfgoeddepot, dat in het vierde werkpakket wordt geschreven. Daarnaast bieden de erfgoedlijnen ook **kansen voor publiekswerking** en kunnen ze bij uitbreiding ingezet worden bij bredere culturele en toeristische valorisatie van het erfgoed in de regio. Dit idee werd met de projectstuurgroep afgestemd via een bevraging op één van de vergaderingen en unaniem positief beantwoord. Doorheen het hele participatieve traject werd daarom afgestemd met de Provincie West-Vlaanderen (Westtoer, Landschapspark Zwinstreek ...) en met de toekomstige IGS regio Brugge (BRONCO). Als kapstok ontwikkelde de deskundige een **pop-up expositie** die kan rondreizen. Zo kunnen de erfgoedlijnen op een toegankelijke manier worden voorgesteld aan een breed publiek, met zelfs ruimte voor feedback en aanvullingen door bezoekers.

2.1 Het participatieve traject

Publieksbevraging

In het najaar van 2024 werd een digitale publieksbevraging de regio ingestuurd onder de titel **Welk cultureel erfgoed typeert regio Brugge en Middenkust?** De inhoud en vormgeving van de bevraging werden afgestemd met Westtoer, de Provincie West-Vlaanderen en WVI. In dit proces legden we voor het eerst rechtstreeks contact met inwoners uit de regio en dus kozen we bewust voor een **toegankelijke communicatie**. De referentieregio's werden duidelijk benoemd en er werd aandacht besteed aan laagdrempelig taalgebruik, waarbij vakjargon zoveel mogelijk werd vermeden of werd toegelicht. De bevraging moest begrijpelijk zijn voor alle inwoners van de regio, ook voor wie niet vertrouwd is met erfgoed.

De vragenlijst bestond **voornamelijk** uit **open vragen**. De deelnemers kregen zo ruimte om specifieke voorbeelden te geven van roerend en immaterieel erfgoed dat zij verbinden met de regio in de vorm van topstukken, verhalen en gebruiken, of zelfs iconische (historische) figuren. Toch blijkt uit de antwoorden op deze vragen bleek dat de burger nog niet helemaal vertrouwd is met het begrip cultureel erfgoed en daarbij geen onderscheid maakt tussen onroerend, roerend en immaterieel erfgoed en zelfs geschiedenis. Als voorbeeld van topstukken werden bijvoorbeeld heel vaak gebouwen en monumenten gegeven.

Als laatste vraag kregen de respondenten een **lijst met zestien thema's** voor zich. Deze thema's waren geïnspireerd op lijnen die wel uit de veldtekening gedetecteerd konden worden, aangevuld met thema's uit de de erfgoedlijnen van TERF (Midwest) en suggesties van de Provincie West-Vlaanderen (incl. Westtoer). Er werd gevraagd om de vijf belangrijkste thema's voor de regio te selecteren.

In de antwoorden **kwamen negen thema's sterk naar voren**:

Thema	Aantal	Thema	Aantal
Kunst en cultuur (bv. meubels, grafiek of tekenkunst, schilderijen ...)	64	Streekspecialiteiten	31
Visserij en landbouw	53	Oorlog en verzet	36
Ambachten (bv. brouwerij- of molenerfgoed, scheepsbouw ...)	50	Volkskunde (erfgoed van het dagelijks leven)	36
Toerisme	49	Reuzen, stoeten, feesten en processies	34
Leven met het water	48		

Onderstaande thema's werden heel wat minder vaak aangeduid:

Thema	Aantal	Thema	Aantal
Religie en geloof	16	Onderwijs	4
Zorg	7	Migratie	3
Sport en spel (bv. sporttrofeeën, wielersport ...)	6	Transport	2
Industrie en handel	4		

De bevraging werd **verspreid via verschillende (sociale) mediakanalen** in de hele regio. De erfgoedcellen namen een oproep op in hun nieuwsbrieven en ook de partnergemeenten hielpen mee in de communicatie, bijvoorbeeld door een advertentie in de gemeentekrant te plaatsen.

In totaal **namen 98 personen deel aan de bevraging**, waarvan 61 respondenten lid zijn van een vereniging die actief is rond cultureel erfgoed. Er werd ook gevraagd in welke gemeente de deelnemers wonen. Hieruit bleek een **hoge vertegenwoordiging van respondenten uit de kustgemeenten**. Dit weerspiegelde zich eveneens in de resultaten van de bevraging. In de daaropvolgende werkgroepen werd daarom **bewust ingezet op het bewaken van een evenwicht tussen input uit de kustgemeenten en de gemeenten in het binnenland**, zodat het erfgoedprofiel een zo volledig en representatief mogelijke weerspiegeling van de regio kon vormen.

Drie werkgroepen

Om aan de slag te gaan met de input uit de publieksbevraging werden in het voorjaar van 2025 twee werkgroepen georganiseerd. Het doel hierbij was om eerst opnieuw de inwoners uit de regio te betrekken, waarna we samen met erfgoedprofessionelen alle input tot enkele erfgoedlijnen zouden verwerken. De grootste uitdaging hierbij was om de regio, bestaande uit twee referentieregio's, wel als een geheel te benaderen.

In de bevraging kregen de respondenten de mogelijkheid om aan te geven of ze geïnteresseerd waren om deel te nemen aan een werkgroep. Voor de eerste werkgroep werden **geïnteresseerde inwoners** uitgenodigd, ongeacht hun of ze professioneel of in hun vrije tijd rond erfgoed werken. Zij gingen aan de slag met de directe resultaten van de bevraging. De resultaten van de eerste werkgroep werden dan meegenomen naar de tweede werkgroep, waarin we enkel **erfgoedprofessionelen** samen brachten. Na deze werkgroep werd duidelijk dat er een breder kader ontbrak om de erfgoedlijnen te structureren. Om die reden werd toch nog een derde werkgroep georganiseerd waarbij we

met de teams van de erfgoedcellen en twee **externe historici** samen kwamen om alle input binnen een historisch perspectief te plaatsen.

Werkgroep met inwoners

De eerste werkgroep vond plaats op **12 februari 2025** in de bruine kroeg van Familiekunde Vlaanderen Regio Oostende. Er waren **15 inwoners uit de regio** aanwezig die zich aangemeld hadden via de bevraging.

Er werd gewerkt volgens het **principe van een world café**, waarbij de inwoners in drie groepen en drie rondes met elkaar in gesprek gingen en daarbij telkens doorschuiven naar een volgende tafel.

Als **vertrekpunt** werden de **negen meest aangeduide thema's uit de bevraging** op grote bladen op tafel gelegd. Per thema konden de deelnemers aan de hand van post-its **concrete voorbeelden aan de verschillende thema's koppelen**. Deze voorbeelden waren antwoorden uit de bevraging die hen werden aangereikt, maar de deelnemers konden zelf ook aanvullingen maken.

Tijdens de **tweede ronde** werd **per tafel een thema** van de drie uitgekozen waarvoor het groepje de post-its op het blad vertaalde **naar een wervende, publieksvriendelijke tekst**. Daarbij werden volgende thema's uitgekozen: *visserij en landbouw, ambachten en leven met het water*.

In de **laatste ronde** lag de **focus specifiek op roerend erfgoed**. Welke specifieke objecten uit collecties in de regio kennen de deelnemers die passen bij de het uitgeschreven thema's dat nog op tafel ligt? Opnieuw werden post-its gebruikt om voorbeelden op de bladen te kleven.

Net als bij de bevraging was het opnieuw zo dat de **aangebrachte voorbeelden en geschreven teksten voornamelijk vanuit de kustregio werden benaderd**. Dit hangt samen met de samenstelling van de deelnemersgroep, die net als bij de bevraging ook voornamelijk bestond uit inwoners van de kustgemeenten.

Werkgroep met erfgoedprofessionelen

Op **15 mei 2025** vond in Brugge de tweede werkgroep plaats. We gingen met erfgoedprofessionelen aan de slag met de resultaten uit voorgaande werkgroep.

De **erfgoedmedewerkers** van de partnergemeenten werden uitgenodigd, met aanmoediging om ook hun **schepen van cultuur** mee te brengen. Deze groep werd aangevuld met **vertegenwoordigers van WVI en de Provincie West-Vlaanderen**, de initiatiefnemers van het toekomstige **IGS regio Brugge (BRONCO)**, de **teams van beide erfgoedcellen** en de **kernpartners** Musea Brugge en Raakvlak. In totaal waren er **17 deelnemers** waarbij de **samenstelling van de groep** de mogelijkheid bood om de **resultaten uit de eerdere participatiefases uit te balanceren** en verder te verdiepen.

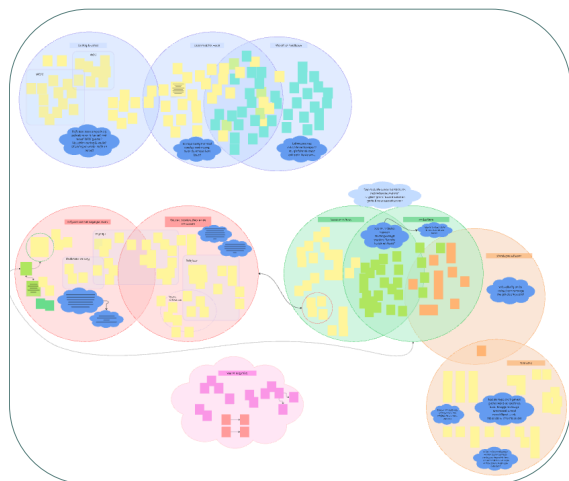

Net als tijdens de eerste werkgroep werd gewerkt volgens het principe van een *world café* waarbij de groepen per ronde een tafel doorschuiven.. De **negen thema's** werden deze keer **verdeeld over vier tafels**. In tegenstelling tot de eerste werkgroep werd **gestart met een vrije brainstorm**, waarbij deelnemers zonder voorafgaande input ideeën konden aanbrengen. In de tweede ronde werden de thema's **aangevuld en verrijkt met inzichten uit de publieksbevraging, de resultaten van de eerste werkgroep en eigen ideeën**.

Bij de **derde ronde** werden de thema's opnieuw **gestoffeerd met erfgoedobjecten**, waarbij ook de resultaten uit de eerste werkgroep werden aangeboden. Als **laatste**, en misschien wel meest uitdagende stap, werden de deelnemers uitgenodigd om na te denken over hoe **connecties tussen de thema's tot enkele erfgoedlijnen** kunnen leiden. Daarbij bleek dat sommige thema's al over een sterke inhoudelijke basis beschikten om op zichzelf te staan, terwijl andere veel minder uitgewerkt waren. Ook de overlap tussen verschillende thema's werd opgemerkt, zoals bij de thema's *visserij* en *landbouw* en *leven met het water*. Zo zouden verschillende thema's samengebracht kunnen worden in een overkoepelende erfgoedlijn. De werkgroep leverde zo waardevolle input op voor het aanscherpen en structureren van de toekomstige erfgoedlijnen.

Werkgroep met historici

Als resultaat van de publieksbevraging en de twee werkgroepen was een grote hoeveelheid input verzameld. Tijdens de tweede werkgroep werden de verschillende ideeën al verder verfijnd en met elkaar in verband gebracht, maar van duidelijk afgebakende erfgoedlijnen was op dat moment nog geen sprake. De deskundige bracht hierna zo veel mogelijk structuur aan in de resultaten, maar een overkoepelend **historisch kader ontbrak**. Er waren tal van voorbeelden van erfgoedobjecten, -verhalen en -praktijken naar voren gekomen, maar de uitdaging bleef om deze samen te brengen tot een coherent geheel.

Om die reden werd op **12 augustus 2025** een derde werkgroep georganiseerd. We brachten hierbij verschillende historici samen: de collega's van onze erfgoedcellen en **twee externe historici** met expertise over de regio, Torsten Feys (VLIZ, UA) en Luc François (prof. dr. em. UGent). Er was immers niet alleen behoefte aan een historisch kader, maar ook aan een **blik van buitenaf**. De resultaten uit alle participatiefases waren intussen gestructureerd in een *Miro board*, dat vooraf met de deelnemers werd gedeeld om zich voor te bereiden op de sessie.

Tijdens de werkgroep werd de voorgestelde structuur besproken, aangescherpt en uiteindelijk **teruggebracht tot vijf erfgoedlijnen voor de regio's Brugge en Middenkust**. Daarbij werden keuzes gemaakt in de vele aangebrachte voorbeelden en bepaald welke het meest representatief waren voor de specifieke lijnen. Bij deze selectie werd bewust gestreefd naar een evenwichtige vertegenwoordiging van alle partnergemeenten. Vervolgens werden de erfgoedlijnen **vertaald naar toegankelijke teksten** van ongeveer 350 woorden, telkens **met een aansprekende titel**.

Feedback projectstuurgroep

Op een bijeenkomst van de **projectstuurgroep in september 2025** werd de **eerste versie** van de erfgoedlijnen voorgesteld. De groep kreeg de kans om tot enkele weken daarna **feedback** te geven op deze versie. Doordat een aantal partnergemeenten niet vertegenwoordigd was tijdens de werkgroepen waren zij ook minder zichtbaar. Elke partnergemeente kreeg zo de kans om in de teksten nog voorbeelden te geven of aanpassingen te maken zodat het **evenwicht tussen de deelnemende gemeenten nog verder versterkt** werd. Daarnaast werden ook enkele inhoudelijke accenten bijgestuurd.

Aan de partnergemeenten werd ook gevraagd om voor elke erfgoedlijnen de lijst met voorbeelden nog **aan te vullen met concrete collectiestukken** uit hun gemeente. Het kon daarbij gaan om objecten uit de collecties van de lokale besturen zelf, heemkundige kringen of zelfs particuliere verzamelaars. De voorbeelden die werden aangebracht in de publieksbevraging en werkgroepen waren voor sommige gemeenten erg beperkt of verwezen niet altijd expliciet naar de collectie of gemeente waar het erfgoed wordt bewaard.

Alle feedback werd verwerkt in een **finale versie** die tijdens de volgende bijeenkomst **in februari 2026** werd voorgesteld. Er werd een publieksdocument opgemaakt waarbij de lijst met objecten werd weggelaten. Na de eerste publieke voorstelling van de erfgoedlijnen op de afsluitende studiedag werd dit document ook gepubliceerd op de websites van beide erfgoedcellen.

2.2 Vijf erfgoedlijnen

Tijd om kennis te maken met een samenvatting van de vijf erfgoedlijnen van de regio's Brugge en Middenkust. Onderstaande thema's vormen samen **de smoel van onze regio** - ze vatten samen **wat de gemeenten in de regio verbindt maar tegelijk ook typeert**. We kozen bewust voor thema's die breed gedragen worden maar toch ruimte laten voor lokale eigenheid. Het uitgebreide document met de erfgoedlijnen vind je [hier](#).

Cultuur om te koesteren

Cultuur leeft in wat we creëren en doorgeven - **van kunst tot volkscultuur**. Klinkende namen als Van Eyck, Permeke en zelfs Marvin Gaye vonden inspiratie in de regio, maar ook Lucy Loes en Tijn Uilenspiegel maken deel uit van dit regionale verhaal.

Cultuur omvat **zingeving in zoveel vormen**. In het landschap getuigen kapelletjes van een religieuze beleving en jaarlijks vindt in veel badplaatsen een zeezegening plaats. In Heist, Wenduine, Westende en Zeebrugge gaat hierbij zelfs een processie of optocht uit. Tegelijk is binnen vissersfamilies ook ruimte voor **bijgeloof en symboliek**. **Feesten en stoeten** brengen gemeenschappen samen dankzij de inzet van vrijwilligers. Blankenberge richtte haar Bloemencorso al meer dan 130 jaar geleden op om toeristen te danken aan het einde van het zomerseizoen. In Brugge trekt de Heilig Bloedprocessie sinds de 14de eeuw jaarlijks door de straten.

Ook **sport en spel** dragen culturele betekenis mee: van eeuwenoude schuttersgilden tot een wielerveditie die Gistelse Flandriens voortbracht.

In de strijd

Sociaal-economische conflicten lieten door de jaren heen sporen in de gemeenschap na. Met als gevolg collectieve ontslagen, bedrijfsbezettingen en stakingen in sectoren als de visserij, het onderwijs en de chemie in de kanaalzone. Toch ontstonden uit die spanningen soms nieuwe vormen van samenwerking. In 1892 werd in Oostende de coöperatie S.E.O. (Sparzaamheid Economie Oostende) opgericht die tot 1981 bleef bestaan.

Gelegen tussen de Noordzee en de Nederlandse grens is de regio kwetsbaar voor gewapende conflicten. Op een zandrug in Oudenburg stond ooit een Romeins *castellum* als verdediging tegen Germaanse invallen. Later volgden de Slag op het Beverhoutsveld om de Zuidleie, de aanleg van de Staats-Spaanse Linies tijdens de Tachtigjarige Oorlog en verschillende Britse invasiepogingen op de kust tijdens de 18de en 19de eeuw.

Tijdens beide wereldoorlogen had de Duitse bezetting grote impact. Brugge werd een Duitse duikbootbasis en de Atlantikwall diende als kustverdediging. Ook Vloethemveld was een belangrijke logistieke militaire plek, gebruikt door verschillende legers van WO I tot lang na WO II.

Land gevormd door water

De **Noordzee** speelde doorheen de eeuwen een **wisselende rol**. Lange tijd werd ze als **bedreiging** gezien, waardoor de bewoning met haar rug naar zee lag. Tegelijk bood het woelige water ook **kansen: visserij en overzeese handel** stuwden de (relatieve) welvaart. Met zeevaartonderwijs van het Koninklijk Werk IBIS en de visserijscholen in Oostende, Blankenberge en Heist ontstond een unieke maritieme beroepswereld.

Getijdengeulen werden ingedijkt, polders drooggelegd. De verzanding van het Zwin trof Brugge en zijn voorhavens. Het handelslandschap evolueerde geleidelijk naar een divers en **vruchtbaar landbouwgebied** met duinen, polders en zandgrond. Dit weerspiegelt zich in het

agrarisch erfgoed: van een voetploeg om polderklei te bedwingen, tot een radploeg voor de lichte zandgrond.

Waterwegen vormen levensaders van de regio. Waar de barges Brugge met Oostende verbonden, vestigden zich later **industriële bedrijven langs kanalen**. In de 19de en 20ste eeuw versnellen (buurt)spoorwegen en snelwegen de **mobilititeit en verstedelijking** van de hele regio.

Met passie gemaakt

Vakmanschap groeit mee met de omgeving en haar grondstoffen. Al vóór 1300 werd in de polders klei gewonnen voor steenbakkerijen, aan de kust bloeit de visserij en in het ommeland draaien windmolens die graan malen of lijnzaad tot olie slaan. In de Zwinstreek trekken al meer dan duizend jaar schaapherders rond. Hun ambacht vond aansluiting bij de bloeiende lakennijverheid. Lakenloodjes uit Gistel en Oudenburg die in Brugge werden opgegraven, maken dat regionale netwerk tastbaar.

Ambachten vormen een drijvende kracht in de ontwikkeling van beide regio's. In het middeleeuwse Brugge waren tientallen ambachten actief in gilden. Brugge werd een internationale handelsstad waar kennis en kunde werden uitgewisseld. Ook in de bredere regio leven ambachten die over generaties heen worden doorgegeven: van Beernemse lattenknievers tot Eernegemse kasseileggers.

Aan ambachten hebben we ook heerlijke **streekproducten** te danken. Van garnaalkroketten over pittige Torhoutse mosterd, tot babelutten en kletskoppen voor de zoetekauwen.

Op toer

De regio ligt mee aan de **bakermat van het moderne toerisme** in België en op het Europese vasteland. Sinds de middeleeuwen trekt Brugge reizigers van dicht en ver aan en in de 19de eeuw ontplooiden Blankenberge en Oostende zich tot **badplaatsen**. Gezonde zeelucht, thalassotherapie en vermaak lokken tot op vandaag bezoekers naar de kust.

Meer vervoersmogelijkheden maken reizen toegankelijker. Terwijl de **stoomvaart** de elite naar het vasteland bracht, boden **plezietreinen** daguitstappen naar de kust aan waardoor het toerisme geleidelijk democratiseerde. De **kusttram** opende de ganse kustlijn en stimuleerde de groei van nieuwe badplaatsen, zoals De Haan. Mede onder impuls van het toerisme werd ook de **autosnelweg Oostende-Brussel** vanaf 1937 aangelegd.

Na beide wereldoorlogen werd vakantie een volwaardig sociaal recht. Dit leidt tot massa- en vandaag zelfs overtoerisme. De **omliggende gemeenten van Brugge en de kust** evolueerden mee: als **leveranciers** van souvenirs, lokale producten en personeel maar ook hun **pittoreske dorpen en landschappen** werden **geliefde bestemmingen**.

2.3 Toepassingen erfgoedlijnen

Zoals geformuleerd in de projectdoelstellingen, dienen de erfgoedlijnen niet alleen om de rode draden in het erfgoed zichtbaar te maken maar willen we ze ook inzetten als richtsnoer voor toekomstig collectiebeleid in de regio. Om dit te realiseren, wordt gewerkt aan een **toolbox voor collectiehouders**. Deze toolbox zal verschillende instrumenten bevatten die collectiebeheerders kunnen ondersteunen bij het beheer van hun collectie, waaronder een **matrix voor het waarderen van (deel)collecties**. Binnen deze matrix vormen de erfgoedlijnen een belangrijk toetssteen in het bredere referentiekader om collecties ook binnen het erfgoed in de regio te plaatsen.

Voor de ontwikkeling van deze toolbox kunnen we opnieuw **voortbouwen op de expertise en ervaringen van Erfgoedcel TERF (Midwest) en Erfgoedcel Denderland**, die elk een eigen matrix ontwikkelden waarin het **raakvlak met een erfgoedlijn als criterium** is meegenomen. De uitwerking van de toolbox gebeurt door de erfgoedcellen samen en zal tegen begin 2027 worden afgerond, in aanloop naar de opstart van het regionaal roerenderfgoeddepot.

Daarnaast bieden de erfgoedlijnen ook **kansen voor publiekswerking**. Als voorbeeld hiervan werd een **pop-up expositie** ontwikkeld. De teksten van de erfgoedlijnen werden ingekort tot een publieksvriendelijke versie van ongeveer 150 woorden. Daarnaast werd ook een korte introductie geschreven die het werkproces kadert en de bezoekers uitnodigt feedback te geven. Zoals op het paneel letterlijk te lezen staat: *de erfgoedlijnen kronkelen mee met nieuwe inzichten*. Dit betekent dat aanpassingen op basis van feedback uit de regio zeker mogelijk zijn.

Deze teksten werden gedrukt op **lichtgewicht kartonnen panelen** die gemakkelijk kunnen worden getransporteerd en opgesteld. Het **doel** is dan ook om de expositie **in de regio rond te laten reizen**. Daarbij kunnen de gemeenten hun eigen invulling geven. De panelen hebben geen vaste volgorde en kunnen vrij gecombineerd worden met objecten naargelang de beschikbare ruimte of insteek van de tentoonstelling.

De **vormgeving** werd uitgewerkt door ontwerp bureau Else en **op basis van de huisstijl** van het project. Om de gemeenten te ondersteunen bij hun eigen opstelling werd een gedeelde huisstijlmap aangemaakt. Op die manier kunnen aanvullende tentoonstellingsmaterialen worden ontwikkeld die visueel aansluiten bij de vormgeving.

Op de panelen zelf wordt aandacht besteed aan **toegankelijkheid voor slechtziende bezoekers**. Elk paneel bevat een QR-code met daaronder een voelbare sticker. Door deze code te scannen komt de bezoeker terecht op een webpagina waar de tekst op het paneel digitaal

beschikbaar is en kan worden voorgelezen door spraaktechnologie. Deze digitale omgeving biedt bovendien mogelijkheden om extra informatie toe te voegen over de objecten die in een specifieke opstelling bij de erfgoedlijnen worden getoond.

De pop-up expositie werd **voor het eerst opgesteld tijdens de afsluitende studiedag**. Per erfgoedlijn werden twee objecten geselecteerd uit de lijsten die door de projectstuurgroep werden aangevuld. Als onderdeel van de studiedag konden de deelnemers aansluiten bij een parallelsessie met een toelichting over het participatief proces en de geselecteerde objecten.

Tot slot vormen de erfgoedlijnen natuurlijk een belangrijke bouwsteen binnen het vierde werkpakket van het project: de regionale rol van de Erfgoedfabriek.

Fase 3 | Regionaal erfgoeddepot & rapportage

De derde en laatste projectfase stond in het teken van het **duurzaam verankeren van de projectresultaten**. Waar in de eerste fase kennis werd verzameld en opgebouwd over de aanwezige erfgoedcollecties, expertise en noden in de regio, en in de tweede fase regionale erfgoedlijnen werden ontwikkeld, lag de focus nu op het vertalen en meenemen van deze inzichten naar de praktijk.

Deze fase omvat opnieuw twee werkpakketten. In **werkpakket 4** werd de bestaande **regionale rol van de Erfgoedfabriek** verder uitgetekend met de opmaak van een **exploitatieplan** voor het **regionaal roerenderfgoeddepot**. Naast het erkend onroerenderfgoeddepot, waarvan de werking al is opgestart en door Raakvlak wordt getrokken, start in 2027 ook een regionale werking voor roerend erfgoed op onder de vleugels van Musea Brugge. De uitwerking van een **depotprofiel en specifieke opnamevoorwaarden** gebeurde in nauwe afstemming met beide kernpartners en de West-Vlaamse regionale erfgoeddepots DEPOTYZE, Trezoor en Erfgoedcel TERF (Midwest). Gezien de gedeelde werking in het depot werden ook **twee depotfiches** voor de Erfgoedfabriek opgemaakt en gepubliceerd op de website van FARO.

Het **vijfde werkpakket** richtte zich op de rapportage, kennisdeling en lokale kennisverankering, zowel tijdens als na afloop van het project. Daarbij staat niet alleen het **documenteren van de projectresultaten** centraal, maar ook het **delen van opgedane ervaringen en inzichten** met zowel de projectpartners als de bredere erfgoedsector. Tijdens het project werd actief kennis gedeeld met collega's die gelijkaardige trajecten doorlopen. Daarnaast werden de **projectresultaten ontsloten via verschillende kanalen en initiatieven**, waaronder de afsluitende studiedag, verschillende rapporten en bovenlokale platformen zoals de website van FARO.

Naast kennisdeling werd ook ingezet op **kennisverankering**. Rapporten, documentatie en ondersteunende materialen werden gebundeld en toegankelijk gemaakt voor de projectpartners, zodat de opgebouwde expertise ook na afloop van het project beschikbaar blijft. Ook de regionale erfgoedlijnen worden gedeeld met de regio en kunnen een basis zijn voor toekomstige initiatieven en de verdere uitbouw van de regionale erfgoedwerking.

Tot slot omvat dit werkpakket ook een **evaluatie van het project**. Daarbij wordt aandacht besteed aan de ervaringen en reflecties van de erfgoedcellen als trekkers van het project en de feedback van de projectpartners. De fase wordt afgesloten met een **beknopt budgetoverzicht**.

3.1 Regionaal erfgoeddepot

Vorbereiding

Werkpakket 4 wordt gekenmerkt door een **intensieve samenwerking met het kernteam**. Die nauwe betrokkenheid was noodzakelijk omdat Musea Brugge en Raakvlak vanaf 2027 samen instaan voor de regionale depotwerking vanuit de Erfgoedfabriek. Musea Brugge neemt daarbij het luik roerend erfgoed op zich en zal het uitgewerkte exploitatieplan met depotprofiel en opnamevoorwaarden gebruiken als basis voor de operationele werking van het regionaal roerenderfgoeddepot.

Als startpunt van dit werkpakket werd op **26 juni 2025** een vergadering met het kernteam georganiseerd. Voor één keer werd het **kernteam uitgebreid met enkele kennispartners**. Erfgoedcel TERF (Midwest) en Trezoor namen deel aan het overleg; ook DEPOTYZE werd uitgenodigd, maar kon niet aanwezig zijn. Het doel van dit uitgebreide kernteam was expertise te verzamelen en tegelijk ook de werking van de West-Vlaamse regionale erfgoeddepots op elkaar af te stemmen.

Ter voorbereiding van deze bijeenkomst werd uitgebreid ingezet op kennisdeling. Erfgoedcel TERF (Midwest) werkte op dat moment aan een exploitatieplan voor een toekomstig regionaal erfgoeddepot in de regio Midwest. Trezoor en DEPOTYZE **stelden hun expertise ter beschikking** vanuit hun opgestarte werking. De kennispartners deelden zowel informatie als documenten, zoals de depotprofielen en opnamevoorwaarden van hun depot. Daarnaast werd ook de werking van het transitdepot Denderland meegenomen in dit **vooronderzoek**. Erfgoedcel Brugge ging in het voorjaar van 2025 op inspiratiebezoek bij Erfgoedcel Denderland, waardoor inzicht werd verworven in de werking van een kleinschalig regionaal depot dat volledig door een erfgoedcel met vrijwilligers wordt gerund.

Alle documentatie werd samengebracht in een Excel-document en geanalyseerd. De informatie werd onderverdeeld in verschillende punten: de afbakening van het werkingsgebied van het depot tegenover het werkingsgebied van de erfgoedcel(len) in de regio; de eigendomssituatie van de collecties die in aanmerking komen voor opname; de aard van het erfgoed dat wordt aanvaard en voorwaarden hierbij (bv. specifieke materialen, gevaarlijk erfgoed); inhoudelijke richtlijnen bepalend voor opname; specifieke voorwaarden rond de toestand van objecten, registratiegraad en verpakking. Ook de opslagmogelijkheden (langdurig en/of tijdelijk in geval van transit of nood), de personeelsbezetting en de dienstverlening voor de regio van deze depots werden in kaart gebracht.

Daarnaast werd ook een vergelijking gemaakt van gehanteerde tariefmodellen. Daarbij werd niet alleen gekeken naar de regionale erfgoeddepots in West-Vlaanderen maar ook naar voorwaarden en tarieven bij commerciële spelers in Vlaanderen. Er werd hierbij aandacht besteed aan het onderscheid tussen langdurige opslag en tijdelijke opslag in geval van transit of nood alsook de aangeboden bewaarcondities en dienstverlening.

Tijdens deze laatste projectfase kwam het kernteam zes keer bijeen. Op het **startoverleg** van 26 juni 2025 werd de input van de kernpartners en kennispartners samengebracht en werden de eerste **basisprincipes vastgelegd**. Begin **september** werden **grote krijtlijnen afgestemd** met het oog op een terugkoppeling naar de projectstuurgroep. In kader van de opmaak van de meerjarenbegroting 2026-2031 door de deelnemende gemeentebesturen, was vooropgesteld om in die periode ook al de tarifiering voor opslag in de Erfgoedfabriek vast te leggen. Maar dit bleek voor Musea Brugge op dat moment geen haalbare kaart, waarbij werd voorgesteld om dit pas in het najaar van 2026 in detail te bekijken. Tijdens een volgend overleg in oktober werden de vragen van de projectstuurgroep behandeld en inhoudelijke keuzes verder verfijnd. Het doel hierbij was de afspraken in detail vast te leggen om een eerste versie van het depotprofiel en de opnamevoorwaarden met aanvaardingscriteria te kunnen schrijven.

In het **voorjaar van 2026** werd opnieuw **bij de partnergemeenten gepeild naar de nood aan bijkomende depotruimte en de plaats van de Erfgoedfabriek hierin**. De resultaten lagen grotendeels in lijn met de bevraging uit 2017 door Musea Brugge, naar aanleiding van de voorbereiding van de erfpachtovereenkomst met de Provincie West-Vlaanderen. Gemeenten die toen interesse hadden om collecties langdurig in het regionaal roerendergoeddepot te bewaren, geven ook vandaag aan nog geïnteresseerd te zijn. De **kostprijs** is hierbij natuurlijk ook een **essentiële factor**. Zolang hierover geen duidelijkheid bestaat, is het moeilijk om concrete engagementen of verhuisbewegingen van collecties in te schatten. Verschillende gemeenten onderzoeken daarom voorlopig ook alternatieven binnen de eigen gemeente. Sommige partnergemeenten geven bovendien aan dat er momenteel geen budget voorzien is voor externe opslag in het regionaal erfgoeddepot. Op basis van de bevraging kan de potentiële vraag naar permanente opslag voorlopig worden geraamd op 120 m³.

Begin 2026 werd geconcludeerd dat de depotcoördinator van Musea Brugge niet alleen kan instaan voor de opvolging van de regionale rol van de Erfgoedfabriek.. De dienstverlening en langdurige opslag van collectiestukken in het regionaal roerendergoeddepot vragen te veel om op te nemen in dit takenpakket. Enkel het faciliteren van noodopvang zou haalbaar zijn

...

Tijdens de volgende vergaderingen werden mogelijkheden onderzocht om de regio toch een uitgebreide dienstverlening aan te kunnen bieden. Ondanks deze onzekerheid werd wel meteen beslist om voor het **depotprofiel** en de **opnamevoorwaarden** het volledige inhoudelijke kader uit te werken, **met zowel langdurige opslag als tijdelijke opslag** in geval van transit en nood. Ook de nood aan **ondersteunende documenten** zoals een aanmeldingsformulier, modelcontract en registratiefiche volgens de vereiste standaarden werd besproken.

In diezelfde periode werkten de erfgoedcellen aan hun beleidsplan voor de periode 2027-2032. Erfgoedcel Brugge stemde met Erfgoedcel Kusterfgoed af om in beide

beleidsplannen de **nood aan een gedeelde deskundige regionale erfgoedzorg** op te nemen. Deze deskundige zou de depotcoördinator van Musea Brugge kunnen ondersteunen bij de werking van het regionaal roerendergoeddepot. **Erfgoedcel Brugge vroeg voor de aanstelling van deze deskundige extra werkingsmiddelen voor de periode 2027-2032 aan.** De motivatie hiervoor ligt in de vaststelling dat de andere West-Vlaamse erfgoeddepots (Trezoor en DEPOTYZE) hun regionale werking in opstart konden uitbouwen met extra financiële ondersteuning van de Provincie West-Vlaanderen. Om die extra ondersteuning ook nu mogelijk te maken hebben beide erfgoedcellen samen ingetekend op deze extra opdracht, waarbij ze de projectmedewerker verder willen inzetten om de opgebouwde kennis in praktijk om te zetten. De deskundige zal zowel door Erfgoedcel Brugge als door Erfgoedcel Kusterfgoed worden aangestuurd en voor de regio's Brugge en Middenkust ingezet worden.

Afhankelijk van de toegekende middelen zal de regionale werking van de Erfgoedfabriek worden uitgebreid volgens een minimaal of maximaal scenario. Bij het maximaal scenario kan de deskundige in de periode 2027-2032 de gemeenten binnen het werkingsgebied van het regionaal roerendergoeddepot ondersteuning bieden bij het behoud en beheer van collecties in situ, alsook begeleiding geven bij de voorbereiding van opname van erfgoedobjecten in het depot en zo langdurige opslag en opslag in geval van transit mogelijk maken. Het minimumscenario bestaat uit opslag in geval van nood, wat volledig opgevolgd wordt door de depotcoördinator van Musea Brugge. De beslissing van de minister van Cultuur over de werkingsmiddelen van Erfgoedcel Brugge wordt pas begin oktober 2026 verwacht. Daarna zal het definitieve scenario, inclusief tariefplan voor de exploitatie van de Erfgoedfabriek, worden voorgelegd aan het college en de gemeenteraad van Stad Brugge en gecommuniceerd naar de lokale besturen in de regio.

Resultaat

Dit werkpakket resulteerde in een **exploitatieplan met een uitgewerkt depotprofiel en opnamevoorwaarden**. Daarin werd het maximaal scenario uitgewerkt. Dit scenario kan afhankelijk van de beschikbare middelen en personeelsinzet wel worden teruggeschroefd naar het minimumscenario waarbij een beperktere werking in 2027 zal worden opgestart.

Het **depotprofiel** is een **beknopt en publieksvriendelijk document** dat de werking, het werkingsgebied en de dienstverlening van het regionaal roerendergoeddepot samenvat. Alle **praktische procedures en specifieke aanvaardingscriteria** zijn vastgelegd in een uitgebreider document: de **opnamevoorwaarden**. Hierin wordt onder meer aandacht besteed aan de capaciteit van het depot in verhouding tot de erfgoedobjecten in de regio, evenals aan specifieke vereisten zoals de fysieke toestand van de op te nemen stukken, de registratiegraad en een geschikte verpakking.

In de opnamevoorwaarden zijn **aparte aanvaardingscriteria** uitgeschreven **voor langdurige en tijdelijke opslag**. Dit omdat in een geval van nood te snel gehandeld moet worden om te kunnen voldoen aan voorwaarden voor langdurige opslag. Daarnaast verschilt ook het eigendomsstatuut van de op te nemen objecten naargelang het type opslag. Langdurige

opslag is enkel mogelijk voor erfgoedobjecten in eigendom van een overheidsdienst op lokaal, provinciaal of Vlaams niveau. Voor tijdelijke bewaring in functie van transit of noodsituaties komen meer collectiebeheerders in aanmerking. In dit geval moeten de objecten eigendom zijn van een openbaar bestuur of van een vereniging met een vzw-structuur, waaronder dus ook kerkbesturen en heemkundige kringen kunnen behoren.

Zoals aangegeven in werkpakket 3 werden de **regionale erfgoedlijnen meegenomen in de aanvaardingscriteria**. Voor langdurige opslag zal het een verplichte voorwaarde zijn om de op te nemen erfgoedobjecten te **waarderen** met behulp van de toolbox met matrix voor het waarderen van (deel)collecties. Daarin zijn de **erfgoedlijnen van de regio's Brugge en Middenkust** opgenomen **in het waarderingsreferentiekader**. Bij tijdelijke opslag in functie van transit geldt deze verplichting niet automatisch, al kan de depotcoördinator dit wel als voorwaarde voor opname opleggen aan de collectiebeheerder.

Aan beide documenten werd een algemene *disclaimer* toegevoegd waarin expliciet wordt vermeld dat de **inhoud van het maximale scenario** zoals hierboven beschreven **gekoppeld is aan de duur van de convenanten van Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed (2027-2032)**. Indien voor deze convenantsperiode een deskundige regionale erfgoedzorg wordt aangesteld, kunnen de huidige documenten in werking worden gebracht. Indien deze aanstelling niet doorgaat, worden de documenten beperkt tot het minimale scenario van noodopslag.

Wat momenteel nog ontbreekt in het exploitatieplan, is een tariefmodel. Door Musea Brugge werd reeds beslist om **noodopslag gratis** aan te bieden. Voor **langdurige opslag** of de bewaring van **collecties in transit** zal echter een **vergoeding** aan de collectiebeheerder worden gevraagd. Deze tarieven zullen nog in het najaar van 2026 bepaald worden, zodat de opstart van de werking van januari 2027 effectief mogelijk is.

Naast het exploitatieplan werd ook beslist om **depotfiches** voor de Erfgoedfabriek op te maken en te publiceren **op de website van FARO**. Er werd gekozen voor twee afzonderlijke fiches voor het gebouw: [één voor het roerend erfgoed](#) en [één voor het erkend onroerenderfgoeddepot](#). De kernpartners werkten elk mee aan de opmaak van de fiche die betrekking heeft op hun werking. Naar aanleiding van de studiedag in mei 2026 werden de fiches online gepubliceerd. Omdat er momenteel nog onzekerheid bestaat over de opslagmogelijkheden binnen het regionaal roerenderfgoeddepot, werd hierover in de fiche voor het roerend erfgoed geen expliciete informatie opgenomen. Dit wordt nog aangevuld in het najaar van 2026, eenmaal het exploitatieplan is afgerond en klaar om in gebruik te nemen vanaf januari 2027.

Een van de vooropgestelde doelstellingen was ook het uitschrijven van een **visietekst** voor de regionale collectie- en depotwerking. Omdat de exacte **rol van het regionaal roerenderfgoeddepot momenteel nog onduidelijk** is, werd deze visie nog niet uitgewerkt of afgetoetst met de partnergemeenten. De opmaak van deze visie wordt begin 2027 opnieuw opgenomen in afstemming met de partnergemeenten, wanneer de regionale rol van de Erfgoedfabriek is opgestart.

3.2 Rapportage en kennisverankering

Evaluatie van het project

De **vooropgestelde doelstellingen** van het project zijn **in grote mate gerealiseerd** en hebben een regionale dynamiek op gang gebracht rond de zorg voor roerend erfgoed. De combinatie van (deel)collectieregistratie, kennisopbouw en netwerkvorming zorgde niet alleen voor het verzamelen en delen van waardevolle informatie, maar ook voor een **fundament** waarop **toekomstige samenwerkingen in de regio** tussen lokale besturen, verenigingen en private collectiebeheerders of erfgoedliefhebbers kunnen worden gebouwd.

De **regionale veldtekening collecties** is vooral voor de erfgoedcellen een interessant werkinstrument. Hierdoor verkregen Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed voor het eerst een **globaal overzicht** van de aanwezige roerend erfgoedcollecties in de regio's Brugge en Middenkust en de uitdagingen waarmee hun beheerders geconfronteerd worden. Deze kennis biedt een belangrijke **basis voor toekomstige ondersteuning en beleidsontwikkeling**. Sommige lokale besturen gaven zelf ook aan een meerwaarde te zien in de deelcollectieregistratie van hun collectie. Vooral het belang van het vastleggen van deze informatie werd hierbij aangehaald, omdat dit **kennis borgt over collecties** en de overdracht ervan naar collega's of toekomstige medewerkers vergemakkelijkt.

Uit de evaluatie van de partnergemeenten blijkt dat er een grote meerwaarde zit in bovenlokale samenwerking rond erfgoedzorg. Vooral het **lerend netwerk werd door de partnergemeenten als erg positief ervaren**, zowel om kennis op te doen als om contacten te leggen met collega's uit de buurt. De **vormingen** werden geëvalueerd als een goede **aanvulling op het bestaande aanbod** (bv. bij FARO) en **gewaardeerd omdat ze hands-on en regionaal zijn**. Het RE-ORG-traject werd daarbij meerdere keren als voorbeeld aangehaald. De combinatie van een sterk praktijkgerichte aanpak en een concreet eindresultaat maakte dit traject bijzonder waardevol voor alle deelnemers. Het traject gaf de deelnemers een goede praktische basis om zelf mee aan de slag te gaan. Voor de gastgemeente Knokke-Heist bood het bovendien een zichtbare realisatie waarmee niet alleen intern het belang van erfgoedzorg kon worden aangetoond, maar die ook extern hielp bij de Vlaamse museale erkenning van HEY. Dat is niet onbelangrijk, aangezien inspanningen rond erfgoedzorg zich meestal achter de schermen afspelen en daardoor minder zichtbaar zijn voor zowel het bestuur als het brede publiek.

Tegelijk leerde het project dat het tijd vraagt om een netwerk op te bouwen en om de deelnemers aan de slag te laten gaan met de opgedane kennis. Beperkte tijd en middelen blijven voor veel lokale besturen en erfgoedverenigingen een uitdaging, waardoor niet iedereen zich even sterk in het lerend netwerk kon engageren.

Het vormgeven van de **regionale erfgoedlijnen** was een intensief traject waarin vooral de **verbinding tussen twee diverse regio's een grote uitdaging** vormde. Vooral de verschillende contexten van de kustregio en het binnenland maakten het niet vanzelfsprekend om tot een gemeenschappelijk profiel te komen. De participatieve werkmethode speelde een

belangrijke rol om dit net wel te bereiken. Door verschillende werkgroepen te organiseren, werd een brede waaier aan input verzameld. Dit maakte het mogelijk om tot een evenwichtige benadering te komen waarin beide regio's zich herkennen. Vooral de **laatste werkgroep met historici** was daarbij **bepalend**: de vele losse ideeën, verhalen en thema's werden samengebracht binnen een historisch kader en tot vijf erfgoedlijnen herleid. Zonder een **externe blik** bleek dit moeilijk te realiseren.

De regionale erfgoedlijnen bieden een kader voor samenwerking rond collectiebeleid en publiekswerking. Beide **erfgoedcellen** hebben ze **in hun beleidsplan voor de periode 2027-2032** opgenomen. Toch gaven sommige **lokale besturen** aan dat de erfgoedlijnen soms zo breed zijn geformuleerd dat het nog **zoeken is hoe en in welke mate ze vertaald kunnen worden naar hun eigen collectiebeleid**. Met de ontwikkeling van de **pop-up expositie en toekomstige toolbox waarderen**, proberen de erfgoedcellen al een kapstok voor de collectiehouders aan te bieden. Deze **extra initiatieven** stonden niet in het initiële projectplan, maar borrelden op als concrete handvaten in de loop van het project.

Tot slot bracht het project **belangrijke inzichten voor de regionale werking vanuit de Erfgoedfabriek**. Voor kernpartner Musea Brugge vormde het project de aanleiding om expliciet na te denken over de regionale rol van de Erfgoedfabriek. Tot voorheen lag de focus voornamelijk op de eigen collectiewerking in het depot. Het project zorgde voor de nodige ruimte om hierover na te denken en de dienstverlening uit te werken. Hoewel er geen focus op archeologische collecties lag, waardeerde ook Raakvlak hun betrokkenheid als kernpartner. Vanuit hun huidige werking dachten ze mee na over de gehele regionale werking van het depot. Zo werd naast een depotfiche voor het roerend erfgoed ook een fiche voor het erkend onroerenderfgoeddepot op de website van FARO gepubliceerd. Hoewel de voorbereidingen voor het regionaal roerenderfgoeddepot ver gevorderd zijn, werd evenwel al gauw duidelijk dat de implementatie van een **dienstverlening die tegemoetkomt aan de noden van de regio bijkomende personeelsinzet vereist**. Daarnaast bevestigt ook de vraag naar de verderzetting van het regionaal consulentenschap erfgoedzorg en extra vorming de **nood aan een deskundige regionale erfgoedzorg in de volgende beleidsperiode**.

Rapportage en kennisdeling

De communicatie over het project naar de Vlaamse erfgoedsector richtte zich op het **delen van de projectresultaten en de opgedane kennis en ervaring**. Daarbij werd ingezet op verschillende kanalen en momenten om zowel de betrokken partners als de bredere sector te informeren en betrekken.

Op 21 mei 2026 werd het project afgesloten met een **studiedag** in Brugge. Deze studiedag richtte zich zowel op de regionale erfgoedactoren en projectpartners, als op de brede Vlaamse erfgoedsector. Om een relevante en betrokken doelgroep te bereiken, werden gericht uitnodigingen verstuurd, alsook aankondigen gedaan via FARO en de nieuwsbrieven van de erfgoedcellen. Een [terugblik](#) op de studiedag is samen met alle documentatie terug te vinden op de website van Erfgoedcel Brugge.

Het programma zag er als volgt uit:

Voormiddag
Voorstelling projectresultaten 'Regionale erfgoedzorg in Brugge en de Middenkust' Ellen Soenens (deskundige regionale erfgoedzorg)
Panelgesprek met getuigenissen van collectiebeheerders uit de regio's Brugge en Middenkust moderator Wouter Lammens (FARO)
Speeches: toekomstambities voor regionale erfgoedzorg - Kathy Kamoen (schepen van cultuur en erfgoed bij Stad Blankenberge - voorzitter Raad van Bestuur Erfgoedcel Kusterfgoed) - Nico Blontrock (schepen van cultuur bij Stad Brugge)
Namiddag
Plenaire lezingen over regionale erfgoedprojecten - Collectiezorg in tijden van verhuis - Wendy Van Hoorde (Mu.ZEE) - Gevaarlijk erfgoed - Peter Looockx (ETWIE) en Griet Lambrecht (Raakvlak) - Het roerend erfgoed van de Sint-Godelieveabdij in beweging - Kristof Lataire (Toerisme Vlaanderen)
Keuze uit drie parallelsessies - Toelichting pop-up expositie 'Erfgoedlijnen regio's Brugge en Middenkust' en vrij bezoek aan de tentoonstellingen in BRUSK - Geleid bezoek aan BRON onderzoekscentrum (m.m.v. Björn Hinderyckx) - Geleid bezoek achter de schermen van regionaal erfgoeddepot Erfgoedfabriek (m.m.v. Lisa Stevens)

De **projectresultaten** zijn **gebundeld in** dit **projectrapport** en ontsloten via bovenlokale platformen en netwerken, zoals de [projectendatabank](#) en de **collegagroep erfgoedzorg van FARO**. Als onderdeel van de het vierde werkpakket werden ook **twee depofiches** voor het erfgoeddepot Erfgoedfabriek opgesteld en gedeeld **op de website van FARO**. Op die manier is de opgedane kennis tijdens het project ook gedeeld met de Vlaamse erfgoedsector.

Naast het delen van de projectresultaten werd **ook gedurende het project actief afgestemd met de Vlaamse erfgoedsector**. Gedurende het hele project toetsten we alle stappen af via de kennispartners in de stuurgroep en onderhielden we nauwe contacten met **meemoo** m.b.t. de keuzes op het vlak van dataverzameling en -verankering.

Tijdens de eerste fase nam de deskundige contact op met de Kempense erfgoedcellen (Erfgoed Noorderkempen, Erfgoed Voorkempen, Kempens Karakter en Stuifzand) die met hun project **Kempencollectie in Kaart** enkele stappen voor liepen op dit project. Deze kennis- en ervaringsdeling vormde een belangrijke input voor het eerste werkpakket.

Tot slot nam de deskundige ook deel aan **twee adviesgroepen** van gelijkaardige

West-Vlaamse projecten: [Cultureel erfgoed in de noordelijke Westhoek in kaart gebracht](#) (DVV Westhoek) en [Een regionale depotwerking in Midwest](#) (Erfgoedcel TERF (Midwest)). Beide projecten sloten inhoudelijk nauw aan bij verschillende fases van dit project, respectievelijk werkpakketten 1 en 3, en werkpakket 4.

Verankering projectresultaten

Om de projectresultaten en opgedane kennis lokaal en regionaal te verankeren, zijn verschillende initiatieven genomen.

Na afloop van het project is een **MS Teams-kanaal aangemaakt en opengesteld voor de partnergemeenten**. Verschillende documenten (verslagen, documentatie bij het lerend netwerk en rapporten) blijven zo raadpleegbaar voor deze groep, nog minstens tot eind 2026. De partnergemeenten kunnen hiermee - in afwachting van de beslissing in oktober van een eventuele continuering van de regionale erfgoedzorg - verder aan de slag met de opgedane kennis.

Vanaf 2027 wordt de **werking van het regionaal roerenderfgoeddepot** in de Erfgoedfabriek **opgestart**. Het depotprofiel en de opnamevoorwaarden zullen hierbij naar de praktijk vertaald worden.

Tegelijk wordt ook ingezet op de **ontsluiting van de projectresultaten naar een breed, lokaal publiek**. De **pop-up expositie** rond de regionale erfgoedlijnen zal vanaf 2027 kunnen rondreizen door de gemeenten die zich als projectpartner engageerden. De lokale besturen kunnen de tekstpanelen vrij aanvullen met lokale erfgoedobjecten van regionaal belang. In het gedeeld MS Teams-kanaal wordt een huisstijlmap van het project aangeleverd, zodat de gemeenten deze stijl in bijbehorend drukwerk of andere media kunnen doortrekken.

Als laatste vormt het gehele project een belangrijk **vertrekpunt voor verdere samenwerking tussen de regio's Brugge en Middenkust**. Het opgebouwde netwerk en de regionale veldtekening bieden een stevige basis om ook na afloop gezamenlijke initiatieven te ontplooiën. In de beleidsperiode 2027-2032 willen Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed deze regionale samenwerking dan ook graag verder uitbouwen. Een uitgebreide toelichting over hierover is opgenomen bij vooruitzichten en toekomstambities.

Budgetoverzicht

Als financiële steun voor dit project ontvingen de erfgoedcellen een Vlaamse **projectsubsidie voor bovenlokale cultureel-erfgoedprojecten (175.000 euro)**. Daarnaast voorzag **Erfgoedcel Kusterfgoed** 6.000 euro **werkingsmiddelen** voor dit project. Er werd iets meer uitgegeven, in totaal **6.243,54 euro**.

In het onderstaande overzicht worden de kosten betaald met werkingsmiddelen van Kusterfgoed toegelicht:

	jaar	kostprijs in euro
ontwikkeling campagnebeeld (Frisco)	2023	786,50
catering projectstuurgroep 01/2024 (Hap)	2024	325,00
verplaatsingskosten projectmedewerker	2024	434,58
catering projectstuurgroep 06/2024 (VLIZ)	2024	87,42
vorming textiel bewaren 09/2024 (Shirin Van Eenhooge)	2024	605,00
catering vorming textiel bewaren 09/2024	2024	216,00
infosessie RE-ORG (KIK)	2024	696,43
onkostenvergoeding vorming digitaliseren van fotografische materialen 10/2024 (Hilke Arijs)	2024	88,43
bedanking vorming digitaliseren van fotografische materialen 10/2024 (Hilke Arijs)	2024	50,00
catering vorming digitaliseren van fotografische materialen 10/2024	2024	139,99
catering werkgroep 1 erfgoedlijnen 02/2025 (Familiekunde Oostende)	2025	180,50
verplaatsingskosten projectmedewerker	2025	1577,02
aanpassing campagnebeeld (Frisco)	2025	157,30
verplaatsingskosten projectmedewerker	2026	80,20
bedanking externe sprekers studiedag 05/26	2026	164,24
busvervoer naar Erfgoedfabriek studiedag 05/26 (Keolis)	2026	410,00
host studiedag 05/2026 (Pieter De Ketelaere)	2026	244,93
totaal werkingsmiddelen Erfgoedcel Kusterfgoed		6243,54

Erfgoedcel Brugge verzorgde de kosten voor de **aanwervingsprocedure** (via Poolstok) en de **materiële werkingsmiddelen** voor de projectmedewerker (laptop en fototoestel), ook ter waarde van een **gelijkaardig bedrag als de voorziene werkingsmiddelen van Erfgoedcel Kusterfgoed**.

Daarbovenop werden **extra kosten** gedekt via de **stedelijke werkingsmiddelen van Erfgoedcel Brugge in 2026 (6.086,83 euro)**. De ontwikkeling van de pop-up expo regionale erfgoedlijnen was bijvoorbeeld niet voorzien in het projectplan.

In het onderstaande overzicht worden deze extra kosten toegelicht:

	jaar	kostprijs in euro
catering studiedag 21/05/2026 in Barbrusk (De Korrelatie)	2026	2297,60
expopanelen regionale erfgoedlijnen: ontwerp door Els De Waele en druk (Else)	2026	3738,90
verzekering bruiklenen expo regionale erfgoedlijnen (Ethias)	2026	50,33
totaal stedelijke werkingsmiddelen Erfgoedcel Brugge		6.086,83

Besluit

Het project *Regionale erfgoedzorg in Brugge en de Middenkust* bracht gedurende drie jaar vijftien lokale besturen, verschillende erfgoedbeheerders en kennispartners samen rond een **gedeelde ambitie: het versterken van de zorg voor roerend erfgoed in de regio.**

Door middel van de regionale **veldtekening** werd een beter inzicht verworven in de aanwezige collecties, expertise, noden en infrastructuur. Tegelijk zorgde het **lerend netwerk** voor kennisuitwisseling, ontmoeting en concrete ondersteuning op het vlak van erfgoedzorg.

Vanuit een breed participatief traject werden **regionale erfgoedlijnen** ontwikkeld die de **gedeelde kenmerken en verhalen van de regio** zichtbaar maken. De vijf erfgoedlijnen bieden niet alleen een inhoudelijk kader voor toekomstige waarderingstrajecten en collectiebeleid, maar vormen ook een brug naar publiekswerking en samenwerking over gemeentegrenzen heen.

In de laatste fase werden belangrijke **bouwstenen** uitgewerkt **voor de toekomstige regionale depotwerking binnen de Erfgoedfabriek**, waaronder een depotprofiel en opnamevoorwaarden voor het regionaal roerenderfgoeddepot.

Hoewel niet alle vooropgestelde resultaten volledig konden worden gerealiseerd binnen de projectduur, heeft het traject geleid tot **waardevolle inzichten, nieuwe samenwerkingen en een sterk netwerk van erfgoedactoren**. Daarmee vormt dit project een stevige basis voor de verdere uitbouw van een duurzame regionale erfgoedzorg in Brugge en de Middenkust, waarin ook ruimte is voor toekomstambities op regionaal vlak.

Vooruitzichten en toekomstambities

De komende maanden staan in het teken van de effectieve uitwerking en opstart van het regionaal roerendergoeddepot in de Erfgoedfabriek en de online ontsluiting van de data uit de deelcollectieregistraties. Daarnaast koesteren beide erfgoedcellen ook ambities voor regionale samenwerking in de periode 2027-2032. Een belangrijke stap daarbij is de **beslissing** die in oktober wordt verwacht **over de werkingsmiddelen voor de erfgoedcellen in de beleidsperiode 2027-2032**. Deze beslissing zal bepalend zijn voor de mate waarin de regionale werking in de toekomst kan worden verder gezet.

In het **najaar van 2026** wordt gestreefd naar een **online ontsluiting van de geregistreerde deelcollecties** via de Vlaamse erfgoedbank op erfgoedbank.be en de [Erfgoedkaart van FARO](#). De deelcollectiefiches zullen in de databank geïmporteerd worden wanneer de collectiebeheerders hun toegangsaccount hebben verkregen. Dit werk gebeurt vanuit Erfgoedcel Brugge, die het contract van de projectmedewerker tot eind 2026 heeft verlengd om de continuïteit en dataverankering te verzekeren. Indien de gevraagde middelen voor de tewerkstelling van een deskundige regionale erfgoedzorg worden toegekend, ambiëren Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed ook om de **regionale veldtekening** de komende beleidsperiode **verder aan te vullen**, bijvoorbeeld met collecties van heemkringen, kerkbesturen en andere verenigingen die buiten de werkingsgebieden van de erfgoedcellen vallen.

Begin november is een **overleg** gepland **met alle partnergemeenten** van het project. Tijdens dit overleg zal de beslissing over de regionale invulling worden toegelicht en wordt **uitleg** gegeven **over de verdere stappen richting de opstart van het regionaal erfgoeddepot** in 2027. Daarnaast komt ook de verdere publieke ontsluiting van de projectresultaten aan bod. Zo zal bekeken worden hoe de **pop-up tentoonstelling** rond de regionale erfgoedlijnen vanaf 2027 kan **rondreizen in de regio**. Naast de tentoonstelling kunnen vanaf 2027 ook **andere samenwerkingen rond publiekswerking worden verkend**. Voor de regio Brugge belooft IGS BRONCO een nieuwe samenwerkingsmotor te worden, ook indien er geen deskundige regionale erfgoedzorg kan worden aangesteld. Indien de aanstelling wel doorgaat, kunnen samenwerkingen over beide regio's (Brugge en Middenkust) gefaciliteerd worden, in samenwerking en afstemming met IGS BRONCO.

Het project heeft aangetoond dat de nood aan bovenlokale ondersteuning verder reikt dan de opstart van het regionaal roerendergoeddepot. In verschillende partnergemeenten worden de inzichten uit het lerend netwerk vandaag al omgezet in concrete acties en er is ook **vraag om de voortzetting van het regionaal consulentenschap** op het vlak van erfgoedzorg. Het leren van elkaar, het delen van ervaringen en het uitwisselen van expertise werden door de deelnemende gemeenten even sterk gewaardeerd als de inhoudelijke vormingen zelf. Daarom willen Erfgoedcel Brugge en Erfgoedcel Kusterfgoed het **lerend netwerk erfgoedzorg verderzetten en verdiepen**, zodat de opgebouwde regionale dynamiek behouden blijft. We hopen hierbij nog meer vormingsinitiatieven rond erfgoedzorg te kunnen aanbieden, niet alleen aan de lokale besturen maar ook aan erfgoedorganisaties en andere collectiebeheerders in de regio. Als ondersteuning voor het consulentenschap en de regionale

depotwerking van de Erfgoedfabriek wordt nog een **toolbox waarderen** ontwikkeld. De documenten in de toolbox zullen lokale erfgoedactoren helpen bij het zelfstandig waarderen en het beheren van hun collecties.

Indien de gevraagde middelen worden toegekend, willen Erfgoedcellen Brugge en Kusterfgoed dat de **regionale dynamiek die op gang gebracht is met dit project de komende 6 jaar verduurzaamd kan worden via een deskundige regionale erfgoedzorg**. Enerzijds om het lerend netwerk erfgoedzorg te kunnen continueren, maar anderzijds ook om het **maximale scenario voor de regionale invulling van de Erfgoedfabriek** te kunnen **waarmaken** voor 19 gemeenten. De deskundige kan specifieke ondersteuning bieden bij de bewaring en waardering van collecties in situ en anderzijds ingezet worden bij de verdere verkenning en uitbouw van een **regionaal calamiteiten netwerk**, waarbij de Erfgoedfabriek een sleutelrol kan spelen. De huidige projectmedewerker is alvast enthousiast om aan boord te blijven om dit mogelijk te maken.

Op langere termijn sluiten deze taken ook aan bij ambitie van IGS BRONCO om vanaf 2033 een erfgoedcelwerking voor de regio Brugge op te starten. Deze werking kan de taken op het vlak van erfgoedzorg geleidelijk overnemen voor de gemeenten in deze regio die vandaag buiten het werkingsgebied van Erfgoedcel Brugge vallen.

Dankwoord

De realisatie van dit project was enkel mogelijk dankzij de inzet en medewerking van vele partners, organisaties en individuen.

In de eerste plaats willen we alle **collectiehouders** bedanken die hun deuren hebben geopend en toegang verleenden tot hun collecties. Door hun bereidheid om zowel hun tijd als kennis en informatie over hun collectie(werking) te delen, konden waardevolle gegevens worden verzameld voor een regionale veldtekening. Hierbij geven we graag een bijzondere vermelding aan alle partnergemeenten. Naast hun bijdrage voor de veldtekening engageerden ze zich eveneens binnen het lerend netwerk erfgoedzorg en de projectstuurgroep.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar onze **kernpartners** (Musea Brugge en Raakvlak) en alle **kennispartners**. Hun expertise en betrokkenheid hebben het project mee vormgegeven en versterkt.

Verder bedanken we graag alle **inwoners, erfgoedvrijwilligers, erfgoedprofessionals en historici** die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de regionale erfgoedlijnen. Dankzij hun kennis van het cultureel erfgoed en de geschiedenis van de regio konden we de rode lijnen zichtbaar maken die het erfgoed in de regio's Brugge en Middenkust verbinden.

Tot slot gaat onze dank uit naar de **externe sprekers en lesgevers** die hun medewerking verleenden aan het lerend netwerk erfgoedzorg en de afsluitende studiedag. Hun bijdrage zorgde ervoor dat de erfgoedcellen een inspirerend en kwaliteitsvol vormingsaanbod voor de regio én daarbuiten konden samenstellen.

Bijlagen

Bijlage 1 | Cometa deelcollectieregistratie (deelcollectiefiche)

Onderstaande elementen werden bij de deelcollectieregistratie ingevuld. Alle elementen - met uitzondering van 'aanwijsbaar verband' en 'gevaarlijk erfgoed' - zijn afkomstig uit het Cometamodel. Bij het element is telkens aangegeven of het om een Cometa Basis of Cometa Plus element gaat en of/binnen welk trap het veld verplicht is.

Voor sommige elementen die in het Cometamodel niet herhaalbaar zijn, werd bewust gekozen om wel de mogelijkheid te geven om meerdere opties in te vullen. Verschillen met de standaarden van het Cometamodel worden in de uitleg van het element geduid.

Sectie 1: Algemeen
Naam (Cometa Basis - verplicht)
De volledige naam waaronder de (deel)collectie bekend is.
Identificatienummer (Cometa Basis - verplicht)
Een nummer uniek aan de (deel)collectie. Het is op de volgende manier opgebouwd: postcode_eerste drie letters van de instelling_volgnummer in drie cijfers.
Aanwijsbaar verband (Cometa Extra)
Bindende factor op basis waarvan een (deel)collectie is bepaald. Dit kan bijvoorbeeld op basis van thema, herkomst, bestemming, objecttype, materiaalsoort ... zijn. Soms is de bindende factor simpelweg de persoon of organisatie die het materiaal bijeen heeft gebracht.
Omvang (Cometa Basis)
Het aantal fysieke of logische eenheden in Arabische cijfers, vermeld met de maateenheid stuks (objecten) of lopende meter (archief). Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.
Collectietype (Cometa Basis)
Het type van de collectie. Er is één of meerdere van volgende vaste opties mogelijk: archiefbestand; bibliotheekcollectie; museale collectie; documentaire collectie; audiovisuele collectie; archeologische collectie. Herhaalbaar veld.
Beschrijving (Cometa Basis)
Beschrijving van de collectie, begrijpelijk voor een buitenstaander. Opgesteld van algemeen naar gedetailleerd waarin volgende zaken worden behandeld: thema, logische samenhang; ontstaan; omvang en materialen; belang voor de eigenaar
Geschiedenis (Cometa Basis)
Een bondige, chronologische weergave van de geschiedenis van de collectie (belangrijke gebeurtenissen, eigenaarswissels etc.)

Taal (Cometa Basis)
De belangrijkste talen van de collectie. Herhaalbaar veld.
Verzamelperiode (Cometa Basis)
Periode waarin de collectie werd aangelegd. Exacte jaartallen of een benadering met vermelding 'circa' opgedeeld in de velden: beginjaar en eindjaar. Bij een nog lopende collectie, wordt geen eindjaar ingevuld.
Ouderdom (Cometa Basis)
Periode waarin de collectiestukken zijn vervaardigd. Exacte jaartallen of een benadering met vermelding 'circa' opgedeeld in de velden: ontstaansjaar oudste object en ontstaansjaar jongste object.
Opmerkingen (Cometa Basis)
Specifieke of andere belangrijke gegevens vast die niet in één van de andere gedefinieerde elementen kunnen worden ondergebracht. Herhaalbaar veld.
Locatie (Cometa basis - verplicht)
De fysieke bewaarplaats(en) van de collectie in de vorm van de depotna(a)m(en) verwijzend naar een overeenkomstige depottiche. Herhaalbaar veld.
Eigendom (Cometa Plus - verplicht)
Een indicatie van het type eigenaar van de collectie. Eén van volgende vaste opties mogelijk: de federale overheid; de Vlaamse overheid; een provincie/VGC (Brussel); een gemeentelijke overheid; een publiek-rechtelijke instelling; een private rechtspersoon; een privépersoon of een familie; andere eigenaar; niet bekend; niet gedocumenteerd.

Sectie 2: Agenten
Eigenaar (Cometa Basis)
De gegevens van de eigenaar van de collectie: een persoon, familie of organisatie die momenteel eigenaar is van een item of een collectie (die het wettelijke bezit ervan heeft). Herhaalbaar veld.
Beheerder (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
De gegevens van de beheerder van de collectie; degene met directe verantwoordelijke voor de collectie. Herhaalbaar veld.
Collectievormer (Cometa Basis)
De gegevens van degene die de collectie heeft samengebracht. Herhaalbaar veld.

Sectie 3: Relaties
Supercollectie (Cometa Basis)
Er is een collectie-indeling gemaakt met de structuur van de deelcollecties. Het identificatienummer van de collectie waar deze collectie fysiek of logisch deel van uitmaakt.
Subcollectie (Cometa Basis)
Er is een collectie-indeling gemaakt met de structuur van de deelcollecties. Het identificatienummer van een collectie die fysiek of logisch deel uitmaakt van deze collectie. Herhaalbaar veld.

Sectie 4: Inhoud
Concept (Cometa Basis)
Een (abstract) concept of thema waarop items de collectie betrekking hebben, bv. 'Architectuur'. Herhaalbaar veld.
Object (Cometa Basis)
De naam of identificatiegegevens van een (concreet) object waarop items in de collectie betrekking hebben, bv. 'Boekentoren'. Herhaalbaar veld.
Naam (Cometa Basis)
De naam van een persoon of organisatie die wordt geassocieerd met (items in) de collectie, bv. 'Henry Vandevelde'. Herhaalbaar veld.
Plaats (Cometa Basis)
De aanduiding van een plaats, regio of ruimte waarop items in de collectie betrekking hebben, bv. 'Gent'. Herhaalbaar veld.
Tijd (Cometa Basis)
De aanduiding van een tijdstip of periode waarop items in de collectie betrekking hebben, bv. 'Interbellum'. Herhaalbaar veld.

Sectie 5: Collectiebeleid
Acquisitiebeleid (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
Het globale uitgangspunt voor de uitbreiding van de collectie, te kiezen uit volgende vaste opties: actief (er wordt volledigheid nagestreefd); partieel (er wordt selectief uitgebreid); passief (er wordt uitgebreid als het zo uitkomt); afgesloten (er wordt niet meer uitgebreid).
Acquisitiemethode (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
De manieren waarop de collectie wordt uitgebreid, te kiezen uit volgende vaste opties: aankoop; depot; schenkingen; bruikleen; overname; ruil. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.

Acquisitiefrequentie <u>(Cometa Basis - verplicht bij Plus)</u>
De frequentie waarmee de collectie wordt uitgebreid, te kiezen uit volgende vaste opties: regelmatig (periodiek); onregelmatig (onregelmatig); niet.
Waardering <u>(Cometa Plus - verplicht)</u>
Antwoord op de vraag "Maakt deze deelcollectie deel uit van de kerncollectie van de locatie?" Keuze uit volgende vaste opties: ja; nee; niet zeker.
Collectiebeleidsplan <u>(Cometa Plus - verplicht)</u>
Antwoord op de vraag "Is er een collectieplan voor de collectie?". Keuze uit volgende vaste opties: afzonderlijk plan voor de (deel)collectie; onderdeel algemeen plan (van de locatie of bewaarinstelling); geen plan.
Samenvatting collectiebeleid <u>(Cometa Plus)</u>
Een samenvatting van de hoofdpunten van het collectiebeleid voor de collectie. Ook te beschrijven als er geen collectieplan is.

Sectie 6: Ontsluiting
Systeemnaam <u>(Cometa Basis - verplicht bij Plus)</u>
Naam van het gespecialiseerd registratie- of collectiebeheersysteem. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.
Raadpleegbaarheid <u>(Cometa Basis - verplicht bij Plus)</u>
De manier waarop het publiek het registratiesysteem kan raadplegen. Keuze uit volgende vaste opties: niet raadpleegbaar, ter plaatse raadpleegbaar; online raadpleegbaar. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.
URL <u>(Cometa Basis)</u>
De internetlocatie waarop de publieksversie van het registratiesysteem kan geraadpleegd worden. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.
Toelichting <u>(Cometa Basis)</u>
Aanvullende informatie die nodig is om in het registratiesysteem de objecten van de deelcollectie te vinden. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.
Type systeem <u>(Cometa Basis - verplicht bij Plus)</u>
Het soort registratiesysteem, te kiezen uit volgende vaste opties: geen registratiesysteem; steekkaartensysteem; inventaris op papier; inventaris in kantoorautomatiseringssysteem; gespecialiseerd stand-alone registratieprogramma; netwerkregistratiesysteem. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.
Herkomst <u>(Cometa Basis)</u>
De herkomst van het registratiesysteem, te kiezen uit een volgende vaste opties: commercieel systeem; openbronsysteem; zelfontwikkeld systeem; n.v.t. (geen systeem). Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometamodel.

Standaarden (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
De standaarden die gehanteerd worden bij registratie van de deelcollectie in dit systeem. De naam van de standaard gebruikt voor de beschrijvingsregels, in welke standaard uitwisselformaten de data kan geëxporteerd worden, welke standaard terminologieën gebruikt worden om doorzoekbaar te maken.
Registratiegraad (Cometa Plus - verplicht)
Percentage van de objecten in de deelcollectie die afzonderlijk geregistreerd of beschreven zijn. Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.
Digitaliseringsgraad (Cometa Plus - verplicht)
Percentage van de objecten in de deelcollectie die in digitale vorm beschikbaar zijn. Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.
Mate van raadpleegbaarheid fysieke objecten (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
Omschrijving van de raadpleegbaarheid van fysieke objecten uit de deelcollectie, te kiezen uit volgende vaste opties: niet raadpleegbaar; ter plaatse vrij raadpleegbaar; ter plaatse beperkt raadpleegbaar; uitleenbaar. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometa-model.
Wijze raadpleegbaarheid fysieke objecten (Cometa Basis - verplicht bij Plus)
Manier waarop de fysieke objecten kunnen worden geraadpleegd, te kiezen uit volgende vaste opties: open kast; leeszaal; tentoonstelling; kijkdepot; anders. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometa-model.
Mate van raadpleegbaarheid digitale objecten (Cometa Basis)
Omschrijving van de raadpleegbaarheid van de digitale (versie(s) van de) objecten uit de deelcollectie, te kiezen uit volgende vaste opties: niet raadpleegbaar; ter plaatse vrij raadpleegbaar; ter plaatse beperkt raadpleegbaar; online beperkt raadpleegbaar; online vrij raadpleegbaar. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometa-model.

Secsie 7: Rechten
Regime (Cometa Plus)
Het auteursrechtenregime waar de werken in deze collectie onder valt, te kiezen uit volgende vaste opties: onbekend; publiek domein; auteursrecht; Creative Commons; anders. Herhaalbaar veld - niet zo volgens Cometa-model.
Gekende rechthebbenden (Cometa Plus)
Percentage van de objecten in de deelcollectie waarvan de rechthebbenden gekend zijn. Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.
Verweesde werken (Cometa Plus)
Percentage van de objecten in de deelcollectie waarvan de rechthebbenden niet kunnen worden achterhaald. Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.

Sectie 8: Behoud en beheer

Passieve conservatie ([Cometa Plus - verplicht](#))

Mate in hoeverre de bewaaromstandigheden aan de normen van optimale opslag beantwoorden, te kiezen uit volgende vaste opties: in zeer grote mate; in grote mate; in voldoende mate; in eerder kleine mate; in zeer kleine mate; in geen enkele mate.

Actieve conservatie ([Cometa Plus](#))

Percentages van te behandelen objecten en reeds behandelde objecten. Exact of bij benadering onder vermelding van 'circa'.

Digitaal depot ([Cometa Plus](#))

Percentage van de het digitaal materiaal waarvan de lange- termijnbewaring voldoende is gegarandeerd door opslag in een digitaal depot op basis van het OAIS-model of een ander gevestigd model voor langetermijnbewaring. Exact percentage of bij benadering onder vermelding van 'circa'.

Gevaarlijk erfgoed ([Cometa Extra](#))

Beschrijving van mogelijk gevaarlijk erfgoed in de collectie zoals bv. asbest (brandwerende stoffen bij brandweer of bij kachels, ...), kwik (meetinstrumenten), apothekerscollecties of andere (onbekende) chemische stoffen (medicatie, glaswerk), nitraatfilm, opgezette dieren (vaak behandeld met Arseen tot midden 20e eeuw), pesticiden (opgezette dieren, grassen/stro-vlechtwerk), vuurwapens en munitie of explosieve stoffen, drugs (vroeger soms wel legaal), straling (radium, uranium en thorium; glas, meetinstrumenten, medicijnen, ...)

Bijlage 2 | Registratie bewaaromstandigheden (depotfiche)

Algemene informatie
Naam
Naam van het depot, zoals de naam van het gebouw of de site en waar relevant ook de exacte locatie van het depot in het gebouw (verdieping, kelder, zolder ...)
Adres
Adres van het depot: straat, nummer en bus, postcode, gemeente. Niet op deelgemeenteniveau beschreven.
Ondergebrachte deelcollecties
Namen van de collecties die (helemaal of gedeeltelijk) in het depot worden bewaard. Deze naam is over te nemen uit de deelcollectiefiche.
Eigenaar
Naam van de eigenaar van het depot.
Beheerder
Naam van de beheerder van het depot.
Gebruik
Beschrijving van het gebruik van de ruimte met aandacht voor nevenactiviteiten zoals doorgangsruijnte, bureau, aanwezigheid van een technische installatie ...
Faciliteiten
Beschrijving van de faciliteiten in het depot (verpakken, fotograferen, consultaties ...). Zijn er aparte ruimtes voor de bewaring en deze andere faciliteiten?
Opslagruimte
Vaststelling van de reeds ingevulde opslagruimte in het depot op basis van hoelang er nog ruimte in het depot beschikbaar zal zijn, te kiezen uit volgende vaste opties: onbekend; voor de volgende 10 jaar; voor de volgende 2 jaar; de opslagruimte zit vol; de opslagruimte zit overvol.
Beschrijving
Korte beschrijving van het depot met aandacht voor de situering in het gebouw, inrichting, afwerkingsmaterialen en andere informatie die niet elders in het formulier ingevuld kan worden.

Bescherming tegen de 10 schadefactoren
Fysische krachten
Beschrijving van de beschermingsmaatregelen tegen fysische krachten, met beschrijving van de bewaring van de objecten volgens geschikte of ongeschikte verpakkingen en opslageenheden.
Dieven en vandalen
Beschrijving van de algemene beveiliging van het depot met vermelding van de toegangsregeling, beveiligingsinstallaties, (sleutel)procedures ...
Brand
Beschrijving van de uitrusting van de brandbeveiliging (rookmelders, blustoestellen, sprinklers ...).
Water
Beschrijving van de risico's op waterschade in het depot zoals bv. de aanwezigheid van leidingen.
Ongedierte & schimmel
Beschrijving van de aanwezigheid van ongedierte en schimmel in het depot, zowel in het heden als het verleden en (eventuele) beschermingsmaatregelen.
Verontreiniging
Beschrijving van de beschermingsmaatregelen tegen stof en vuil, zoals verpakkingen en opslageenheden, maar ook het beleid rond onderhoud en schoonmaak van de ruimte(s).
Licht en straling
Beschrijving van de beschermingsmaatregelen tegen (direct) zonlicht.
Temperatuur
Waarden van de gemeten temperatuur in het depot, te kiezen uit volgende vaste opties: temperatuur wordt niet gemeten; waarden tussen 15 °C - 25 °C; waarden tussen 10 °C - 30 °C; waarden buiten 10 °C - 30 °C.
Relatieve vochtigheid
Waarden van de gemeten relatieve vochtigheid in het depot, te kiezen uit volgende vaste opties: relatieve vochtigheid wordt niet gemeten; waarden tussen 40% - 60%; waarden tussen 30% - 70%; waarden buiten 30% - 70%.
Informatieverlies
Beschrijving van de beschermingsmaatregelen tegen informatieverlies, zoals standplaatsregistratie.
Calamiteiten
Beschrijving van calamiteiten die zich in het verleden hebben voorgedaan.